özgürlük yolu

aylık siyasi dergi

- HALKIMIZI ÖLÜME VE GÖÇE TERKEDEN DEPREM DEĞİL, DÜZENDİR
- DÜNYA SOSYALİST SİSTEMİ, MAOCULUK VE ULUSAL HAREKETLER
- CHP PROGRAMININ ELEŞTİRİSİ
- DİYARBAKIR'DA FAŞİST TERÖR
- Kürtçede "Otuz Üç Kurşun"

20 OCAK

özgürlük yolu
aylık siyasi dergi

OCAK : 1977
Yıl : 2
Sayı : 20

İÇİNDEKİLER

MC HALKIMIZA HESAP VERMELİDİR 2
HALKIMIZI ÖLÜME VE GÖÇE TERKEDEN DEPREM DEĞİL, DÜZENDİR 3
DEPREM BÖLGESİNDEN NOTLAR 14
DÜNYA SOSYALİST SİSTEMİ, MAOCULUK VE ULUSAL HAREKETLER / İhsan AKSOY 20
TÜRKİYE BURJUVAZİSİNİN «AZAMİ» PROGRAMI: «AK GÜNLER ŞAFAĞI» / Sedat ÖZKOL 29
DİYARBAKIR'DA FAŞİST TERÖR 51
SINIFLAR VE BÖLGELER AÇISINDAN TÜRKİYE'DE GELİR DAĞILIMI / Hüseyin TOPRAK 59
SANAT — EDEBİYAT
KEÇIKA KIBRİTFIROŞ 71
Sİ Û SÊ GULE / Ehmed ARIF 76
OLAYLAR — YORUMLAR 86

Sahibi : **Faruk ARAS** / Yazı İşleri Müdürü : **A. Kadir AKEL** / Yönetim ve Haberleşme Adresi : Başmüsahip Sok. Araş İş Hanı 5/201 Cağaloğlu - İSTANBUL / Abone : Yıllık 100 TL. / Altı aylık 50 TL. Dış ülkeler için iki katıdır. / İştanbul dağıtım: **TAN-DA** / Ankara Dağıtım: **ANKARA BÜROMUZ,** Sanlı Han 105/214 Kızılay - ANKARA / İzmir : **EGE DAĞITIM** / Baskı : **Ze Basımevi.**

MC Halkımıza Hesap Vermelidir

Van ve Ağrı çevresinde meydana gelen depremde on bin civarında yurttaşımız can verdi, daha fazlası yaralandı. İktidar gerek deprem öncesinde, gerek sonrasında gereken tedbirleri almadı, halkın yardımına koşmadı. Şimdi de yurt içinden ve dışından yapılan büyük çapta yardımlar depremden zarar görenlerin eline ulaşmamakta, bunlar halktan saklanmakta, depo edilmekte, ya da iktidarın adamlarına dağıtılmaktadır. İktidar halkımızın ölümü ve acısı pahasına kendisine çıkar sağlamaktadır.

MC İKTİDARI BUGÜNE KADAR YAPILAN TÜM YARDIMLARI AÇIKLAMALIDIR!

YARDIMLAR BİR AN ÖNCE YERİNE ULAŞTIRILIP YOKSUL HALKA DAĞITILSIN!

MC iktidarı, elli bin civarında insanı, deprem bölgesinde zorlu kışa, açlığa ve hastalığa terketmiştir. Kısa sürede konut yapma imkânları varolduğu halde bundan kaçınmakta ve halkı göçe zorlamaktadır.

DEPREM BÖLGESİNDE KONUTLAR SÜRATLE YAPILIP HALK YERLEŞTİRİLSİN!

YURT DIŞINDAN GÖNDERİLEN KUTUP ÇADIRLARI ve DİĞER KORUYUCU ÇADIRLAR HALKA DAĞITILSIN, YETERİ KADAR BATTANİYE, YİYECEK VE GİYECEK VERİLSİN!

MC iktidarı, deprem bölgesi halkını tedavi etmek ve salgın hastalıklara karşı korumak için gereken tedbirleri almamıştır.

DEPREM BÖLGESİNE DOKTOR VE İLAÇ GÖNDERİLSİN!

SALGIN HASTALIKLARA KARŞI TEDBİR ALINSIN, AŞI YAPILSIN!

MC iktidarı, bu önemli hayvancılık bölgesinde, halkımızın başlıca geçim kaynağı olan onbinlerce hayvanı da açlığa ve ölüme terketmiştir.

HAYVANLARIN BAKIMI VE KORUNMASI İÇİN GEREKEN TEDBİRLER ALINSIN!

Halkımızı deprem felâketi ve zorlu kış karşısında çaresiz ve desteksiz bırakan iktidar, kitleleri aldatıyor, yardımlarla ilgili yanlış bilgiler yayıyor.

MC İKTİDARINDAN HESAP SORULMALIDIR!

HALKIMIZI ÖLÜME VE GÖÇE TERKEDEN DEPREM DEĞİL, DÜZENDİR

Daha Lice depreminin acıları hafiflemeden bu kez de Van yöresi, Muradiye, Çaldıran, Erciş, Diyadin ve çevre köyler yerle bir oldu. Yine yıkılan binlerce ev, ölen ve yaralanan binlerce insan; telef olan onbinlerce hayvan; açlığa, sovuğa, hastalığa terkedilen koca bir bölge halkı..

Türkiye önemli bir deprem kuşağı üzerinde. Hemen her yıl, deprem ülkenin bir tarafını yerle bir ediyor. Özellikle de Doğu'da, kasabalar, köyler birbiri ardı sıra altüst oluyor. İnsanlarımız çaresizlik içinde. Her depremden sonra toplumun acıma duyguları kabarıyor, içerden ve dışardan yardımlar yapılıyor, deprem bölgesine koşuluyor; ama ne yeni depremlere karşı tedbir alınabiliyor, ne de depremlerin açtıkları yaralar zamanında ve gereği gibi sarılabiliyor. Ülkeyi yöneten iktidarlar her keresinde kitlelerin gözünü boyayıp işi geçiştirmeye çalışıyorlar.

Birbirlerinin ardısıra deprem bölgesine koşan baş sorumlular, burjuva politikacıları, depremi, önlenmesi elde olmayan bir «doğal felâket», «Allahtan gelen» bir şey olarak niteleyip halkımıza sabır ve tevekkül tavsiye ediyorlar. Evleri yıkılmış, yakınlarını yitirmiş, aç ve soğuktan titreşen insanlarımızın gözlerinin içine baka baka, eski bir büyücü nakaratını tekrarlıyor, «Tanrı sizleri sınıyor, sabırlı olun, isyan duygularına kapılmayın» diyorlar. Şu yirminci yüzyılın son çeyreğinde, çağımızın bilimsel ve teknolojik düzeyinde, hem de mühendislik öğrenimi yapmış kişilerin halkın gözünün içine bakarak bütün bunları söyleyebilmeleri, insanları aldatmanın, utanmazlığın, din ticaretinin, düzenbazlığın akıl almaz bir örneğidir. Eğer bu kişiler kitlelere karşı böyle konuşabiliyorlarsa kitleler henüz gerçekleri gereği gibi

göremedikleri içindir, halkımızın bilinç düzeyi henüz düşük olduğu içindir.

Depremin zararlarını önlemek mümkündür

Yer sarsıntısı elbette, insanlığın bugünkü uygarlık düzeyiyle de önlenemez, ama depremin zararlarını önlemek mümkündür. Fırtınalar gibi, su baskınları gibi depremler de birer doğa olayıdır. Atmosferde, yer kabuğunda ve yerin iç kısımlarındaki bu hareketler önlenemese de insanlar onlara karşı tedbirler alabilir, onların vereceği zararları asgariye indirebilir veya tümden ortadan kaldırabilirler.

Depremlerin verdiği zararları önlemek en başta sağlam konutlar yapmaya bağlıdır. Bu gerçek, şüphe yok ki, «Tanrı sizi sınıyor, sabırlı olun,» diyen kişilerce de çok iyi bilinmektedir.

Bugün, Varto'yu, Lice'yi, Muradiye'yi yerle bir eden şiddette bir depremin, konut sorununu büyük ölçüde çözmüş, insanlarını sağlam yapılara kavuşturmuş ülkelerde can kaybına yolaçmadığı, ya da pek az can kaybına yol açtığı herkesçe bilinmektedir. Örneğin Lice depreminden daha şiddetli bir deprem, milyonların yaşadığı San Fransisko kentinde ancak 64 kişinin ölümüne yolaçmıştı. Yapıların sağlam olup olmamasının yarattığı zarar farkının Türkiye ölçüsünde bile gözlenmesi mümkündür. Bilim adamları, aynı şiddette bir depremin Doğu Anadolu'da, Batı'ya, örneğin Ege Bölgesine oranla 7,5 kat daha fazla can kaybına ve iki kat daha fazla bina yıkımına yol açtığını tespit etmişlerdir.

Yoksul halkımız, evlerini ancak taş, kerpiç ve kaba ağaçlardan inşa etmektedir. Soğuğa karşı korunmak için damını kalın bir ağaç ve toprak tabakasıyla örtmektedir. Orta şiddette bir sarsıntıda bile duvarlar ve damlar kolayca çökmekte ve bilinen sonuçlara yol açmaktadır. Bu nedenle de depremlerin yarattığı büyük can ve mal kaybının sorumluluğunu Tanrıya yükleyip işin içinden sıyrılmak mümkün değildir. Halkımız demir ve çimento kullanılarak yapılan sağlam evlere kavuşabildiği gün depremlerin yarattığı hasarlar da büyük ölçüde önlenecek ya da tümden ortadan kaldırılacaktır. Nitekim bütün bu depremlerde sağlam yapıların ayakta kaldığı, veya çok az hasar gördüğü tespit edilmiştir.

Böylece sorun, en başta insanlarımızı modern konutlara kavuşturmaya ve onları bir taş, toprak ve kaba ağaç yığını olan bugünkü mezbeleliklerden kurtarmaya bağlıdır. Başsağlığı dilemekte ve sabır tavsiye etmekte pek mahir ve yüreği yanık (!) olan burjuva politikacıları işin bu yanına hiç eğilmiyorlar, eğilmek işlerine gelmiyor.

Kaldı ki Muradiye'nin de Lice gibi bir yerleşim merkezi olamıya-

cağı, daha 1950 yılında jeolog raporlarıyla tespit edilmişti. Ama buna rağmen bu rapor hasıraltı edilmiş ve kasabanın yeri değiştirilmemiştir.

Depremi İzleyen Zamanda Kayıpları Azaltmak Mümkündür

Depremlerin yolaçtığı zararların ülkemizde büyük olması, salt, yapıların çürüklüğünden ileri gelmiyor. Tüm depremlerde gözlendiği gibi, felâkete uğrayan yerlere zamanında yardım ulaştırılamıyor. Özellikle de Doğu'da bu iş tam bir trajediye dönüşüyor. Depreme uğrayan kasabalara ve özellikle köylere doğru dürüst ulaşım imkânı yoktur. Lice ve Van depremlerinde görüldüğü gibi, çoğu dağ köyüne depremden bir hafta, on gün sonra bile ulaşılamıyor.

Bölgenin büyük bir deprem kuşağı üzerinde bulunduğu bilindiği ve hemen her yıl bölgenin değişik bir kesimi yıkıldığı görüldüğü halde, deprem bölgesine yardım ulaştırmak için önceden hiçbir tedbir alınmış değildir. Ne köy ve kasabaları birbirine bağlayan sağlam bir yol şebekesi yapılmış, ne önceden zorunlu yardım malzemesi felâket bölgelerine ulaştırılmak üzere bazı merkezlere depo edilmiş, ne de bu iş için daha baştan zorunlu bir organizasyon oluşturulmuştur. Hemen tüm sarsıntılardan sonra, ilk iki üç günde, köylere ise çoğu zaman bir hafta - on gün boyunca ya da tamamen, enkaz kaldırmak için bile gerekli yardım ulaşmamaktadır. Lice'de depremin 4. ve 5. günlerinde enkaz altından sağ insan çıkarıldı. Muradiye'de ise depremin 6. gününde. Birçok insanın uzun süre yıkıntılar altında ölümü beklediği, havasızlıktan, kan kaybından vs. öldüğü, böylece kayıpların iki misline çıktığı açıktır. Bunun gibi pek çok insanın zamanında yiyecek, giyecek, sağlık yardımı ulaşmadığı için öldüğü bilinmektedir.

Egemen Sınıflar Halkımızı Aldatıyorlar

Van ve Ağrı yöresinde 24 Kasım günü büyük yıkıma yol açan depremin ardından Demirel iktidarı, bölgeye yardım ulaştırma konusunda büyük bir şamata yaptı. TRT ve burjuva gazeteleri, Van'a kurulan hava köprüsünden, silâhlı kuvvetlerin anında enkaz kaldırma çalışmalarına koştuklarından, bölgeye doğru yola çıkarılan yardım trenlerinden ve konvoylardan gürültüyle sözettiler. Öyle ki, iktidarların tutumunu öteden beri bilen ve halkımıza karşı olan güçlerden ciddi bir yardım beklemeyen çok kişinin kafasında bile kuşkular uyandı: Acaba bu kez gerçekten yardım konusunda ciddi tedbirler mi alınıyordu? Ama hayır. Egemen sınıflar halkı aldatmak için daha usta ve daha tedbirli davranıyorlardı, o kadar.

Aslında felâketzedelere karşı yurt içinde ve dışında gösterilen ilgi büyük olmuştu. Emekçi halkımız ülkenin her yanında yiyecek, giyecek, para yardımı yapmak, kan bağışında bulunmak için elinden geleni yaparken, yurt dışından da gerek işçilerimizin gerek diğer halkların gönderdiği yardımlar büyük meblağları buluyordu. Ancak bu yardımlar, gazetelerin yazdığı gibi ya gümrük kapılarında, Yeşilköy hava limanında takılıp kalıyor, ya da Van'a ulaşsa bile orada birtakım depolara yığılıyordu.

Bölgeye ulaştığı bildirilen onbinlerce çadırdan halkın haberi yoktu. Kurtulan insanlarımız kar ve fırtına altında, hayvanlarıyla açıktaydılar ve Ecevit'in depremden on gün sonra gözlediği gibi bir «çıplak taş»ın, ya da toprağın üstünde yatıyorlardı. Dışardan gönderilen bini aşkın kutup çadırından da ortada eser yoktu.

Televizyon, daha ilk günlerden kurulan aş ocaklarından, dağıtılan sıcak yemeklerden dem vuruyordu. Oysa her nasılsa, «biz sıcak aş filan görmedik» diyen bir yurttaşın sözleri de aynı televizyonca yayınlanarak bütün bu yalanları tekzip ediyordu.

Depremin üstünden bir hafta geçtiği halde insanlar hâlâ kendi ölülerini kendi elleriyle çıkarmak için çırpınıp duruyorlardı.

Ortalıkta sağlık ekipleri filan göründüğü yoktu. Van'a taşınan binlerce felâketzede ve yaralıyı muayene ve tedavi için iki genç doktor, o da kendi istek ve fedakârlıklarıyla çırpınıp duruyorlardı.

Muradiye'de, Çaldıran'da ekmek, çadır ve giyecek isteyen halk dipçikleniyor ve ateş açılıyordu.

Ne olmuştu yurt içinden ve dışından gönderilen okadar yiyecek, giyecek, para ve çadır yardımı?

Gerçek şu ki, her keresinde olduğu gibi, bu kez de egemen sınıflar halkımızı kaba bir şekilde aldatıyorlardı. Yardımlar yerlerine ulaşmıyordu. Bu yardımlar ya bir kısım depolara tıkılıyor, ya Yeşilköy'de olduğu gibi yağmur altında çürümeye terkediliyor, ya hırsız ve vurguncu takımının eline geçiyor. Bu yardımlar ilerde başka yerlerde ortaya çıkacaktır.

Egemen sınıflar, halkımızı deprem felâketine terkettikleri, gerekli tedbirleri önceden almadıkları gibi, felâket anında da yalancıktan merhamet gösterisi yaparak, yardım nutukları çekerek halkımızın bu acısını sömürmeye çalışıyorlar. Burjuva politikacıları birbiri ardısıra deprem bölgesine koştular, nutuklar çektiler ve gereken herşeyin yapılacağını söylediler.Ancak bütün bu yalanları, iki yüzlülükleri halkımız görmektedir ve bütün bu acıların içinde daha da görecektir.

Burjuva politikacıları depremi sömürmek için de kendi aralarında yarış halindedirler. Yardımlar genellikle bölgedeki ağa-bey ve par-

tizan gruplara, kişilere veriliyor. Halkın eline ulaşabilen ufak tefek yardımlar da gerici partilerin adamları tarafından ulaştırılıyor. Böylece halk düşmanları, halka sadaka dağıtır gibi, iyiliksever pozları takınmaktan geri kalmıyorlar.

Emekçi Halkımızın ve Devrimci Güçlerin yaptığı yardımlar engelleniyor

Sömürücü egemen sınıflar, yardım konusunda kopardıkları bütün gürültüye rağmen, felâket bölgesine yardım için ciddi bir tedbir almadıkları gibi, halkımızın, devrimci ve demokratik güçlerin kendi olanaklarıyla yaptıkları yardımı da engellemektedirler. Nitekim, deprem olayı duyulur duyulmaz yakın il ve kasabalardan ve ülkenin çeşitli yerlerinden devrimci ve demokratik kuruluşlar, kişiler yardıma koştular. Muradiye'ye, Erciş'e, Diyadin'e, Çaldıran'a ilk ulaşanlar, enkaz kaldırmaya ilk yardım edenler, ekmek ve çadır götürenler ilk onlar oldu. Sırtlarında yardım malzemesiyle dağ köylerine ulaşanlar da onlar oldu. Lice depreminde olduğu gibi bunda da başta TÖB-DER olmak üzere, diğer demokratik kuruluşlar, devrimci emekçiler ve gençler halka yardımcı olmak için elden geleni yaptılar ve yapmaktadırlar. Ama bu yardım çabalarına olanak sağlanmadığı gibi üstelik de engellenmeye çalışıldı. Şovenistler, halkımıza karşı düşmanca tavır içinde olanlar, «sizin niyetiniz başka, siz bölücüsünüz» diyerek devrimci güçlerin yardımlarını önlemeye çalıştılar. Onların bu telâşını anlamak mümkündür. Sömürücüler, şovenistler, onların görevlendirdiği bürokrasi halkımızın devrimci ve demokrat güçlerle dayanışmasını engellemeye çalışıyor. Halkın uyanmasını, gerçekleri görmesini istemiyor. Şimdiye dek hep olduğu gibi kitleleri yalanla dolanla uyutmaya, çarkını sürdürmeye çalışıyor.

Felâketin sorumlusu sömürü ve baskı düzenidir

Halkımızı sömüren, baskı altında tutan egemen sınıflar, onu kaderiyle başbaşa bırakmışlardır. Yoksul halkımız, yolsuz, ışıksız, okumasız, doğal afetlerle karşı karşıya bırakılmıştır. Deprem her yıl bir yöreyi altüst ediyor ve buna karşı gerekli tedbirler alınmıyor. Halkın yaraları zamanında sarılmıyor, ona gerekli yardım eli uzatılmıyor. Bu durum nasıl önlenecek?

Halkımız nasıl modern yapılara, yollara kavuşturulacak? Açıktır ki bu düzen içinde, vurguncu, talancı ve zalim güçlerin, sınıfların iktidarında bu olanaksızdır. Halkımızı iliğine kadar soyup sömürenlerin, ona okul yerine hapishane yapanların bu sorunlara çözüm getirmesi, onun yaşamına değer vermesi beklenemez.

Bir felâket anında bu gerici, halk düşmanı güçlerin halkın yardımına koşması beklenemez. Onlar emekçi halkın yaptığı yardımları bile çalıp çırpmaktan başka bir şey yapamazlar.

Sorunun çözümü hiç kuşkusuz düzenle ilgilidir. Bu sömürücü sınıfların iktidarıyla, bu vurgun ve talan düzeniyle ülke kalkınamaz, insanlarımızın sorunlarına çözüm bulunamaz. Ancak devrimci bir halk iktidarı, ancak bir işçi - köylü iktidarı halkımızın sorunlarına eğilebilir, ülkeyi kalkındırabilir, modernleştirebilir. Ülkenin sanayileşmesi, tüm köy ve kentlerin sağlam yapılara, iyi yollara kavuşması, insanlarımızın insanca bir yaşam olanağına kavuşması ancak bununla mümkündür. Halkımıza bu gerçeği anlatmalıyız. Çünkü kurtuluşun özü buradadır, sosyalizmdedir. Ve o güne varılmadıkça, halkın devrimci iktidarı kurulup ülke sorunlarının çözümüne elbirliğiyle girişilmedikçe halkımız bu afetlerin kurbanı olmaktan kurtulamayacaktır. Bir gün Erzincan'da, bir başka gün Gediz'de, Pülümür'de, Kiği'de, Varto'da, Bingöl'de, Lice'de, Muradiye'de ve öteki yerlerde sürüp gidecektir bu trajedi.

Demremlerdeki can ve mal kayıplarının sorumlusu, çağımızda artık yer kabuğu hareketleri değil, toplum gelişmesinin karşısına dikilen sömürücü, tutucu düzen ve onun egemen sınıflarıdır. Toplumun geri kalışının, yoksulluğun, çürük yapıların, yolsuzluğun ve her türlü ilkelliğin suçlusu bunlardır.

Sömürücü egemen sınıflar Kürt Halkına düşman gözüyle bakıyorlar

Bu geri, çarpık, kapitalist düzen bir bütün olarak Türkiye'de geriliğin, yoksulluğun, halkın çektiği acıların sorumlusudur. Ve yine aynı düzen, o düzenin egemen sınıfları, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun katmerli geri kalışının sorumlusudur. Osmanlılar döneminden beri egemen sınıflar Kürt halkının yaşadığı bu bölge halkına karşı özel olarak ayırımcı bir politika gütmüşlerdir. Kürt halkına ulusal ve demokratik haklar tanımayı reddetmişler, bölge halkının demokratik isteklerine baskı ve zulümle cevap vermişler, direnişlerini kanla ezmişlerdir. Burjuvazi, Irak ve İran'daki gerici rejimlerle ve emperyalistlerle işbirliği yaparak Kürt halkını ezmiş, bölgesel ekonomiyi tahrip etmiş ve doğal zenginlikleri sömürmüştür.

Ülkemiz başta petrol olmak üzere zengin maden yataklarına, enerji kaynaklarına, verimli bir doğaya sahiptir ve eskiden beri bilinen önemli bir hayvancılık bölgesidir. Ancak, emperyalizmin ve bu ülkelerdeki gerici şovenist rejimlerin güttüğü politika, uyguladıkları baskı ve sömürü sonucu giderek geri kalmış, ekonomisi baltalanmış,

sosyal, kültürel gelişimi engellenmiş; bir yoksulluklar, gerilikler ülkesine dönüşmüştür.

Hiç kuşkusuz, bu durumun, Kürt halkının yaşamının her kesiminde etkileri görülmektedir. Bu durum, bir deprem olayında bile somut olarak görünmektedir. Aynı şiddette bir depremin Batıya oranla Doğu'da, yani Kürt bölgesinde iki misli daha yıkıma ve 7,5 misli ölüme yol açması açık bir göstergedir. Bölgenin kalkınması, sanayileşmesi için hiç bir çaba göstermeyen, yollarını yapmayan, konut ve sağlık sorunlarıyla ilgilenmeyen; tam tersine bölgenin tabii kaynaklarını, ürünlerini emperyalistlerle ortaklaşa sömüren, talan eden şovenist yönetim, hem kitleleri doğal afetlere karşı çaresiz duruma düşürmüştür hem de böyle durumlarda yardıma koşmak için hiç bir ciddi istek duymamaktadır.

Tipik Sömürgeci Tavrı

Van ve Ağrı yöresindeki bu son deprem şu ana kadar on binden çok insanın hayatına maloldu (burjuva politikacıları bu konuda bile yalan söyleyip gerçek rakamları gizliyorlar). Ölenlerin çoğu, zamanında yardıma koşulmadığı için öldüler. Geriye kalanlar ise açlıktan, soğuktan, salgın hastalıklardan ölme tehlikesiyle başbaşadırlar. Nitekim çocukların soğuktan donmaya devam ettiğini gazeteler yazıyorlar. İlk günlerin telâşını savuşturan iktidar, şimdi bölgeye yardımları hemen hemen durdurmuş bulunuyor. Geriye kalan onbinlerce insan ve hayvan şaşkın durumda, ne yapacaklarını bilemiyorlar. Kimisi çaresizlik içinde, Lice depremi sonrasında olduğu gibi göçe hazırlanıyor.

Olup bitenleri yerinde gören bir yabancı, «Jenosid salt napalm kullanılarak yapılmaz» demişti (Cumhuriyet, Kenan Mortan, 16 Aralık, 1976). Bu söz, iktidarın Kürt halkına karşı tutumunu özetliyor. «Çocuklarımızı köpekler yiyor» diye dert yanan köylülere karşı ise, güya halka yardım için orada bulunan bir görevli, «boşver, yöre nüfusu azıcık hafiflesin» diyordu. Cumhuriyet Gazetesi yazarı şöyle ekliyor: «İşte şimdi, Doğu'da doğum kontrolu yapılmayan yerlere, başka bir yolla doğum kontrolü, ama daha vahşi bir yoldan uygulanmış oluyordu.» (Bak. Cumhuriyet, Kenan Mortan, 16 Aralık 1976).

Bu iktidarlar, daha önceleri, Kürt halkının baskı ve sömürüye karşı, demokratik ve ulusal hakları uğrundaki direnmelerini kanla ezmişler, onbinleri katletmişler ve Kürt halkını toptan yoketmeye çabalamışlardı. İşte deprem bu politikaya tam uygun düşüyor. Onlar daha önceleri, Kürt Halkından yüzbinlercesini assimile etmek için yurtlarından zorla koparıp başka bölgelere sürgün etmişlerdi. Bu bölgeyi

Türkleştirebilmek için dışardan göçmen getirip buraya yerleştirmeyi denemişler ve buna benzer türlü planlar yapmışlardı. Depremin yarattığı zoraki göçler bu planlara uygun düşüyor. Viranşehir'de yirmi kişiyi katleden yüzbaşı, «nüfus planlaması yaptım» diyordu. İşte deprem de bu anlayışa uygun düşüyor..

Bir ölçüde liberal, demokrat burjuva basını da iktidarın «Doğu» ya karşı tavrını eleştiriyor ve halkın acıklı durumunu ortaya seriyor. Ama bu basın bile işin bu yönüne dokunmaktan titizlikle kacınıyor. Peki iktidar «Doğu» halkına niçin bu kadar kötü davranıyor? Niçin Türkiye emekçi halkının ve başka halkların yaptığı yardımları bile depolayıp halka dağıtmıyor? Niçin onları enkaz altından kurtarmak için zamanında koşmuyor? Niçin onları açlığa, sovuğa, hastalığa terkediyor? Niçin onları zoraki göçle karşı karşıya getiriyor? Ve niçin birtakım kişiler «yöre halkının nüfusu hafiflesin» istiyorlar?

Deprem sonunun iyi bir bilançosunu yapan ve önemli noktalara parmak basan sayın Kenan Mortan bile, deprem yöresinden derlediği halk ağıtlarının Kürtçe olduğunu söylemiyor. Belki de söylemekten ürküyor.. Çünkü burada yasakların sınırı başlıyor.

İktidarın Kürt halkına karşı bu tutumunun altında açık sömürgeci tavrı vardır. Bu tavır yeni birşey de değildir; o, gelmiş geçmiş tüm gerici iktidarların ortak tavrıdır. Türkiye egemen sınıfları, Kürt halkının yaşadığı bu bölgenin yer altı ve yerüstü kaynaklarını emperyalistlerle ortaklaşa sömürmekle, bölgeyi ekonomik bakımdan yıkıntıya götürmekle kalmamışlar, aynı zamanda Kürt halkı üstünde ulusal baskıyı, ırk ayrımını bugüne dek aralıksız sürdürmüşlerdir. Kürt halkına düşmanca davranmayı gelenek haline getirmiş bu güçlerden, bir felâket anında halkımıza yardım etmeleri beklenebilir mi?

Bu tür doğal afetler karşısında ırkçı yönetim çelişkili bir tavır içine düşmektedir. Bir yandan bölge halkının uyanışını geciktirmek, öfkesini azaltmak, kendisini halka şirin göstermek için yardımsever pozlarına bürünmekte, yardım eli uzatmaktan sözetmekte; diğer yandan da yapısı gereği dediklerini yapamamaktadır. Bütün yapılanlar halka oyalayıcı nutuklar çekmekten ibaret kalıyor. Çünkü bir yandan emperyalizmin güdümündeki gerici iktidarların halka ayırabilecekleri fazla bir pay yoktur. Halkın sırtından vurgun yaparak yaşayanların halka ciddi yardımlar yapmaları, ya da yapılan yardımları ustaca kendi ceplerine indirmemeleri beklenemez. Diğer yandan bu egemen sınıflar Kürt halkına karşı ötedenberi hep düşmanca bir tavır içinde olmuşlardır. Onlar halkımıza güven duymuyorlar ve halkımızın ulusal ve demokratik haklar uğrundaki mücadelesinden ürküyorlar. Halkımıza karşı yürütülmüş ayırımcı ve şoven bir politikanın yıllar boyu

yarattığı bir gelenekle şartlandırılmış olan bürokrasi, her zaman olduğu gibi böylesine afetler sırasında bile duygularını gizliyememekte, halkımıza karşı nefretini ortaya koymaktadır. Bu kin ve düşmanlık Lice depremi sırasında açıkça görüldü ve şimdi de görülüyor.

İktidarın başındaki gerici burjuva politikacıları, «Devlet güçlüdür ve gereken herşeyi yapacaktır» diyorlar. Bu politikacılar, böylesine acılı günlerde «silâhlı kuvvetlerin anında felâketzedelerin yardımına koştuğundan» sözediyor ve uzun uzun bunun reklamını yapıyorlar. Oysa gerçekler hiç de böyle değil. Halkımızın en küçük protestosunda hazır ve nazır bulunan, halka gözdağı veren, onu ezmekle tehdit eden güçler böyle anlarda hiç de iddia edildiği gibi, yapmaları mümkün olan yardımı yapmıyorlar. Eğer yapsalardı depremin sekizinci, onuncu gününde dahi yaşlı insanlar ve kadınlar yıkıntıların arasından ölülerini kendi elleriyle çıkarmaya çabalamazlardı. Yapıldığı söylenen yardımın ne tür bir yardım olduğunu hepimiz gördük: Enkazlar buldozerlerle kaldırılmaya çalışıldı ve yaralı insanların kolları bacakları koptu..

Devrimci ve demokratik güçlerin yaptığı yardımın engellenmeye çalışılması da aynı düşmanca tavrın ve halk düşmanlığının bir başka kanıtıdır. Halk düşmanlığının bu kadarı insana tiksinti veriyor. Adamlar hem halkımızın uğradığı felâket karşısında seyirci kalıyorlar, hem de emekçi halkın ve demokratik güçlerin kendi olanaklarıyla yaptıkları yardımı engelliyorlar. Gençlere, dağ köylerine ulaşmaları için araç sağlamadıkları, bu işi kendileri de yapmadıkları gibi, bir de «siz ne karışıyorsunuz, sizin amacınız başka» diyor ve onları engelliyorlar.

Kurtuluş Yolu Emekçi Halkın İktidarından Geçer

Açıktır ki sorun, yalnızca deprem felâketi değildir. Yılda bir böylesine depremler olsa da olmasa da, bu depremlerden sonra halka ciddi yardımlar ulaştırılsa da onun sorunları bitmemektedir. Çünkü emekçi halkın çilesi devam ediyor. Kitleler zaten yılın üç yüz altmış beş günü işsizlikle, açlıkla, sömürü ve baskıyla yüzyüzedirler. Halkın bu çilesi nasıl sona erecektir? O ne zaman insanca bir konuta kavuşacaktır? Ne zaman işsizlik belâsından kurtulacaktır, ne zaman insanca beslenip giyinecek, okuyacak, yeteneklerini geliştirecektir? Milyonların sefaleti nasıl son bulacaktır? Asıl sorun buradadır.

Deprem olsa da olmasa da ırkçı yönetimin Kürt halkına karşı düşmanca tutumu, halkımız üzerindeki ulusal baskı ve katmerli ekonomik sömürü devam ediyor. Bu nasıl son bulacak? Halkımız nasıl ulusal ve demokratik haklarına kavuşacak?

Egemen sınıflar uluslar arasına düşmanlık sokmuşlardır. Onlar ırkçılık yaparak, kitleleri şovenizmle şartlandırarak emekçi kitleleri karşı karşıya getiriyorlar, devrimci cepheyi bölüyorlar ve onları birbirlerine karşı kullanıyorlar. Bu nasıl önlenecek?

Tüm bu sorunların çözümü ancak bu gerici egemen sınıfların iktidarına, onların sömürü ve baskı düzenine son vermekle mümkündür. Bunu ise işçilerin emekçilerin iktidarı sağlayabilir. Türk halkının kurtuluşu da Kürt halkının kurtuluşu da buna bağlıdır.

Bugünkü baskı ve sömürü düzenine son verecek olan, ülkeyi kalkındıracak olan, insanlarımızın işsizlik, açlık, eğitim vb. tüm sorunlarını kökten çözebilecek olan böylesine demokratik bir halk iktidarıdır. Ancak böyle bir iktidarla ve sosyalist toplum inşa edilerek kapitalist toplumun bütün bu kaçınılmaz pisliklerine son verilebilir.

Kürt halkının üzerindeki ulusal baskıya ve sömürgeci ilişkilere son verecek olan da böylesine demokratik bir halk iktidarıdır. Ancak her türlü ulusal baskıya, ayrıcalığa son vererek, halkların demokratik ve eşit şartlarda birliği, örgütlenmesi sağlanarak ülkenin demokratikleştirilmesi mümkün olabilir.

Türkiye şartlarında Kürt halkı, kurtuluş mücadelesini emekçi Türk halkıyla birlik ve dayanışma halinde yürütüyor ve öyle yapması gerekir. Emperyalizme, sömürgeciliğe, faşizme ve feodal gericiliğe karşı her iki halkın işçilerinin, köylülerinin, demokrat güçlerinin birlik ve dayanışması olmadan zafer kazanmak mümkün değildir.

Bu tür acılı günler, dostu - düşmanı ayırmak için önemli denek taşlarıdır. Halkımızın dostları, onun gözünü boyamaya çalışan, din ticareti yapan, halkımızı aldatmağa çalışan Demirel'ler, Erbakan'lar, Türkeş'ler ve benzerleri değildir. Onların temsil ettiği gerici egemen sınıflar ve partiler de değildir. Onlar halkımıza ancak sömürü ve zulüm getirebilirler ve onu getirmektedirler. Halkımızın dostları sömürücülerle işbirliği yapan ağalar ve şeyhler de değildir. Onun dostları, böylesine günlerde, kan bağışı da dahil, elindeki olanaklarla yardıma koşan emekçi Türk halkı ve diğer dünya halklarıdır; dünyadaki tüm devrimci ve demokratik güçlerdir.

Dünya halklarının baş düşmanı ABD emperyalistleri de böyle günlerde yardımsever pozlarıyla, yerli ortaklarının yanısıra arzı endam etmekte kusur etmiyorlar. Halkımızın bu tür emperyalist sadakalara ihtiyacı yoktur ve o, bugünkü yoksulluğunda, ezilmişliğinde ABD ve İngiliz emperyalistlerinin varolan payını çok iyi bilmektedir.

Bu deprem, halkımıza çok büyük kayıplara, acılara malolsa da halkımızın ondan alacağı büyük dersler de vardır. Bu tür felâketler,

depremler, yalnız insanların evlerini değil, kimi zaman kafalarını da sarsarlar.. Bu olayda da egemen sınıfların çirkin, halk düşmanı yuzu açık biçimde ortaya serilmiştir. Halkımız bundan çok şey öğrenecektir.

Halkımız bunun gibi ve bundan büyük nice acılı dönemler yaşamıştır. O, bütün bunlar içinde pişmiş, sabrı ve dayanmayı öğrenmiştir. Şimdi ülkemiz, emekçi kitlelerin hızlı bilinçlenme, örgütlenme dönemini yaşıyor. İşte halkımız bu şartlarda, kendisini kurtuluşa götürecek bilinçli mücadele yollarını da öğrenecektir, öğrenmektedir.

Deprem Bölgesinden Notlar

Van ve Ağrı yöresinde büyük tahribata sebep olan bu depremle ilgili olarak yurt içinden ve yurt dışından yapılan yardımlar gerçekten büyüktür. Bu yardımlar felâketzedelerin eline ulaşabilseydi, onlar ne aç ne çıplak kalacaklardı. Ne de Doğu'nun sert kışında, eksi 20-30 dereceyi aşan soğuklarda açıkta kalacaklardı. Ama bu yardımlar yerlerine ulaşmadı, ulaşmıyor.

Yardımların büyük kesimi, çadırların, giyeceğin, yiyeceğin genellikle en kalitelisi birtakım depolara dolduruluyor. Ne yapıldığı, ne yapılacağı belirsiz. Bir kesimi ise asıl ihtiyaç sahiplerine değil, ayrıcalıklı kişilere ulaşıyor, onları daha da zengin ediyor.

Dağıtılan yardımlar ise tam bir propaganda aracı yapılıyor. Depremin ilk iki gününde gelen ilk yardım malzemesi, Turhan Feyzioğlu ve Ferit Melen'in bölgeye gelişlerine kadar bekletildi, sonra da CGP' nin oy deposu olan yörelere dağıtıldı. Aynı uygulama diğer MC partilerinin yararına da işletildi. Süleyman Demirel'in gidişinde, yardımlar AP milletvekili Kinyas Kartal'ın köylerinde dağıtıldı. Erbakan'ın gidişinde ise il müftüsünün emrine 34 milyon olduğu söylenen bir para tahsis edilmiştir. Müftü bu para yardımını MSP'li olanlara, en azından MSP'den yana görünmeyi başaranlara dağıtmakta, MSP'li olmayan, MC'yi desteklemeyen kişileri ise azarlayarak kovmaktadır.

MSP Van İl Yönetim Kurulu üyelerinden Yusuf Lezgo adlı kişinin yanında bir hayli deprem yardımı battaniye yakalanmış, iş adliyeye intikal etmiş, Yusuf Lezgo, bu battaniyeleri 30'ar liraya felâketzedelerden aldığını söylemiştir..

Deprem yardımlarını parti çıkarlarına kullanmak konusunda MC partileri arasında rekabet var hızıyla sürüyor. Van'da kurulan komitelerin başını bu partilerin mutemet adamları bölüşmüştür. Bunlar arasındaki çekişmeler işleri daha da karıştırıyor. Bunun bir örneği Muradiye'de halkın gözleri önünde yaşandı. MHP yanlısı Van Belediye Başkanı ile AP yanlısı PTT Baş Müdürü arasında, halka hitap etme konusunda tartışma çıktı ve iş yumruklaşmaya kadar vardı..

Muradiye Belediye Başkanı yardım komitesinde üye iken, ilerici bir kişi olduğu ve çevrilen dolapları engellemeye çalıştığı için komiteden çıkarıldı.

★

Şırnak'tan gönderilen 65 ton kömüre Van belediyesince el kondu ve bu kömür felâket bölgesine gönderilmedi. İran'dan yakacak yardımı olarak gönderilen odun da yerine ulaşmadı. Bazı yerlerde soba dağıtıldı ise de ancak on aileye bir soba..

Kutup çadırları halka dağıtılmadı. Göstermelik olsun diye dağıtılan birkaç kutup çadırının ise, soğuktan koruyucu iç astarı alınmış durumda. Böylece bunlar adi çadırlardan farksız ve sovuğa karşı korumamakta.

Van'a yerleştirilen binlerce felâketzedeye çoktan beri yiyecek yardımı da kesilmiş durumda. Yardım yapıldığı zaman ise, bazı yerlerde, örneğin Diyadin'de 20 kişilik aileye bir kap patates veriliyordu. Ekmek ise bir öğün varsa üç öğün yoktu.

★

Deprem bölgesi halkı yurt içi ve yurt dışından yapılan büyük yardım kampanyasını izliyor, ama bu yardımların kendi eline ulaşmadığını da elbette herkesten daha iyi biliyor. Yardımlar yerine ulaşmadığı halde bu konuda kamuoyunu aldatmak için söylenen yalanları nefretle karşılıyor.

Halk, deprem bölgesinde oluşturulan resmi komitelerin kendisine doğru dürüst yardım etmediğini, bu komitelere çöreklenmiş ırkçı kişilerin kendisine karşı tavrını somut olarak görüyor. Onlar çoğu zaman yardım isteyen halkı kovuyor, halka hakaret ediyor, tartaklıyorlar. Bu yüzden bazı yerlerde felâketzeler bu komite üyelerini yanlarına bile sokmuyorlar. Örneğin Diyadin'de 1200 kişinin kaldığı binaya bu tür resmi görevliler sokulmuyor. MHP'nin adamı birkaç kişi ise burada halktan dayak yedi.

Başından beri gönüllü olarak felaketzadelerin yardımına koşanlar, çevredeki emekçi halk ve başta TÖB-DER olmak üzere, ilerici ve demokratik örgütler oldu. Başlıca yardımlar onlar eliyle ulaştırıldı. Halk bunu biliyor ve bu nedenle de devrimci ve ilerici güçlere güven ve yakınlık duyuyor. Bu durum halk düşmanlarını daha da kudurtuyor. Devrimci güçlerin yardımını engellemek, onların halkla diyaloğunu koparmak için çırpınıyor, çoğu zaman da zora başvuruyorlar.

İlk günlerde Çaldıran'da demokratik güçlerin yardım için kullandıkları çadırı kaldırmak istediler, halk bunu engelledi, çadırı kaldırtmak

için emir veren tümgenerale tepki göstererek, «biz sizlerden ekmek yerine dipçik yedik, bize en büyük yardımı devrimciler sağladı,» dedi. Bunun üzerine Tümgeneral, «bende devrimciyim ama siyaset yapılmamalıdır..» diyerek çadırları söktüremeden geri döndü. 18 Aralık 1976 günü ise Muradiye'de demokratik güçlerin çadırını sökmek isteyen yüzbaşıya halk gene engel oldu. Bunun üzerine, halkın uyuduğu bir saatte, gece sabaha karşı saat 4 sıralarında çadırı söktüler ve 40-50 kadar devrimciyi göz altına aldılar.

Daha depremin ilk günlerinde Van'da Demokratik Kuruluşlar Yardım Komitesi oluşturuldu. Muradiye'de Belediye başkanının resmi komiteden çıkarılmasından sonra onun öncülüğünde Muradiye'de bir Halk Yardım Komitesi kuruldu ve bu komite halka yardımcı olmak için büyük çaba gösteriyor. Diyadin'de de felaketzadelere yardım edenler başlıca devrimci ve demokratik güçledir.

Ölü sayısındaki kabarıklığın önemli nedenlerinden biri depremin ilk günlerinde enkazların kaldırılması için ciddi bir müdahalenin yapılmayışıdır. İlk günlerde enkaz kaldırma çalışmalarına katılanlar, kaldırılamayan enkazların altında uzun zaman inlemeler duyulduğunu anlatıyorlar. Gediz depremi sırasında ilk altı saatte tüm enkazlar kaldırıldığı halde, Muradiye ve Çaldıran'da ilk iki gün ciddi bir müdahalenin yapılmaması durumu açıklamağa yetiyor.

Deprem bölgesine gönderilen askerler enkaz kaldırma çalışmalarına katılmadıkları gibi, güç koşullarda bu çalışmaları yürütenlerin başlarına dikilerek, güya enkaz altından çıkacak silahların kaçırılmasını önlemekle görevlendirilmişlerdir.. Bu arada, çevreden gelen ilk yardım malzemesinin dağıtılışı sırasında sık sık halkın dipçiklendiği ve havaya ateş edildiği görülmüştür.. Özellikle bazı subayların, ünlü komando baskınları ve 12 Mart dönemindeki uygulamalara benzer söz ve davranışlarına sık sık rastlanmıştır. Çaldıran'da bir subayın halka «Siz Kürtsünüz, bir köpeği kurtarmak bir Kürdü kurtarmaktan daha iyidir» biçiminde sözler ettiği Çaldıran'da ve her tarafta halk tarafından tepkiyle anlatılmaktadır. Diyadin'de ise bir üsteğmen, «Keşke deprem gece olsaydı da hepsi ölseydi,» demiş, o sırada cipte bulunan ve bu sözlere tepki gösteren Diyadinli bir yurttaşı cipten indirmiş, bu kişi Diyadin'e olan altı saatlik yolu yaya yürüyerek gelmiştir.

★

Deprem bölgesi halkının başlıca geçim kaynağı olan küçükbaş hayvanların bakımı ve korunması için hiç bir ciddi tedbir alınmış değildir. Bu hayvanların Devlet Üretme çiftliklerine yerleştirileceği, sat-

mak isteyenlerin hayvanlarını Et ve Balık Kurumunun uygun fiyatla satın alacağı belirtilmiş olmasına rağmen bu söylenenler lafta kalmıştır. Köylüler daha ilk günlerden fırsatçı şebekelerin ellerine düştüler. Depremden on gün kadar sonra bölgede hayvan alımına başlıyan Et ve Balık Kurumunun tavrı ise onlardan hiç de farklı değil. Hayvanlara değerlerinin çok altında bir fiyat biçilmekte ve bu uygulama halen devam etmektedir.

★

Deprem bölgesi halkı için başta gelen sorunlardan biri de hiç kuşkusuz iskân sorunudur. Bu insanların son derece ağır kışı bu şartlarda ve çadır altında yahut açıkta geçiremiyecekleri açıktır. Muradiye'de, Çaldıran'da, Erciş, Diyadin ve Özalp'ta pekçok köy (Muradiye ve Çaldıran'da aynı zamanda kasaba merkezleri) yerle bir olmuştur. Deprem aralıklarla devam ettiği için bazı yerlerde yıkılmayan evlerde hasar ve çatlaklar büyümekte ve yeni yıkılmalar olmaktadır. Ama halkın iskânı için ciddi bir tedbir alınmamıştır.

Van'a getirilen binlerce aile bazı resmi binalara doldurulmuştur, ama devlet görevlileri bu insanlarla ilgilenmemektedir. Çoğu yerde, öğrenim başladığı için bunlar okullardan çıkarılmaktadırlar.

MC iktidarı bu insanları iskan etmek için zamanında alınması gereken tedbirleri alamamaktadır. Herşey, iktidarın onları göçle karşı karşıya bıraktığını, buna zorladığını gösteriyor.

Oysa bu insanların, hem de bulundukları yerlerde kısa sürede iskânları için olanaklar vardır. Teknik elemanlar, tüm halkın iskânı için gerekli konut yapımına bir aylık zamanın yeteceğini açıklamışlardır. Yapılan büyük miktardaki iç ve dış yardımlar da bu olanağı vermektedir. Örneğin Ankara belediyesi topladığı 236.000 lira para ile Muradiye'de, suntadan, tek gözlü 40 kadar konut yapımına başlamıştır, bu konutlar kısa sürede bitmiş olacaktır.

Ama MC iktidarı, halkın gözünü boyamak için bol bol konuşmasına, vaatlerde bulunmasına rağmen, sorunlara çözüm bulmak için ciddi hiç bir adım atmamaktadır. İktidar çaresiz bıraktığı halkı göçe zorluyor. Van'da, felaketzede kılığına sokulmuş birtakım iktidar adamlarının, felaketzedelerin kaldıkları yerleri dolaşarak onları göçe ikna etmek istedikleri, bu yolda propaganda yaptıkları çok kişi tarafından anlatılıyor. Ama göç bir çözüm yolu mudur? Gittikleri yerlerde onlar gerçekten iskân edilecekler mi? Geçimlerini sağlıyacak olanaklar onlara temin edilebilecek mi? Elbette ki hayır. Bunun böyle olacağı daha şimdiden bellidir. Nitekim Ankara'ya ve sağa sola dağılan bazı ailelerin perişan halini gazeteler yazıp duruyor. Kimsenin onlarla ilgilendiği bile yok.

DİYADİN'de

Diyadin'de depremden 200'ü aşkın insan öldü, yüzlercesi yaralandı, 8 köy tamamen yıkıldı, 20 köy oturulamıyacak ölçüde hasar gördü, onbinlerce koyun ve sığır can verdi.

Ama MC iktidarı bundan, kendi ifadeleriyle uzun süre «habersiz» kaldı!. Diyadin'e devlet eliyle herhangi bir yardım ulaştırılmadı. Gelen birkısım yardımlar ise Ağrı merkezinde takılıp kaldı.

Deprem sonrası Diyadin'e gelen Ağrı valisi bir grup insana yaptığı konuşmada, yaraların en kısa zamanda sarılacağını, her şeyin eskisinden daha iyi olacağını, özellikle deprem yöresindeki koyun ve sığırların devlet üretme çiftliklerine gönderileceğini, ya da et kombinası tarafından yüksek fiyatla satın alınacağını söyledi. Ancak bugüne kadar ne hiç bir hayvan devlet üretme çiftliklerine gönderilmiştir, ne de et kombinalarınca satın alınmıştır. Önceden de zaten perişan durumda olan halk, deprem sonrası daha da perişan bir duruma gelmiştir.

Iğdır Devlet Üretme Çiftliğine alınan birkısım hayvan ise depremden zarar gören köylülerin olmayıp iktidar yanlısı bazı tüccarlara aittir.

Bazı köylerden getirilip ilçe merkezine yerleştirilen insanların durumu yürekler acısıdır. Ortaokul binası ve askeriyeden devredilen bir binaya (radyoların yatılı bölge okulu dedikleri bu bina olsa gerek) yerleştirilen yaklaşık 2000 insan, ışık, su ve tuvaletlerin olmadığı bu binalarda üst üste yığdırılmıştır. 4 metrekarelik bir odaya 2-3 aile (yaklaşık 20-30 insan) yerleştirilmiş olup her an doğacak bir salgın hastalıkla karşı karşıyadırlar.

TRT'nin verdiği yalan dolu haberler öfke dolu yoksul halkı daha da çileden çıkarıyor.

Örneğin TRT, 25.11.1976 günü saat 13 haberlerinde, yaralıların Diyadin'den Ankara'ya helikopter ve uçaklarla taşındığını haber verdi. Oysa bugüne kadar yaralıları almak için Diyadin'e tek helikopter ya da uçak inmemiştir. Aynı gün saat 19.00 haberlerinde 6 köyün boşaltıldığı haberi veriliyordu; oysa hiç bir köy boşaltılmamıştı. 26.11. 1976 günü saat 19.00 haberlerinde 1500 kişinin yatılı bölge okuluna yerleştirildiği söylendi. Gerçekte ise yalnızca 120 kişi, askeriyeden milli eğitime devredilen susuz, ışıksız, tuvaletsiz ve ısıtılamıyan bir binaya yerleştirilmişti. Aynı gün 20.00 haberlerinde de tüm köylere ulaşımın sağlandığı duyuruldu. Bugün bile (depremden 20 gün kadar sonra) ulaşılamıyan 8 köy ve mezra mevcuttur!

Diğer deprem olaylarında da olduğu gibi, Diyadin'de de halkın yardımına ilk koşanlar ilericiler olmuştur. TÖB-DER üyesi öğretmen-

ler ve ilerici gençler en çetin koşullarda enkazların kaldırılması ve yardım malzemesinin halka ulaştırılması için canla başla çalışarak yurtseverliğin örneğini verdiler.

Depremden on gün kadar sonra Diyadin'e gelme zahmetine katlanan İmar ve İskan Bakanı Nurettin Ok'un sadece Kaymakam tarafından karşılanması, halktan en küçük bir ilgi görmeden yine sadece kaymakam ve belediye başkanı tarafından uğurlanması, halkımızın MC iktidarına ve bakanına olan güvensizlik ve ilgisizliğini simgeliyordu. Depremin 15. günü Diyadin'e gelen Devlet Bakanı Gıyaseddin Karaca ise AP ilçe başkanı tarafından güçlükle oluşturulan 20-30 kişilik bir kalabalığa karşı konuştu ve konuşmasında Diyadin'deki depremden haberlerinin olmadığını, «bu konuda kendilerine bir müracaat yapılmadığını» belirtti! Bu sözler halk arasında uzunboylu alay konusu oldular.

Son olarak Diyadin'de halk askeriyeden milli eğitime devredilmiş olan bu binadan da çıkarılmış ve çadırlara konmuş bulunuyor.

DÜNYA SOSYALİST SİSTEMİ, MAOCULUK ve ULUSAL HAREKETLER

İhsan AKSOY

Dünyadaki ilk işçi-köylü devleti Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'dir. Burada iktidar yalnız işçi sınıfı, emekçi kitleler ile yoksul köylülük üzerindeki sömürüyü ortadan kaldırmamış, bununla birlikte kendi içindeki tüm uluslara, halklara ve etnik gruplara da eşitlik ve özgürlük getirmiştir. Böylece sömürü ve baskı sadece sınıflar üzerinden kalkmamış, uluslar, halklar ve etnik gruplar da sömürüden ve baskıdan kurtulmuşlardır. «Ulusların kaderlerini kendilerinin belirleme hakkı» hayata geçirilerek yalnız içde değil, tüm dünyada ezilen köle ulusların kurtuluşuna giden yollar açılmıştır.

Ekim devrimiyle birlikte içerde ulusal sorunu çözümleyen genç Sovyet Devleti, uluslararası düzeyde tüm ulusal kurtuluş hareketlerinin başlıca dostu ve dayanağı haline geldi. Bundan sonradır ki ulusal kurtuluş hareketleri sömürgeciler ve emperyalistler karşısında yenilmezliğe ulaşmış ve çağımız proleter devrimler ve ulusal kurtuluş hareketleri çağı olmuştur.

Büyük ekim devrimine kadar kendilerini «kadiri mutlak» olarak gören emperyalistler ve sömürgeciler artık devrimci mücadeleler karşısında gerilemeye başlamışlardır. Bu dönem proleter hareketlerin boyut kazandığı ve ulusal kurtuluş hareketlerinin ilerleme kaydettiği sosyalizmin zafer dönemidir. Bu dönemde sömürge sistemi çökmeye başlamıştır..

Emperyalistlerin aralarındaki çelişkiler sivrilerek başlıca empei yalist ülkeler dünyayı yeniden paylaşmak gereğini görmüşlerdir. Bunun sonucu olarak ikinci emperyalist dünya savaşı patlak vermiş ve genç Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'de Hitler Alman-

yasının saldırısına uğramıştır. Bu saldırılar karşısında Sovyet yurttaşları faşizme karşı ülkelerini emsalsiz bir yiğitlik ve kararlılıkla savunarak yirmi milyon civarında insan kaybı vermişlerdir. Sovyet halkları bu mücadele ile yalnızca kendi yurtlarını korumakla kalmamış aynı zamanda tüm dünya halklarını da Japon militarizminin, Alman Nazizminin ve İtalyan Faşizminin zulmünden korumuş ve Doğu Avrupa'nın bir çok ülkesinde işçi sınıfının yöneticiliğinde, emekçi kitlelerin ve yoksul köylülüğün iktidara geçmesi sağlanarak Dünya Sosyalist Sistemi oluşturulmuştur. Bu dönem Sosyalizmin kesin zafer kazandığı dönemdir. Artık emperyalizmin sosyalizmi geriletmesi ve yıkması mümkün değildir. Bu dönemde ulusal kurtuluş hareketleri de bir çok yerde zafere ulaşmış bir çok genç devlet sömürgecilerden ve emperyalistlerden koparak bağımsızlıklarına kavuşmuşlardır.

Bu mücadele, bağımlı ve sömürge halkların ve ulusların kurtuluş mücadelesi; uluslararası işçi sınıfının ve dünya sosyalist sisteminin emperyalist kapitalizme karşı olan mücadeleleriyle tek devrimci bir dalga oluşturmuştur..

Ulusal kurtuluş hareketleri emperyalizmi ve sömürgeciliği geriletmekle kalmamış, Ulusal kurtuluş hareketlerinin anti-emperyalist ve anti-kolonyalist karakteri, anti-feodal ve anti-kapitalist bir öz kazanarak sağlam temellere oturmuştur..

Ulusal burjuvazinin damgasını taşıyan ulusal hareketlerin yanında, sosyalistlerin öncülüğündeki hareketlerde ortaya çıkmıştır. Çin Halk Cumhuriyeti, Demokratik Vietnam Cumhuriyeti, Demokratik Kore Cumhuriyeti kurulmuştur. Kuşkusuz bu, tüm ulusal kurtuluş hareketlerinin sosyalist nitelikli olduğu anlamına gelmez. Fakat sosyalist öncülüklü hareketlerin bir olgu olarak tarih sahnesine çıktıklarını belirtir..

Ulusal kurtuluş hareketleri, sadece mücadele verilirken dünya sosyalist sistemiyle dayanışmakla kalmaz zaferden sonra da dayanışmasını sürdürür. Dünya Sosyalist Sisteminin varlığı olmasa ulusal hareketler başarıya ulaşsalar bile onların bağımsızlıklarını korumaları mümkün olmaz ve er veya geç bunlar emperyalizmin ve sömürgeciliğin boyunduruğuna yeniden girerler. Bunun yanısıra ulusal burjuvazinin damgasını taşıyan ulusal kurtuluş hareketleri politik bağımsızlıktan sonra anti-feodal ve anti-kapitalist bir yol izlemediklerinden yeniden emperyalizmin boyunduruğu altına girmişlerdir. Toplumlar eşitsiz bir gelişme için olduklarından politik bağımsızlıktan sonra da, politik bağımsızlığına kavuşmuş bulunan toplum diğer toplumlarla eşit bir durumda değildir. Eşitliğin sağlanabilmesi

için ekonomik ve toplumsal atılımların gerçekleştirilmiş olması gerekir ki dış destek ve dayanışmalar olmadan bunları gerçekleştirmek mümkün değildir. Gelişmiş ülkelerin tecrübelerinden ve teknolojilerinden yararlanmadan hızlı bir kalkınma yoluna girmek, ekonomik ve toplumsal sorunları çözmek mümkün değildir. Bu bakımdan politik bağımsızlığına kavuşmuş ülkeler için iki yol ortaya çıkmaktadır. Ya emperyalist sermayeye kucak açılarak yeniden onun boyunduruğu altına girilecek. Bu halde politik bağımsızlığına kavuşmuş bulunan ülke yeni-sömürge durumuna girerek ekonomik ve toplumsal gerilik içinde kalacak. Yada, dünya Sosyalist Sistemiyle dayanışarak toprak devrimi gerçekleştirilip feodalizm tasfiye edilecek; ulusal bir sanayi oluşturularak, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetini gerçekleştirecek bir yol izlenerek politik bağımsızlık ekonomik ve toplumsal eşitlik ilkeleriyle pekiştirilecektir.

Açıktır ki gerek hareket sırasında ve gerekse hareketin başarısından sonra olsun dünya sosyalist sistemi Ulusal kurtuluş hareketlerinin vaz geçilmez dostu, güvencesi ve desteğidir.

Geçen zaman içinde başta Sovyetler Birliği olmak üzere Dünya Sosyalist Sistemi ekonomik, toplumsal, teknolojik, bilimsel, askeri vb. tüm alanlarda büyük bir hızla ilerlemiş böylece emperyalizmin ve her türlü sömürü sisteminin karşısına aşılmaz bir güç olarak dikilmiştir.

Daha geçen yüzyıl içinde bilimsel sosyalizmi kendilerine ilke edinerek mücadele verenlerin sayıları birkaç yüzü aşmazken, bugün dünya nüfusunun üçte biri sosyalist bir yönetime kavuşmuştur ve milyonlarca sömürge ve bağımlı ülke kurtuluşçu güçleri kendilerine bilimsel sosyalizmi kılavuz etmektedirler.

Dünyadaki tüm toplumlarda bilimsel sosyalizmin ilkeleri ışığında mücadele veren organizasyonlar işçi sınıfına, emekçi kitlelere ve köle uluslara rehberlik etmekte ve gerçek kurtuluşun yolunu göstermektedirler. Bu mücadelelere, dünya sosyalist sisteminin politik, ekonomik, kültürel, toplumsal, askeri, bilimsel, diplomatik vb. tüm alanlardaki başarıları şevk ve heyecan vermekte ve onlara örnek olmaktadır..

Başta Sovyetler Birliği olmak üzere dünya sosyalist sistemi bir çok alanda kapitalist ülkeleri geride bırakarak büyük bir hızla ilerlemektedir. Bu ilerlemenin ve gelişmenin sonucudur ki dünya sosyalist sisteminin ulusal kurtuluş hareketlerine ve bağımsızlığına yeni kavuşmuş devletlere yaptığı yardımlar artmış ve ulusal kurtuluş hareketlerinin önemli boyutlara ulaşılmasına katkıda bulunulmuştur. Bu dünya sosyalist sisteminin prestijini arttırmış ve tüm köle uluslar

kurtuluşu sosyalist ilkelerde görmeye başlamışlardır. Sosyalist yönetimli olmamakla birlikte birçok ülke anti-emperyalist bir politika izlemeye başlamıştır. Emperyalizm dünya sosyalist sisteminin büyük gücü karşısında tüm isteğine rağmen silaha davranmaktan çoğu zaman caymıştır. Dünya sosyalist sistemi barışın savunucusu ve koruyucusu olarak emyalist saldırganlığı önlenmiş ve önlenmektedir. Dünya sosyalist sistemi içte toplumu her alanda geliştirme yolunda ilerlerken, dünya halklarının gerçek dostu olarak da ekonomik, toplumsla ve diğer alanlarda onların gelişmelerine ve ilerlemelerine yardımcı olmakta, dünya ölçüsünde savaş kışkırtıcılığına karşı çıkarak halkların ilerlemesine gerekli fırsatı hazırlamaktadır. Bunların yanında dünya sosyalist sistemi elindeki geniş olanaklar sayesinde dünya ölçüsünde ajitasyon ve propagandayla da bilimsel sosyalizmin yayılmasına çalışmakta, çeşitli barış antlaşmalarıyla emperyalist saldırganlığın önüne dikilmekte, faşist girişimler ve katliamlar karşısında sosyalistlere, yurtsever, ilerici ve demokratlara destek olmaktadır.

Bütün bunlara rağmen dünya sosyalist sisteminin amaçlanan doğrultuda aksamadan yürüdüğünü ve tüm sorunlarını ulusal ve uluslararası planda çözümlemiş bulunduğunu söylemek mümkün değildir. Dünya sosyalist sistemini oluşturan her ülkede ve bu arada Sovyet Birliği'nde birçok sorun vardır, birtakım aksamalar söz konusudur. Ne var ki dünya sosyalist sisteminin gücü ve kapasitesi her türlü güçlüğün üstesinden gelecek sağlamlıktadır..

Dünya sosyalist sisteminin uluslararası prestijini sarsmak, onu dünya halklarına bir «zulüm» yönetimi gibi göstermek için emperyalistler ve yerli gericiler Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ni kuruluşundan günümüze kadar bıkıp usanmadan ve akla hayale gelebilecek her türlü yalan ve iftira kampanyasıyla yıpratmaya çalışmışlardır ve çalışmaktadırlar.

Askeri güçleri Sovyetler Birliği'ni yıkmaya yetmeyenler onu ideolojik ve politik aldatmacalarla yıpratmaya ve gözden düşürmeye çalışmaktadırlar. Dünya sosyalist sisteminin varlığı tüm anti-emperyalist ve anti-kapitalist mücadelelerin güvencesidir. Ancak bu gücün yıpratılarak gözden düşürülmesiyledir ki emperyalistlerin sömürü güçleri artar ve geri kalmış halkları yeniden boyunduruk altına alabilme olanakları ortaya çıkar. Anti-emperyalist mücadeleleri kana boğabilmek için emperyalistler herşeyden önce bu mücadeleleri ulusal ve uluslararası ittifaklarından koparmak isterler. Bunun için emperyalistler ve sömürgeciler tüm güçleriyle dünya sosyalist sistemini gözden düşürmek, devrimci bütünü parçalamak için büyük çaba gösterirler.

Emperyalistler ve sömürgecilerin dünya sosyalist sistemine ve özellikle Sovyetler Birliğine karşı geliştirdikleri saldırılar 1958 yılından başlamak üzere Mao'cu yöneticiler tarafından desteklenmiş ve Maocular Sovyetler Birliğini sosyal emperyalist ve sosyalist sistemin diğer ülkelerini de birer «peyk» olarak göstermeye çalışmışlardır.

Büyük bir devlet mekanizmasını ellerinde bulunduran ve Çin Komünist Partisinin devrimci mirasını harcayan Maocuların bu saldırıları dünya devrimci hareketinde önemli derecede bölücü bir rol oynamıştır.

Maocu klik dünya devrimci hareketinin merkezinin ulusal kurtuluş hareketlerinin verildiği Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerine kaydığını ileri sürerek dünya sosyalist sisteminin ve uluslararası işçi sınıfının mücadelelerini, varlığını ve gücünü inkâr etmektedirler..

Uluslararası planda hertürlü devrimci gelişmenin karşısına dikilen Maocular; faşist Şili Cuntasını desteklemiş. Bengladeş hareketine karşı çıkarak Yahya Hanın giriştiği katliamları meşru görmüş; NATO ve CENTO gibi emperyalist askeri paktları ve AET gibi emperyalist ekonomik birlikleri dünya sosyalist sistemine karşı savunmuştur. Maocular İran Şahına övgüler yakmış ve faşist monarşinin Orta-Doğu halklarına karşı tehlikeli bir biçimde giriştiği silahlanmayı haklı bulup desteklemişlerdir. Dünya sosyalist sistemi Angola'da enternasyonalist dayanışmanın örneğini verirken Maocular Emperyalizminin Angola'daki temsilciliğini yapan işbirlikçi örgütleri desteklemişlerdir.

Bütün bunların yanısıra Maocular ulusal planda da bilimden uzaklaşarak ekonomik ve toplumsal dönüşümleri bilimsel doğrultuda gerçekleştirememiş, bu yanlışlıkları ve yetersizlikleri gizlemek için de dünya sosyalist sistemindeki ve Sovyetler Birliği'ndeki ekonomik ve toplumsal ilerlemeleri burjuvalaşma ve kapitalzme geri dönüş olarak yorumlayıp gözden düşürmeye ve halkı aldatmaya çalışmışlardır. Maocular bunu yaparken sosyalizmle sefaleti adeta özdeşleştirmeye çabalamışlardır. Ekonomik ve toplumsal devrimci dönüşümleri bilimsel bir doğrultuda gerçekleştiremeyen Maocular sahte düşmanlar yaratarak Çin halkının nazarlarını dışarıya kaydırmış ve halkı aldatmışlardır.

Tüm çabalarına rağmen dilediklerini sağlayamayan Maocular buna rağmen emperyalizmin beceremediğini becermiş ve devrimci safları önemli ölçüde bölmeyi başarmışlardır.

Bu durumdan hoşnut olan emperyalistler Maocularla ilişkiler içine girmişler ve dünyanın her yerinde burjuva basın ve yayın or-

ganları Maoculuğun propagandasını yapmaya başlamışlardır.

Kendilerini Marxist ve Leninist olarak ortaya koyan Maocular bu maske arkasında faaliyet göstermekte ve Marxizm-Leninizmle mücadele etmektedirler. Esas düşman emperyalizm ve yerli ortakları Maocular tarafından göz ardı edilmekte ve emperyalizmin yıllardan beri sürdürdüğü anti-Sovyet propaganda sosyalizmle perdelenerek daha sistemli bir şekilde kullanılmakta ve açıkça emperyalist saflarda yer alınmaktadır.

Türkiye'deki Maocular da mücadelelerini Sovyetler Birliği'ne ve sosyalistlere yöneltmektedirler.

Sosyalizmi revizyondan geçirerek içinden çarpıcı sloganları alan ve seçtikleri bazı pasajları ezberleyen Maocular her türlü devrimci ilerici, demokrat ve yurtsever çalışmayı «revizyonizmle» ve «sosyal faşizmle» veya «sosyal emperyalistlerin uşaklığıyla» suçlayarak devrimci hareketin önünü kapamakta ve sosyalizm adına sosyalizmle mücadele etmektedirler.

Anti-Sovyetizmi yayabilmek için Maocular Türk milliyetçiliğini ve Atatürkçülüğü kılavuz edinmekte ve «milli meseleyi» yozlaştırmak için sahip çıkar gibi görünmektedirler.

Maocular hergün, hergün yeniden, yeniden bölünerek keskin sloganların arkasında caka satıp emperyalizmin ve yerli gericiliğin provakatörlüğünü yapmaktadırlar.

Bu durumda etiketli Maoculuğa sahip çıkamayanlar güya ortacı tavırlar takınarak Maoculuğu başka usullerle savunmaktadırlar. Bunların bazıları demektedirler ki «Niçin ille ya Çin, yada Sovyetler Birliği... Biz dünya sosyalist devletleri arasında tercih kullanacak veya tavır alabilecek durumda mıyız? Her ikisine de dost tavırları içinde bulunmak daha gerçekçi bir yol değil midir? vb.» Bu görüş sahipleri aslında kendi görüşlerine de sahip çıkmamakta ve her ikisiyle de dostça tavırlar içinde olmalıyız dedikleri halde hemen arkasından Sovyetler Birliğini karalamaya başlamaktadırlar. Bu karalama kampanyası giderek bir yarış halini almakta ve bazıları «Biz Sovyetler Birliği'ne sosyal emperyalist demiyoruz, revizyonist diyoruz..» derken, diğer bazıları da, güya çok önemli bir gerçeği yakalamışcasına «Biz revizyonist de demiyoruz, modern revizyonist diyoruz..» yada bir başkaları «Sovyetler Birliği sosyal emperyalist değil de başta bir revizyonist klik vardır,» diyerek akıllarınca çok ciddi bir devrimcilik yapmakta ve ödünsüz davranmaktadırlar..

Kendilerine «revizyonist, oportünist, pasifist vb.» suçlamalarının yapılmasından korkan bir takımları da «Biz her iki yönetimin de yanlışlarını ve eksiklerini söyler ve onları eleştirmekten çekinmeyiz.

Bizim kendi şartlarımız çok değişiktir ve biz ne Çin şabloncusuyuz ne de Sovyet Şabloncusuyuz» diyerek kimi zaman «Ho Chi Minh tavrını» kimi zaman da «Kim İl Sung» tavrını uygun bulduklarını söylemektedirler.

Bunun gerçekle bağdaşır hiç bir yanı yoktur, kuşkusuz her yönetim bazı yanlışlar yapabilir. Ama Maoculuk artık sosyalizmden bir sapma olarak ulusal ve uluslararası planda emperyalizmin ve yerli gericiliğin saflarında bulunmaktadır. Bu tavırları ufak tefek yanlışlarla bir tutmanın olanağı yoktur. Bunlarla mücadele sosyalist bir görevdir ve bu görevi yapanlar hiç bir zaman (korkulmasın) «Sovyet Şabloncusu» olmazlar. «Aman bana revizyonist demesinler» korkusu inançsızlığın ifadesinden başka bir şey değildir. Bu tür bir görüşle gerilemek, Maoculuğa ödün vermek sosyalist bir tavır değildir...

«Ulusal Sorun» konusunda da «bize ne onlardan» diyenler de hemen hemen aynı tavırlar içinde bulunmaktadırlar. Ne demek bize ne?.

Maocu tavrın sosyalizme karşı bir tavır olduğu ve Maoculuğun sosyalizmden sapma olduğu kabul ediliyor mu edilmiyor mu? Ediliyorsa onunla mücadele edilmemesi nasıl önerilebilir?. «Bizim mesele» ayda değil ki.. «Bizim mesele»de dünyadadır, ve dünyadaki ideolojik ve politik mücadelelerin içindedir.

Dünya sosyalist sistemine karşı olan tavır açık bir şekilde antisosyalist bir tavırdır ve ulusal hareketleri devrimci bütünden tecrite götürür. Uluslararası devrimci ittifaklarından kopuk ulusal hareketlerin başarı şansları da yoktur. Böyle olmasa Ekim devriminden önce neden ulusal hareketler emperyalizm ve sömürgecilik tarafından kana boğulmuştur. Ekim devriminin önemi nedir?.. Dünya sosyalist sisteminin inkârı aynı zamanda Ekim Devriminin de inkârı anlamına gelmiyor mu? Bizzat Çin devrimi bile Sovyetler Birliği'nin varlığı olmadan düşünülebilinir mi? Tabiidir ki bu sadece dış destekle kurtuluşun sağlanacağı anlamına gelmez. İç oluşum sağlanmadan dış destek zaten nasıl söz konusu olabilir ki? Bu ikisini biribirlerinden ayrı düşünmek mümkün değildir..

Bu durum karşısında «Jı mera çiye»mi diyeceğiz? Bu şekilde bir başarı şansı aramak veya aklımızca ortacı bir yol bulmaya çalışmak mümkün müdür? Ulusal hareketler dünya sosyalist sisteminin ve uluslararası ilerici güçlerin desteğini sağlamadan başarıya ulaşabilirler mi?

Hangi kesimden olurlarsa olsunlar bilimsel sosyalizmi kılavuz edinenler ve halkların kurtuluşunu gerçekten isteyenler Maocu boz-

guncularla ilkeli bir mücadeleye girişmek ve Maoculuğun her çeşidiyle savaşmak zorundadırlar.

Ülkenin somut koşullarından hareket etmek; sosyalist dünya sistemiyle dayanışmak ayrı bir şeydir, Ekim Devrimiyle Çarlık Rusya'sında gerçekleştirilen modelin tıpkısını başka bir ülkeye uygulamak isteği apayrı bir şeydir.

Günümüzde sosyalizmin dışına çıkmış bulunan ve gerici bir öz taşıyan Maoculukla mücadele etmek her devrimcinin, yurtsever ve ilericinin başta gelen görevidir... Mao'cuların aldatmacalarını açığa çıkarmak ve onların sosyalist olmayan suratlarını göstermek görevi sosyalistlere düşer.. Bu yapılmadan devrimci mücadelenin yolu engel ve pürüzlerden arınamaz..

Sosyalist sisteme ve Sovyetler Birliği'ne düşmanlık ulusal hareketlere «milli burjuvazinin» egemen olmasına ve bu hareketlerin devrimci ilkelerden sapmasına götürür. Anti-Sovyetizm ulusal hareketlerin tecritini ve yenilgisini hazırladığı gibi ideolojik ve politik planda da burjuvazinin ve diğer gerici ve tutucu sınıf ve tabakaların görüşlerini yansıtır.. Bu bakımdan hangi isim ve kılıf altında olursa olsun sözüm ona sosyalizm adına Dünya sosyalist sistemine düşmanlık yapan tüm görüşler özünde uluslararası gericiliğin çıkarlarına yarar ve bu bakımdan devrimciler bunlarla kararlı bir mücadele içine girmek zorundadırlar..

Dünya sosyalist sisteminin önemini ve ulusal kurtuluş hareketleriyle olan ilişkisini inkâr edenler devrimci mücadeleye karşı çıkanlardır. Sosyalistleri en hayasız bir biçimde «Rus uşaklığı» gibi bayağıca, burjuvazinin ve toprak ağalarının ağzıyla suçlayanlar, aslında da büyük toprak sahiplerinin ve burjuvazinin mücadelesini vermektedirler.

Utangaç Maocular ise Maoculuğa açıkça sahip çıkmadıklarından başka kılıklara girmektedirler. Fakat hepsinin amacı aynıdır: Sosyalist sistem düşmanlığı..

Bu düşmanlığı yaparlarken kendilerini kocaman bir hareketin öncüleri pozlarında göstermeye çalışır ve sözde çok büyük ayrılıklardan bahsederler. Örneğin etiketli Maocular 4'üncü ordunun Sovyetler Birliği sınırına yerleştirilmesini isterken, buna karşı çıkan maocuların bir gurubu «Yok biz öyle deyip burjuvaziye akıl vermeyiz; ama kurulursa da karşı çıkmayız.» (Aman ne ayrılık ne ayrılık..)

Mesele çok açık. Bütün bunlar hangi ad ve biçim altında olursa olsun devrimci mücadeleyi dünya devrimci bütününden ayırmak, onu tecrit ederek yozlaşmasını ve yenilmesini hazırlamaktadırlar. Sosyalizme açıktan açığa karşı çıkmak mümkün değildir. Günümüz-

de sosyalizm tüm ezilen ve sömürülenlerin gerçekleştirmek istedikleri bir amaç haline gelmiştir. Onu yıpratmak ancak ona başka kılıflar altında ve onun adına saldırmakla mümkündür. Sosyalizmin ve devrimci mücadelenin düşmanları kendilerine sosyalizmle mücadele olanağı veren Maoculuğa sarılmakta ve gerçek sosyalizmin Maoculuk olduğu aldatmacasını gerçekleştirmek için de Marx'tan-Lenin'den ve diğer sosyalist önderlerden işlerine gelen pasajları alıp kullanmaktadırlar..

Tüm çabasına rağmen Maoculuk diğer anti-sosyalist tüm görüşler gibi sosyalizmin yürüyüşü karşısında gerileyerek yok olmak zorundadır ve yok olacaktır.. Buna direnmek tarihin yürüyüşünü durdurmaya çalışmaktır.

TÜRKİYE BURJUVAZİSİNİN «AZAMİ» PROGRAMI: «AK GÜNLERİN ŞAFAĞI»

Sedat ÖZKOL

Bir dönüm noktasına, hızla yaklaşıyor Türkiye. Barışçı, demokrat ve bağımsız bir Türkiye'yi gerçekleştirme mücadelesi veren işçi sınıfımız ve emekçi kitlelerle tarihsel gelişimi geriye döndürmeğe, hiç değilse durdurmağa çalışan en gerici tekelci sermaye zümreleri ve onların tarihsel müttefikleri arasındaki sınıf savaşının belirlediği, gündeme getirdiği bir dönüm noktası bu. Ve bu dönüm noktasına yaklaşılırken, 1950'de, 1960'da, 1973'te olduğu gibi yeniden «özel» bir önem kazanan CHP gerçekliği, toplumun demokratlaşmasına, belirli ölçüde, açık bir niteliğe bürünür, daha doğrusu büründürülürken Türkiye'nin gerçek anlamda barışçı, demokrat ve bağımsız bir ülke olmasını engellemeğe çalışan finans kapital egemenliğinin karşısında mahçup, ikircikli ve çekingen davranmak «zorunluğu»nu da duyuyor. Türkiye'de en üstün kollektif aksiyonlu işçi sınıfında gerçek temsilcisini bulan insan üretici güçleriyle teknik üretici güçlerin gelişimine paralel olarak ve bu gelişimle etki-tepki içerisinde Orta'nın Solu'ndan «Demokratik» Sol'a doğru evrimlenen CHP'nin bir diyalektik bütün oluşturan bu ikili yapısı CHP konusundaki «sekterlik» ve «kuyrukçuluk» eğilimlerininde ana kaynağı oluyor böylece. Oysa tekelci sermaye karşısında boynu bükük, ama «aracı»lar karşısında aslan kesilmeğe hazır bir CHP'nin, dün olduğu gibi bugün de burjuva devletinin temellerinin oluşumunda etkin rol oynamış bir parti olmanın «sorumluluğu»nu taşıdığı da ortada. Ve işte bu «sorumluluk»tur ki CHP'ye tekelci sermaye ile tekel dışı burjuvazi ve genel olarak burjuvazi ile Türkiye halkı arasındaki çelişkileri yumuşatma, mümkün olabilse «telif» etme görevini veriyor. Dünya sosyalist sisteminin ekonomik, politik ve ideolojik başarılarının çevrelediği bir «Detant» ortamında ve Şili örneğinin de açıkça ortaya koyduğu gibi, faşizmin astarının yüzünden pahalıya malolmağa başladığı bir dünya konjonktüründe, Türkiye finans kapitalinin daha «bilinçli» ve daha «uyanık» kesimleri, ulusal ve uluslararası plânda tecrit edilmemek için, böylesine bir telif işleminin olağanüstü zenginlikler içerdiğini çok iyi biliyorlar. Nitekim bu gelişme ve gerçeklik işçi sınıfı bilimi tarafından şu şekilde de-

gerlendiriliyor: «Bir yandan dünya güçler dengesinde sosyalizm lehine olan esaslı değişmeler, öte yanda emekçi halkın yüksek örgütlenme düzeyi ve kapitalist dünyada grev hareketlerinin hızla büyümesi, tekelci sermayeyi, şiddetli toplumsal çatışmaları önlemek için işçilere bazı iktisadî ve toplumsal tavizler vermeye zorlar. Büyük oranlarda üretilen tüketim mallarının (özellikle otomobil, televizyon, buzdolabı vs. gibi dayanıklı tüketim mallarının) dengeli ve genişleyen bir pazara ihtiyaç duyması da, buna yardım eden bir unsurdur. Nüfusun büyük oranda proleterleşmesi halinde, bu pazar ancak emekçi halkın satın alma gücünü arttırmakla yaratılabilir ve işgücü tüketicisi olarak emeğe yaptığı harcamaları azaltmakta çıkarı olan tekelci sermayenin mal arzedici olarak da, ücretlerde belli bir artış yapmakta çıkarı vardır.» (1)

Ekonomik zorunlulukların yanı sıra, bu ekonomik zorunluluklara bağlı ve bağımlı olan sosyal zorunlulukları da dikkate almak gerekmektedir: «Burjuvazinin toplumsal esnekliği ve belli bir derecedeki uysallığı bir etkenle daha açıklanır. Üretimin sürekli yoğunlaşması ve bilimsel ve teknolojik gelişmenin ilerlemesiyle, eskiden burjuva partilerinin tabanı ve toplumsal desteği olan nüfus ya ortadan kalkmakta veya politik ve ekonomik gücünü yitirmektedir. Bu da, emekçi halkın önemli bir kesiminin politik yönden kazanılması gereğini doğurur. Burjuvazi bunu, burjuva reformizmi çerçevesi içerisinde, yani işçi sınıfına ve toplumun yarı proleter kesimlerine iktisadi ve toplumsal bazı tavizler vererek başarmayı umar.» (2)

Ve işte bu kesitte «Sosyal Demokrasi» gündeme gelir, ya da getirilir: «Tekellerin temel çıkarları ile işçi sınıfının kısa vadeli talepleri arasında manevra yapan sosyal demokrat partiler, halkın hayat düzeyinin yükselmesine yardımcı olan reformların ve tedbirlerin gerçekleştirilmesini sağladılar ve buna katkıda bulundular.» (3)

Tekelci sermayenin bu gibi tavizleri vermeyi «kabul» etmesi, bir yandan üretici güçlerin dünya ölçüsündeki gelişiminin diğer yandan da bu üretici güçlerin gelişiminin belirlediği sistemsel ve sınıfsal mücadelelerin yeni boyutlara ulaşmasının doğal ve kaçınılmaz sonucuydu: «Tekelci burjuvazi, bilimsel ve teknolojik devrim, dünyadaki iki sistemin karşı karşıya gelmesi, kapitalist ülkelerin kendi içinde yükselen işçi sınıfı mücadelesi ve emperyalizme karşı sömürge sisteminin yıkılışı sonucunda, modern kapitalist toplumda oluşan yeni zorunluluklara uyma ihtiyacının farkına varıyor. Özellikle, emekçi halkın temel çıkarlarına karşı yöneltilen bu uyma, bu kitlelerin artan direnciyle karşılaşıyor. Böylece sınıf mücadelesi kaçınılmaz olarak keskinleşiyor. Tekellerin, kendilerince ihtiyaç duydukları toparlanmayı gerçekleştirmek için belli bir süreye ihtiyaçları vardır. Özellikle dünyadaki güçlerin bugünkü saf tutuşu karşısında, işçilerin mücadelesinin kendi iktidarlarını tehlikeye sokacak geniş boyutlara ulaşmasına izin veremezler. İşçi sınıfı «sessiz» kalmalıdır. Bu, burjuvazinin tek başına üstesinden gelemeyeceği bir iştir. İşte bu nedenle, sağ-kanat sosyal demokrasisinin yardımına başvurur. Tekelci devlet kapitalizminin bugünkü gelişme düzeyinde, sağ-kanat Sosyal Demokrasisinin objektif fonksiyonu, tam tamına, budur.» (4)

Demek ki, Sosyal Demokrasi, «Demokratik» Sol, şu ya da bu liderin, şu ya da bu «Umud»un kendi sübjektif karihası'nın değil, çağımızdaki sistemsel ve sınıfsal mücadelelerin ve mücadelelerle diyalektik bir bütün oluşturan insan ve teknik üretici güçlerdeki gelişimin bir ürünüydü. Dün-

ya tarihinin bu aşamasında «Demokratik» Sol, hiç değilse son tahlilde, tekelci sermayenin cankurtaran simidi olabiliyordu. O zaman, tekelciliğe ve genel olarak faşizme karşı verilen demokrasi mücadelesinde, sosyal demokratlarla birliği sonuna kadar savunmakla beraber, bu eğilimin «içyüzünü» açıklamak ta işçi sınıfı sosyalizmi açısından, kaçınılmaz bir gereklilikti. Gerçekten de bu konuda, faşizme karşı mücadelenin en tutarlı pratik ve teorik örneklerini vermiş Dimitrof ustanın söyledikleri yeteri derecede aydınlatıcıydı: «Anlaşılmalıdır ki, birleşik cephenin kurulması, sağlamlaştırılıp yayılması için yapılan mücadele, Sosyalist Parti ile Sosyal Demokrat Parti arasındaki uyuşmaz bir sınıf mücadelesi politikası ile burjuvazi ile sınıf işbirliği politikası arasındaki farkın kitlelere izahı için devamlı ideolojik çalışma yapılmasını da içerir.» (5)

Böylece faşizme karşı birlik sonuna kadar savunulurken işçi sınıfı hareketinin bağımsızlığı da bilinçli ve kararlı bir şekilde korunulacaktı : «Şunu da aklımızdan çıkartmamalıyız: Sosyal Demokrat Parti ve örgütlerle ortak eyleme yöneldiklerinde, Sosyalistler, çoğu zaman Sosyal Demokrasiyi ciddi ve somut bir biçimde eleştirmelidirler. Sosyal Demokrasi'nin burjuvazi ile sınıf işbirliği yapmayı öngören ideoloji ve uygulama olduğunu göstermeli, Sosyal Demokrat emekçilere yorulmadan, sosyalizmin programını ve sloganlarını anlatmalıdırlar.» (6)

Günümüzde, işçi sınıfı biliminin emekçileri de farklı düşünmüyorlardı: «Günümüz dünyasının işçi sınıfı, politik arenada başlıca iki örgütlü güç, bilimsel sosyalistler ve sosyal demokratlar tarafından temsil edilmektedir. Bilimsel sosyalist partilerin devrimci ideolojisi ile sosyal demokrasinin program ve pratik eylemine egemen olan reformizm arasındaki keskin mücadele çağdaş tarihin belirgin bir özelliğidir.....

«Ancak bilimsel sosyalist ve sosyal demokrat partiler arasındaki çelişkiler sosyal değişim uğruna verilen mücadelede de eylem birliği için aşılmaz bir engel değildir.....»

«Birlik uğruna verilen mücadeleyi oportünizm ve reformizmin etkin bir eleştirisiyle diyalektik bir biçimde birleştirmek bilimsel sosyalist partiler için hayati bir gerekliliktir.» (7)

O zaman bu hayati gereklilik açısından CHP Programının irdelenmesi ve eleştirilmesi, büyük önem taşıyor.

PROGRAM ÜZERİNDE «DEĞİŞİK» GÖRÜŞLER:

Cumhuriyet Halk Partisi Programı'nın mimarı Ecevit bu programı şöyle tanımlıyor: «Bu program ön tasarısında demokratik sol tutumumuzun belirli konularındaki ayrıntılarına önem verildiği kadar temel felsefemizin bütün çizgileriyle açık biçimde belirtilmesine de özen gösterilmiştir. Elbette ki başka siyasal öğretilere göre koşullanmış kimselerin kendi düşüncelerine her türlü saygımızı korumakla birlikte bizim program ön tasarımız Türkiye'nin, Türk toplumu'nun kendi koşullarına ve Türk halkının özlemlerine, isteklerine göre hazırlanmıştır. İthal malı değildir. Bir slogan solculuğuna dayanmamaktadır. Onun için programımızın kendi çerçevesinde değerlendirilmesini istiyorum.

«Belli öğretilere göre koşullandırılmış kimselere elbette bu program tasarısını anlatmakta güçlük çekeceğiz. Ama halkın özlemlerine ve top-

lumun isteklerine dayandığı için, halkımıza anlatmakta güçlük çekmeyeceğimiz inancındayım.» (8)

Ecevit'in önerilerini daha önceden yerine getirerek programı «kendi çerçevesi» içerisinde değerlendiren ve «belli öğretilere» göre koşullandırılmamış bulunan Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği Genel Sekreteri T. Güngör Uras, program konusundaki görüşlerini Milliyet Gazetesi'nde açıklamakta gecikmeyecekti: «CHP programı, herşeyden önce, Türkiye'deki değer yargılarına göre sol bir programdır. FAKAT, DAHA ÖNCEKİ ÇARPICI CHP SEÇİM BİLDİRGELERİ'NDE OLDUĞU GİBİ, BAZI KESİMLERİ SÖMÜRÜCÜ YA DA TEKELCİ DİYE NİTELEYİP **PARTİNİN KARŞISINA ALMAMAK AMACIYLA** İFADELER YUMUŞATILMIŞ ve kurumlaşma yaygınlaştırılmıştır. Program varolan yapı dikkate alınmadan hazırlanmış izlenimini vermektedir. Oysa, Türkiye'nin işler bir ekonomik ve sosyal dinamiği vardır bugün... Düzen değişikliği gerçekleşinceye kadar bu potansiyelin dondurulabileceğini sanmak ve sonra yeni yapı kurulunca düğmeyi çevirir çevirmez birden yeni yapı içerisinde uyum sağlanılabileceğini ummak hiç te gerçekçi değildir.» (9)

Türkiye'de tekelci sermaye'nin «bilinçli» ve «uyanık» kesimlerinin sözcülüğünü hatta ideologluğunu yapanlar arasında yeralan Uras, 1973'ten bu yana CHP'nin egemen sınıf ve zümreler tarafından nasıl «uysallaştırıldığı»nı açıklamaktan hiç çekinmiyordu ve doğrusu CHP'nin uysallaştırılacak yanı da, geçmişte çok abartılmış gibiydi.

Sosyal Demokrat görüşlerle tatlı su sosyalizmi arasında bir «köprü» oluşturmağa çalışan İsmail Cem'in aynı konudaki bazı değerlemeleri ise, başka sözcüklerle de ifade edilse, Uras'ın değerlendirmesine paralel düşüyordu: «Program, Türkiye'nin günümüzdeki siyasal ve sınıfsal özellikleriyle güç dengelerinin, CHP'nin yapısının dikkatli bir değerlendirilmesine dayanmaktadır. Kulağa hoş gelebilecek (kimin kulağına?), fakat günümüz gerçeklerinde yarar getirmeyecek keskin sözler(yani anti tekelci ifadeler) söylemekten program kendini sakınmıştır. Bir yıl sonrasının iktidarına hazırlanan sol bir kitle partisinde bulunması gereken dikkatle ve sorumlulukla geniş bir sol yelpazeyi dağıtıcı değil, birleştirici bir anlayışla hazırlanmıştır.» (10)

Gerçekte, CHP Programı'nın sol yelpazeyi mi, yoksa tekelci sermaye ile tekel dışı sermaye ve halkımız arasındaki bir «birleştirme»yi mi amaçladığı, ileride açıkça görülecek ve gösterilecekti.

İsmail Cem'e göre program: «Devrimcilik yarışına çıkıp keskin sloganlar getirmek yerine, yaşanılan ortamın gerçekleriyle ve toparlayıcı olmak gereğiyle uyumlu bir olgunluğu ve ağırbaşlılığı benimsediği için de başarılıdır.» (11)

Diğer bir deyişle, söz ayağa düşürülmemiş, Türkiye toprağında ekonomik ve politik gücün gerçek sahipleri olan egemenlerimiz rahatsız edilmemiş ve böylece «olgun» ve «dolgun» bir program ortaya çıkarılmıştı.

Türkiye'de «Demokratik» Sol'un mimarı Ecevit'in sağ kolu Cahit Kayra ise, CHP Programı'nı değerlendirirken, CHP'nin sosyal kökenlerini ve geçmişten taşıdığı özellikleri, farkına varmadan, belki de açıkça ve bilinçli olarak, dile getiriyordu: «Sınaileşme ve gelişme yolundaki Türkiye çağdaş bir model arayışı içindedir. Tarihsel süreci günlük, aylık ve yıllık görüntülerin yalınkatlığı içinde gözden kaçıranlar bu arayışın anlamını ve önemini de kavramayabilirler. Günlük ya da bir kaç yıllık dönemlerin,

toplumların günlük yaşamlarına döküp saçtıkları heyecanların etkileri altında kalanlar gerçeği ve görüntüyü karıştırabilirler. Oysa Türkiye, derinde, bütün bunların dışında başarılı bir modeli KENDİ KENDİNE oluşturmaktadır ve siyaset artık, ne toplum yaşamını mal alıp satmak sanan XIX ncu yüzyıl bezirgânlarının ve ne de doğmalarının (sosyalizmin bilimi diye oku) tutsağı toplumbilimcilerin değil, bu oluşu görebilen, anlayabilen ve biçimlenmesini hızlandırmayı düşünen KADROLARIN harcıdır.» (12)

CHP'nin sosyal ve ekonomik politikasının temeli bu kadar açıktı işte; «Halkın Umudu» istediği kadar «Özyönetim»den, «Halk Sektörü»nden, «Çoğulcu Demokrasi»den dem vursun, toplumsal gelişim KADROLAR tarafından biçimlendirilecek ve hızlandırılacaktı. Bir yanıyla «KADROCULUK» un nemenem bir nane olduğunu çok iyi bilenler diğer yanıyla CHP'nin yedi aylık iktidarı, daha doğrusu iktidarsızlığı sırasında, hangi «KADROLAR»la hükümet ettiğini hatırlayanlar için böylesine bir gelişimin sonuçlarını şimdiden açıkça görmek hiç te zor değildi. Nasıl «modern» Türkiye, Osmanlılığın izlerini ve günahlarını taşıyorduysa, «Yeni» CHP de geçmişin «KADROCU» CHP'si ile sadece tarihte değil, günümüzde de buluşuyor ve kucaklaşıyordu. Diğer bir deyişle, CHP'nin değişimi, herhalde «nitel» olmasa gerekti. Cumhuriyet Gazetesi yazarları'ndan İlhan Selçuk'a göre ise CHP'nin ekonomik programı «kapitalist olmayan yol»u önermekteydi: «Yeni CHP programı ekonomik açıdan ne anlam taşıyor? Program bu konuda «Kapitalist olmıyan yol»u önermektedir..... CHP dışa bağımlı kapitalizmi ve bu düzenin getirdiği tüketim modelini yadsımaktadır..... CHP programının ekonomik ilkeleri üç noktada özetlenebilir:

1) Kapitalist olmıyan yoldan kalkınma
2) Yalnız büyüme değil, aynı zamanda gelişme,
3) Lüks ve israf tüketimi değil, halka dönük yaygın tüketim.» (13)

Görüldüğü gibi, «niyet bir, ama, rivayet muhtelif»ti. Selçuk'a göre CHP kapitalist olmıyan yolu önermekle tekelci kapitalizmin objektif olarak karşısında yeralıyordu; oysa, Uras'a göre CHP bu «Çocukluk hastalığı»nı atlatmış, ya da atlatmak üzereydi. Ecevit'e göre, CHP programı Türkiye sosyal dinamiğinin değerlendirilmesinin bir ürünüydü ve yine Uras'a göre ise, «Çocukluk Hastalığı»ndan sıyrılmakta da olsa CHP Türkiye'de işler ekonomik ve sosyal dinamiği, yani finans kapital egemenliğini yeterince dikkate almıyordu.

Peki «gerçek» CHP hangisiydi? Deve mi kuş mu yoksa hem deve hem de kuş muydu CHP?

CHP PROGRAMI'NIN (ÖN TASARI) İRDELENMESİ:

I — EKONOMİ POLİTİKA:

a — Genel :

CHP programı «devrimciliği»nin temel unsurlarından biri olan «sanayi devrimi» konusunda CHP'ye şöyle bir sosyal görev tanıyor: «CHP çağımızda gelişmenin gereği olan sanayi devrimini BUNALIMA YOL AÇMAKSIZIN hızlandırırken, bu devrimin ötesindeki ve çağdaş uygarlık düzeyinin üstündeki üretim biçimine ve ilişkilerine toplumu önceden hazırlamağa, zorunlu olmayan evreleri bilimsel, teknolojik ve SİYASAL ATILIMLARLA aşarak o yöndeki toplumsal dönüşüm sürecini kısaltmağa çalışır.» (14)

Tarihsel aşamalar açısından değil, objektif olarak, sosyal gerçeklik anlamında, çağdaş uygarlık düzeyi denilir denilmez artık aralarında uzlaşmaz çelişkiler bulunan iki toplumsal sistem anlaşılıyor bugün: Dünya sosyalist sistemi ve dünya kapitalist sistemi. Arası, ortası, yanı, kenarı, altı, üstü yok bunun. Ve tarihsel anlamda işlevini ve işlerliğini yitirmiş dünya kapitalist sisteminin ise her geçen gün tarihin çöplüğüne itilmekte olduğuna tüm dünya tanık oluyor; tanık olmak ne demek dünya kapitalist sistemini bir daha hortlayamayacağı mezarına kendi elleriyle itiyor. O zaman CHP'nin anladığı çağdaş uygarlık düzeyinin üstündeki üretim biçimi ve ilişkilerinden «kastedilen» ne olabilir? Yoksa CHP üstü kapalı bir şekilde sosyalizmin daha ileri aşamasına mı değiniyor?

CHP'nin bu soruya verdiği açık ve seçik cevap şu: «Tutucu olmayan siyasal güçler (sosyalist diye oku) kendilerini 'devrimci' diye tanımlasalar da sanayi devrimini gerçek yönünden saptırır ve bir anlamda insanca amacından uzaklaştırırlar. Sanayi devriminin sağladığı ve sanayi devrimini sürdürebilmek için zorunlu olan özgürlükleri büyük ölçüde kısarlar.

«Türkiye'deki yeni toplumsal güçlerse (işçi sınıfı mı?) artık o özgürlük kısıntılarına katlanamazlar. (Ama açlığa, işsizliğe, sefalete katlanabilirler)

«Tutucu olmayan baskı rejimleri, sanayide ilerleyebilmenin gereği olan bilimsel ve teknolojik gelişmeyi de belli konularda ve aşamalarda güçleştirirler. Çünkü bilimi geliştirebilmek ve bilimde gelişebilmek için, bilim sınırlarını sürekli genişletebilmek ve yeni buluşlar yapabilmek için, düşünce, anlatım, öğretim ve araştırma özgürlükleri sınırsız olmalıdır.

«Bu özgürlükler sınırsız değilse bilimde ilerleyebilmek çok zorlaşır ve yeni buluşlar bir ölçüde rastlantılara kalır.....

«Oysa insanlık ve toplum için en doğruyu, en iyiyi ve tek gerçeği bulduğu savına dayanarak insanları ve insan düşüncesini baskı altında tutma hakkını kendi kendine tanıyan bir rejim ve ideoloji kendini 'bilimsel' de saysa, bilimsellikle temelden çelişecek kadar belli kuramlara ve varsayımlara bağlıdır ve kendini 'devrimci' de saysa gerçek devrimciliğin iç dinamiğini sağlayan özgürlükten yoksundur.

«O nedenle bu rejimler bilimde hiç değilse zaman zaman çıkmaza saplanırlar çelişkiye düşerler veya tıkanırlar.

«Türkiye'nin yeni toplumsal güçleri ve bu güçlerin bilimle, eğitimle, teknolojiyle ilgili kesimleri ise artık ne düşünce sınırlamalarına ne de eleştirebilme, sınayabilme, yadsıyabilme özgürlüklerinin engellenmesine boyun eğebilirler.» (15)

Demek ki CHP «sanayi devrimi» nin ötesindeki ve çağdaş uygarlık düzeyinin üstündeki üretim biçim ve ilişkilerinden, değil sosyalizmin ileri aşamasını, sosyalizmi bile anlamıyor. Ve gerçek bilimi, işçi sınıfı bilimini inkâr ederek bilimsel sosyalizmi, insanlık ve toplum için en doğruyu, en iyiyi ve tek gerçeği bulduğundan dolayı suçlamağa kalkışıyor. Ama aynı CHP, kendi başkanının ağzından Türkiye için en doğruyu, en iyiyi ve tek gerçeği bulduğunu açıklamaktan doğrusu hiç çekinmiyor ve Ecevit'in: «Bizim program ön tasarımız Türkiye'nin, Türk toplumunun kendi koşullarına ve Türk halkının özlemlerine, isteklerine göre hazırlanmıştır.» (16) sözleriyle halkımızın özlemlerine ve toplumumuzun isteklerine ipotek koyuyor. Dinime küfreden bari müslüman olsa.

Kavramları, hatta objektif gerçekliği bilinçte bulandırma çabalarına daha sonra şu şekilde devam edilecektir: «Kapitalist yoldan gelişmiş ülkelere o yoldan erişebilme olanağı kalmamıştır artık. Çağımızda gelişme sürecine giren ülkeler, ancak kendi koşullarına ve olanaklarına uygun BAŞKA bir yoldan ve değişik bir gelişme kavramıyla bağımsızlıklarının ekonomik dayanaklarını güçlendirmeyi ve gelişmiş sanayi ülkeleriyle aralarındaki açıklığı günün birinde kapatmayı umabilirler.» (17)

Emperyalist sömürü ile belirli bir gelişim düzeyine gelmiş bulunan ileri kapitalist ülkeler dışında, emperyalizm tarafından sömürülmüş ve fakat bağımsızlığına kavuşmuş ülkelerin kalkınabilmeleri için, ara aşamalar da gözönünde tutulmak suretiyle, temel hedefin sosyalizme ulaşmak olduğunu, sadece teori değil, Küba, Vietnam gibi somut pratik ortaya koyuyor. Kapitalizm cehennemi ile Sosyalizm cenneti arasında bir küçük ya da orta burjuvalar Arafat'ı yok ve bu Arafat'ı değil «yeni» CHP, Avrupa'nın II. Enternasyonal kocakarıları bile yaratamadı ve yaratamıyor.

Ama nasıl goşistler için «devrim» bir fetişse, CHP için de «sanayi devrimi» bir fetiştir: «Sınaileşmeyle birlikte geleneksel toplum kendini aşar ve SANAYİ TOPLUMU'na dönüşür..... Gerçek anlamda sanayi toplumuna geçiş bir devrimdir. Çünkü toplum yapısını ve üretim biçimini ve ilişkilerini temelden değiştirir. Böylesine köklü bir devrim tutucu siyasal güçlerin elinde veya etkisinde gerçekleştirilmek istenirse sınaileşmede büyük aksaklıklara ve toplumda derin çelişkilere, TEHLİKELİ GERİLİMLER, dengesizliklere yol açılır..... Onun için, tutucu toplumsal ve siyasal güçler, gelişme sürecindeki bir ülkenin sınaileşmesi sırasında, hele belli bir aşamadan sonra (hangi aşama, sosyal demokrasinin iktidara gelmesinin söz konusu olduğu aşama mı?) Devlet yönetimini ellerinde bulundururlarsa, toplumsal ve siyasal değişimle çelişkiye düşerler, ağır bunalımlara yol açarlar..... İlk atılımlarından ve aşamalarından sonra, sınaileşmenin hızını da keserler ve yönünü saptırırlar (nereye?).» (18)

CHP'ye göre sanayileşme toplumun insan ve teknik üretici güçlerinin ulaşmış olduğu aşamadan, toplumu devindiren sınıf mücadelesinden soyutlanmış, tek başına varolabilen ve kendisinden başka hiç bir şeye ihtiyacı bulunmayan, her derdin devası bir tılsım, bir giz, bir mittir. Oysa tarih ve tarihin bilimsel yorumu, örneğin emperyalizm çağı ile, kapitalist yoldan kalkınma çağının kesinlikle kapanmış olduğunu açıkça gösteriyor işçi sınıfına ve tüm emekçi kitlelere. O zaman, objektif olarak, kişilerin, hatta sınıfların sübjektif tercihlerinin ötesinde, gerçekten de «TEK YOL» kalıyor gelişmek isteyen tüm toplumlar için: Önce kendi işçi sınıfına ve emekçi halkına, sonra dünya sosyalist sistemine, ileri kapitalist ülkelerin işçi ve emekçilerine ve kurtuluş savaşı veren ülkelerin halklarına dayanmak suretiyle sosyalizme giden yolun seçilmesi. Ama CHP'nin sosyal sınıf yapısı bu gerçekliği görmesini engellemekten geri kalmıyor ve böylece sınıf temeline dayalı uzlaşmaz çelişkiler de gözden kaçırtılıyor.

Bütün bu burjuva, küçük burjuva lâfebeliğine ve karışıklığına rağmen CHP programı, adını koymasa da, ABD Emperyalizmi'nin özellikle Türkiye'deki «faaliyetleri»ne ışık tutmaktan geri kalmıyor: «Öte yandan gelişme sürecindeki ülkelerde tutucu toplumsal ve siyasal güçlerin benimsediği kapitalizm (bu güçlerin dışındaki güçlerin benimsediği kapitalizm başkadır, ona lâf yok), onları çağın uluslarüstü kapitalizmine giderek bağımlılaştırmaktadır. Uluslararası kapitalizmse gelişme sürecindeki ülkelerde

artı-değerden en yüksek payı alabilmek için o ülkelerde demokrasinin önlenmesini ister. Bu istek gelişme sürecindeki ülkelerde tutucu güçlerin demokrasiden kaçma, baskı yönetimine sığınma eğilimlerini büsbütün körüklemektedir.» (19)

Sosyalizme ve onun bilimine küfür ve daha sonra artı-değer kategorisinin arkasına sığınma. Bu kadarı bile, hangi nitelikte olursa olsun burjuvazinin teori ve pratikteki iflâsını göstermeye yeterli olmuyor mu? Bununla beraber tek başına yukarıdaki paragraf bile CHP'nin bir AP olmadığını da vurgulamaktan geri kalmıyor.

Aynı şekilde, emperyalizmin en etkin güçleri arasında yeralan çok uluslu şirketler konusunda da CHP, temsil ettiği tekel dışı burjuvazinin (vahşi burjuvazi'nin) tepkilerini de açıkça ortaya koymaktan geri kalmıyor: «Cumhuriyet Halk Partisi, az gelişmiş ve gelişme sürecindeki ülkelere yardımın belli kurallara bağlanarak bir baskı aracı olmaktan çıkarılmasını ister.

«Çok uluslu şirketlerin sömürü, uluslararası ilişkileri olumsuz yönde etkileme ve ulusların iç işlerine karışma olanaklarını kaldırmak, az gelişmiş veya gelişme sürecindeki ülkelerin bağımsızlık, özgürlük ve demokrasi yolunda ilerlemelerine engeller çıkarmalarını önlemek için, uluslararası önlemler alınmasını, işçi sendikalarının da bu amaçla uluslararası düzeyde işbirliği yapmalarını gerekli görür.» (20) Gene de herşeye rağmen tek başına işçi sınıfı ile dayanışma «yeterli» olmayacağı için, CHP kendisine yeni müttefikler arar: «Türkiye'nin dış ekonomik ilişkileri, böyle bir uluslararası ekonomik işbirliği anlayışı doğrultusunda ve çerçevesinde oluşturulmalıdır.

«Türkiye'nin dış ekonomik ilişkileri, gelişmesini ve sanayi toplumuna geçişini geciktirip engelleyici olmamalıdır.

«Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ilişkileri de buna göre düzenlenmelidir ve dış ekonomik ilişkiler çok unsurlu dengeye dayanmalıdır.» (21)

Sosyalizm ve kapitalizm dışında bir sanayileşme modeli ve uluslararası ekonomik ilişkilerde «yeni» dengeler. CHP'nin ekonomi politikasının temel unsurları, genelde, böyle özetlenebiliyor. Böyle bir ekonomi politikanın, Türkiye'de «işler» sosyal ve ekonomik dinamiği ne ölçüde dikkate aldığını görebilmek için, programı, daha somutta, incelemek gerekli.

b — Köylüyü «Kurtarma» Savaşı:

CHP'ye göre «gelişme» köylüden başlayacaktır: «Türkiye'de köylüden başlamayan gelişme hakça olmaz.

«Köylü yoksul ve güçsüz kaldıkça siyasette ve yönetimde yeterince ağırlığı olmaz ve demokrasi bir ölçünün ötesinde gerçeklik kazanamaz. Gelişmeyi köylüden başlatabilmenin önde gelen koşulu köylünün örgütlenmesi böylece gücünü birleştirebilmesidir. Bu amaçla, tarım kesiminde üretim ve pazarlama için, bol ve ucuz araç ve gereç ve tüketim maddeleri sağlamak için ve tarımsal ve sınai yatırım için yaygın ve güçlü bir kooperatifçilik hareketi oluşturulacaktır.

«Kooperatiflerin ve üst kuruluşlarının TAŞINMAZ MAL KARŞILIĞI GÖSTERMEKSİZİN, EMEK VE PROJE KARŞILIĞINDA, yeterli işletme ve yatırım kredisi alabilmeleri sağlanacaktır.

«Köylü kooperatiflerinin ve üst kuruluşlarının plân doğrultusunda ya-

pacakları tarımsal ve sınai yatırımlar Devlet katkısıyla da desteklenecektir.» (22)

Aynı şekilde: «Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı kooperatifçiliğe bu desteği sağlayarak demokratik halk kooperatifçiliğini güçlendirecektir. Köylüleri, üretim ve pazarlama için, araçlarını ve gereçlerini ve tüketim maddelerini ucuza edinebilmeleri için, ileri tarım işletmeciliğine geçebilmeleri, ileri tarım teknolojisinden ORTAKLAŞA yararlanabilmeleri ve köylerini bayındırlaştırabilmeleri için, dar ve orta gelirli halk topluluklarını, pahalılıktan korunabilmeleri ve konuta kavuşabilmeleri için, esnaf ve sanatkârı, tüm araçlarını ve gereçlerini ucuza sağlıyabilmeleri, BÜYÜK ANAPARANIN BASKISINDAN KURTULABİLMELERİ için kooperatifçiliğe özendirecektir.

«Cumhuriyet Halk Partisi, özellikle gelişmenin köylüden başlamasında hareket noktası olarak kooperatifçiliği görür. KOOPERATİFÇİLİĞİ BAŞARILI BİR TOPRAK REFORMUNUN DA KESİN GEREĞİ SAYAR.» (23)

«Ve yine: «Kooperatiflerin BÜYÜK ARACI ORTAKLIKLARINA bağımlılığı veya kooperatifleşme görüntüsü altında varlıklıların ve büyük toprakların kooperatifçiliğe sağlanacak Devlet olanaklarından ve desteğinden yararlanmaları ÖNLENECEKTİR.» (24)

Daha ilerde bu görüş biraz daha somutlandırılmış olarak verilir: «Kooperatifçilik için, ÖZEL VE ÖZENDİRİCİ BANKACILIK, KREDİ VE DESTEKLEME düzeni geliştirilecektir. Devletin de yardımıyla kurulacak kooperatifler bankası anaparasına ve yönetimine kooperatifler ve üst kuruluşları egemen olacaktır.» (25)

Tefeci-bezirgânlığa karşı olan tavır, iç ve dış pazarlar açısından da bir çıkış noktası bulmağa çalışacaktır: «Üreticinin, başta traktör, gübre, tarım ilâçları ve tohumluk olmak üzere tüm gereksinmelerini kooperatifler yoluyla ucuza alabilmeleri ve tüm ürünlerini ARACISIZ İÇ VE DIŞ PAZARLARA ULAŞTIRABİLMELERİ sağlanacaktır. Güçlü çıkar çevrelerinden gelebilecek engelleri aşmalarına yardımcı olunacaktır.» (26)

Aynı şekilde: «Birçok ürünlerde aracılık kazancının büyük ölçüde ortadan kaldırılabilmesi için, üretim kooperatifleri ve üst kuruluşları ile, tüketici veya esnaf kooperatifleri ve bunların üst kuruluşları arasında bağlantı ve işbirliği kurulacaktır.» (27)

Bu gelişimden Ziraat Odaları da nasibini alacaktır: «Ziraat Odalarında ve Ziraat Odaları Birliğinde kooperatiflerin ağırlık kazanması ve yönetime egemen olması sağlanacaktır.» (28)

Özünde tefeci-bezirgânlığa, aracılığa karşı bir tavır. Fakat, hangi sınıf ve zümreler adına alınıyor bu tavır ve topraksız ya da az topraklı köylü açısından bu girişimlerin anlamı ne olabilir?

Değerli bir araştırıcımız bu soruları şu şekilde cevaplandırıyor: «Seçim Bildirgesi'nin öngördüğü kooperatifçilik, etkin pazarlama, ucuz hammadde, ucuz araç ve gereç ve kredi sağlama amaçlarına yöneliktir. Kurulacak olan kooperatiflerde, köylüler, hiç kuşkusuz sahip oldukları toprak ve diğer üretim araçları ya da yatırdıkları sermaye oranında pay sahibi olacaklardır. Ve dolayısıyla kooperatifin girişimlerinden elde edilecek gelirden de buna göre pay alacaklardır. Kooperatifler, öz olarak, köylülüğün kapitalistleşmekte olan kesimlerinin toprak ve sermaye güçlerini birleştirerek bunları daha ekonomik olarak kullanmalarını sağlayan kurumlar olacaklardır. Bu kooperatiflere üye olan küçük köylüler ve yoksul köylüler,

ne gelirden eşit şekilde yararlanacaklar ve ne de doğal olarak, bu kooperatiflerin yönetiminde eşit söz hakkına sahip bulunacaklardır. Seçim Bildirgesi'nin 'Halk Sektörü'nün önemli unsurlarından biri olarak gördüğü kooperatifler, böylece, özünde köylülüğün kapitalistleşen kesimlerinin örgütü olacaktır. 'Halk Sektörü' çerçevesinde bu kooperatiflerden beklenen şeyler de zaten bunu gerekli kılmaktadır. 'Halk Sektörü'nün en önemli kesimi olarak düşünülen köylü kooperatiflerinden, tarım alanında olduğu kadar, tarım dışı kesimleri de yatırımlar yapmaları beklenmektedir. Sürekli olarak 'köylülerin yapacakları tasarrufların yatırıma yöneltilmesi'nden söz edilmektedir. Köylülüğün tasarruf edebilme yeteneğine sahip kesimi, kuşkusuz ki, kapitalist üretime geçmiş ya da geçebilecek duruma gelmiş kesimidir. Ayrı bir 'Kooperatifler Bankası' kurulması ve bankanın köylüleri tefecilerin elinden kurtarması, kendi başına köylülüğün bütün kesimlerinin yatırım amacıyla tasarruf yapabilmelerini sağlayamaz. Köylülüğün üst kesimleriyle alt kesimlerinin borçlanma nedenleri aynı değildir. Kapitalist üretime yönelmiş köylü kesimleri üretimleri için borçlanırlarken, yoksullaşmakta olan köylülerin borçlanma nedenleri, daha çok ailenin tüketimini sağlamaya yöneliktir. Dolayısıyla, örneğin, tefeci sömürüsünün engellenmesi, köylülüğün tümü üzerinde ferahlatıcı bir etki sağlayacak olmakla birlikte, bu ferahlamanın yatırıma yönelecek tasarruflara yol açması ancak orta köylülüğün üst kesimleri ile zengin köylüler için geçerli olacaktır.

«Kooperatiflerde pazarlama işlemlerini üzerine alarak aracıları tasfiye etmeleri konusunda da aynı şey geçerlidir. Köylülüğün tüm kesimlerinin pazara aynı miktarlarda ürün sürdükleri ileri sürülemez. Hele yarıproleter yoksul kesimler için bir avuç tarladan elde edilen ürün, tüketilmeden pazara sürülse bile, bundan elde edilen gelir işgücü satarak elde edilene bir ektir ancak. Dolayısıyla bu pazarlama hizmetlerinden de esas olarak yararlanacak olanlar gene köylülüğün üst kesimleri olacaktır.» (29) Böylece kırsal bölgelerdeki «aracı»ların ekonomik ve politik gücünün kırılması, tarımsal kesimdeki üretici güçlerin ve üretimin gelişmesi ve aynı gelişimin bir başka şekilde ifadesiyle, tarımsal kesimde kapitalist ilişkilerin daha da yaygınlaştırılıp yoğunlaştırılması açısından, içerdiği tüm olumlulukların yanında, CHP programında ve daha önce Seçim Bildirgesi'nde yeralan «kooperatifleşme» daha doğrusu «demokratik» kooperatifleşme'nin temelde, hangi sınıf çıkarlarını gözönünde tuttuğu bu kadar açık.

Öte yandan yine aynı bilim adamımızın sözleri ile: «Ancak, köklü ve demokratik bir toprak reformu temeline oturmayan hiç bir kooperatifçilik hareketinin 'gerçek halk kooperatifçiliği' sağlıyamayacağı da açıktır. Yukarıda da değindiğimiz gibi, Seçim Bildirgesi'nin öngördüğü kooperatifçilik, köylülüğün orta kesimlerini (kapitalistleşme olanağı bulunan kesimlerini) güçlendirmeyi öngörmektedir. Bundan ötürü de, işbirlikçi burjuvazinin ve onun kırsal alandaki müttefiki büyük toprak mülkiyetinin, tefeci-tüccar sermayesinin denetimi altında tutmayı amaçlayan bugünkü kooperatifçilik düzenini değiştirmeyi ve bu kooperatiflerin yönetimini kırsal alanda kendisine güçlü müttefik olarak gördüğü ve çıkarları işbirlikçi burjuvaziyle ve büyük toprak mülkiyeti ve tefeci-tüccar sermayesiyle çelişen köylülüğün üst kesimlerinin eline devretmeyi düşünmektedir.» (30)

O halde şimdi de CHP'nin «Toprak Reformu» konusundaki görüşlerini

gözden geçirmek gerekiyor: «Cumhuriyet Halk Partisi'nin Demokratik Sol gelişme kavramına uygun olarak hızla gerçekleştireceği toprak reformu ekonomik, toplumsal ve siyasal amaçlı olacaktır.....

«Toprak reformu ile büyük topraklılığın bir ekonomik, toplumsal ve siyasal baskı aracı olması önleneceği gibi, kendi toprağına kavuşan köylülerin daha istekli çalışmaları da sağlanacaktır.

«Toprak reformu yapılmadıkça, devletin sulama için yaptığı yatırımlardan, tarımda verimi arttırmak için sağladığı yatırımlardan, tarıma uyguladığı desteklemelerden ve sağladığı olanaklardan, yer yer, büyük ölçüde, büyük topraklı ve varlıklı kişiler yararlanmış olmaktadır. O yüzden Devletin tarıma yönelttiği kaynaklardan, yardımlardan, desteklerden pek azı gerçek köylüye ve asıl gerekenlere ulaşabilmektedir. Toprak reformu ile, tarıma yönelen bütün Devlet yardımlarından, yatırımlarından, desteklerinden de küçük ve orta boy topraklı çiftçiler, GERÇEK KÖYLÜLER yararlanır duruma gelecektir. Böylece Devlet kaynakları daha etkin ve hakça kullanılacaktır.

«Demokratik toprak reformunun temel ilkesi uyarınca TOPRAK İŞLEYENİN SU KULLANANIN olmalıdır. Toprağı kendileri işlemiyenlerin ellerinde tarım toprağı bulundurmaları bu ilkeye aykırıdır. Suyun bir sömürü veya kazanç aracı olarak kullanılması da bu ilkeye aykırıdır.....

«Toprak reformundan beklenen olumlu sonuçlar yalnız topraksızlara toprak dağıtmakla gerçekleşemez. Devlet, toprağın verimini arttırmak için gerekli alt yapıları da, kamu hizmetlerini, eğitimi ve önderliği de sağlamalıdır; kooperatifçiliği özendirip desteklemelidir; çiftçinin ileri teknolojiye dayalı verimli çiftçilik yapabilmesi için gerekleri, araçları, gereçleri edinebilmesini kolaylaştırmalıdır; sulamayla toprağın verimi arttırılarak dağıtılabilir toprak birimlerinin çoğalması da sağlanmalıdır.....

«Toprak reformuyla birlikte tarımsal topraklarda aile mülkiyeti kuralı uygulanarak toprağın verimli tarım işletmeciliği yapılamıyacak ve aile geçimini sağlayamıyacak kadar küçük parçalara bölünmesi önlenecektir ve aile elindeki dağınık toprakların toplulaştırılması kolaylaştırılacaktır.....

«Toprak reformu gereğince dağıtımı yapılıncaya kadar da kamu topraklarından ancak topraksız ve az topraklı köylüler yararlandırılacaktır.» (31)

CHP programı toprak reformu konusunda da, karşısına, büyük ölçüde, toprak ağalarını almakta ve kırsal kesimde bu gibi zümrelerin etkinliğini kırmayı amaçlamaktadır. Yalnız, geniş köylü kitlelerinin aktif desteğini sağlıyamıyan, hatta böyle bir destekten kasıtlı olarak kaçan bir toprak reformu hangi ölçüde başarıya ulaşabilir? İşçi sınıfı biliminin bu konuda değerlendirmesi şu şekildedir: «Ne kadar ilerici önlemler getiriyor olursa olsun, toprak reformundan yararlanacak köylünün doğrudan katılmadığı hiç bir toprak reformu yeterince köklü ve demokratik olamaz. Bunu sağlamanın en etkin yolu da, toprak reformunu, bu yasayı çıkartan ve uygulanmasını gözetecek siyasi güçle köylülerin dayanışmalarını sağlıyacak 'köylü komiteleri' aracılığı ile yürütmektir. Bu olmaksızın, hiç bir yasal önlem, büyük toprak sahiplerinin kaçamak yollar bulmalarını önleyemez.» (32)

Ama, Türkiye, hatta dünya sosyalistlerini 'köylüyü' düşünmemekle suçlayan CHP, topraksız ve az topraklı köylülerin ağırlıkta bulunacağı «köylü komiteleri» oluşturmayı göze alabilir mi? Tarihi, işçi sınıfına ve

tüm emekçi kitlelere ve bu arada topraksız ve az topraklı köylülere ihanetlerle dolu Sosyal Demokrasi'nin neyi göze alıp neyi göze alamıyacağını ustalar şöyle açıklıyor: «Büyük köylü kitlesini kazanan faşizm, proleteryanın kendi doğal müttefiklerinden kopması nedeniyle iş başına geldi. Sosyal Demokratlar emekçi sınıf adına köylüye karşı bir siyaset izlediler. Köylü hükümetin başında Sosyal Demokratları gördü. Bunlar onun gözünde emekçi sınıfın gücünü temsil ediyorlardı. Oysa bu adamların hiç biri köylünün isteklerini önemsemiyorlardı; hiç biri köylüye toprak vermek konusunda en ufak bir çalışma yapmıyordu. Sosyal Demokratlar Almanya'da toprak ağalarına dokunmadılar; çiftlik işçilerinin grevlerine karşı savaştılar.» (33)

Bugün Alman finans kapitalinin çıkarlarını savunmayı gönüllü olarak üstlenen bir CHP'nin geçmişi ve bu geçmişte toprak ağaları ve «eşraf» la kurmuş olduğu ittifaklar hatırlanacak olur ve yine Alman finans kapitaline teslim olmuş bulunan Portekiz Sosyal Demokrasisinin, dönek Soares yönetiminde, topraksız ve az topraklı köylülerin, elde etmiş hakları ortadan kaldırmak için, nasıl amansız bir baskı uyguladığı gözler önünde tutulacak olursa, «köylülük» şampiyonu CHP'nin, kendi liderinin ağzıyla en kaba bir «köylülük» ve demagoji yaptığı daha somutça anlaşılabilir.

c—CHP ve Türkiye Finans Kapitali:

İki Çarpıcı İlân:

İlân I — «Türkiye'de ve bütün dünyada
İhracat ve ithalât işlemleriniz,
döviz, mevduat ve kredi hesaplarınız
ve diğer bütün bankacılık işleriniz için
Akbank'ı tercih ediniz.
Akbank, bütün dünyadaki birinci sınıf muhabirleri
ile işbirliği yapmak suretiyle emrinizdedir.
AKBANK» (Bak: Ecevit'in Özgür İnsan'ı sayı 38. s. 63.)

İlân II — «Bugün yapacağınız tasarrufların
yarın mutlaka meyvesini alırsınız. TÜRKİYE
Hem de bol bol... İŞ BANKASI
paranızın... istikbalinizin
emniyetidir.»
(Bak: Ecevit'in Özgür İnsan'ı. Sayı 38. s. 66.)

Ve CHP tarihiyle ilgili bir açıklama:
«Bugün Türkiye İş Bankası sermayesinin:
% 11,61'i Hazine'ye
% 27,57'si, yukarıda belirtilen şekilde **CHP'ye**
% 32,85'i Türkiye İş Bankası Mensupları Emekli ve Yardımlaşma Vakfı'na
% 27,97'si özel ve tüzel kişilere AİTTİR.» (34)
Yukarıda belirtilen CHP gerçekliği ise şöyle açıklanmaktadır: «Bilindiği gibi (işin doğrusu pek de bilinmediği gibi) Atatürk'ün vefatından sonra, vasiyetnamesi gereğince, kendisine ait hisselerin mülkiyeti Cumhuriyet Halk Partsi'ne, nemaları ise yine Atatürk'ün kurduğu 'Türk Tarih Kurumu'na bırakılmıştır.» (35)

Demek ki bugünkü CHP'yi anlamak için, sadece Özgür İnsan'daki ilânlara bakmak yeterli değildi; CHP'nin sosyal tarihi de yerli Türk burjuva-

zinin «devlet» eliyle finans kapital boyutlarına ulaştırılışının tarihinden ibaretti ve geçirdiği ileri sürülen bütün dönüşümlere rağmen bugünkü CHP'de bu «ilk günahı» nın izlerini ebediyen taşıyacaktı.

371 sayfalık CHP programında, tekelci sermaye hakkında sadece 7 satır var. Ürkek, mahçup ve ikircikli bu 7 satırcık şöyle: «Özel kesimde tekelleşme eğilimlerine karşı etkin ve kesin önlemler getirilecektir.

«Tekelleşme önlenmek koşulu ile, verimli işletmeciliğe, fiyatları düşük tutmağa özendirici ekonomik yarışım her kesimin (Devlet kesimi, halk kesimi, özel kesim) kendi içinde ve kesimler arasında işler durumda tutulacaktır.» (36)

Büyük tekelci kuruluşların, bankaların, dış ticaretin devletleştirilmesi; CHP programı bu anti-tekelci girişimleri ağzına bile almak istemiyor. Aksine «Türkiye'de geçerli sosyal ve ekonomik sistem» in iç dinamiği CHP'yi objektif olarak tekelciliği özendirmeye sürüklüyor: «İşletme büyüklüklerinde ekonomik verimlilik ölçütleri gözönünde tutulacaktır. Gelişmenin ve sınaileşmenin gerektirdiği durumlarda küçük işletmelerin büyük işletmeciliğe geçmeleri veya bu amaçla birleşmeleri kolaylaştırılacaktır.» (37)

Böylece teknik üretici güçlerinin gelişimi, CHP'yi, gerçekçi olduğunda, küçük işletmelerin yanına değil, büyük ölçekli kuruluşların kucağına götürüyor. İktidardan düştükten sonraki CHP, Türk Sanayi ve İş Adamları Derneği Genel Sekreteri Uras'ın da belirttiği gibi artık Türkiye finans kapitali karşısında «ayıp» sözcükler kullanmamakta, tekelci sermaye ile vahşi sermayenin çıkarlarını uzlaştırmağa çalışmaktadır. Nitekim, bu uzlaşma uzlaştırma eğilimi programda da açıkça dile getiriliyor: Sanayide işbölümü ekonomik gereklere (yani tekelci kapitalizmin gereklerine) uygun olarak düzenlenecektir. Büyük sanayi ile orta boy ve küçük sanayi ve yapımcılık arasında verimli ve sürekli iletişim, DAYANIŞMA ve İŞBİRLİĞİ KURULMASINA DEVLET YARDIM EDECEK, YOL GÖSTERECEKTİR.» (38)

Artık Devletin mi tekelci sermayeye yoksa tekelci sermayenin mi Devlete yol göstereceği, hâlâ belli olmadıysa, «Ak Günlerin Şafağı» nda somutça belli olacak.

Türkiye finans kapitalinin en güçlü kurumları bankalar konusunda da, CHP ikircikli tutumunda ısrardan vazgeçmeğe hiç te niyetli görünmüyor: «Bankaların kaynakları çok büyük ölçüde halk arttırımlarından oluşuyor. Oysa halk banka kredilerinden çok sınırlı yararlanabilmektedir ve bankaları ve kredi düzenini toplum yararına yönlendirip denetleyebilme olanağından yoksundur. Halkın ekonomide ve her alanda etkinliğini arttırmayı öngören Demokratik Sol tutum açısından bu büyük bir eksikliktir. Bu eksikliği gidermek üzere bankaların ve kredi düzeninin toplum yararına ve halkı güçlendirici biçimde yönlendirilmesi ve bankalar üzerinde kamu denetiminin tekinleştirilmesi gerekir.» (39) NASIL?

«Devletin bankaları toplum yararına yönlendirme ve kredileri düzenleme yetkileri arttırılacaktır ve etkinleştirilecektir.» (40)

Yani, Türkiye finans kapitalinin can damarları bankalar devleştirilecek mi? HAYIR.

«Devletin ve halkın bankacılık ve kredi düzenindeki etkinliğini arttırıp koruyabilmek ve bu alanda toplum yararını gözetmek üzere büyük anapara çevrelerinin bankacılığı kendi egemenlikleri veya denetimleri altına almaları önlenecektir.» (41) NASIL?

«Bankaların aşırı kazançlı (aşırı olmazsa birşey yok) ve aşırı giderli

çalışmalarına karşı etkin önlemler getirilecektir.» (42) NASIL?

Devletleştirilmeyen, ama, görünüşte «ürkütülmeğe» çalışılan, bankaların uluslararası finans kapitalle aralarındaki ilişkilerde «Demokratik» Sol CHP iktidarı elinden geldiğince «müzahir» olacaktır: «Bankaların uluslararası ekonomik ilişkilerle ilgili işlemleri kolaylaştırılacaktır.» (43)

Bununla beraber, özel tekelci sermaye'ye karşı elinden geldiğince toleranslı davranan CHP, Sosyal Demokrat «sorumluluğu»nu da unutmamaktadır: «Önemli doğal kaynakların işletilmesinde, özel tekelciliği önlemek için, gerekebilecek alanlarda, stratejik açıdan önem taşıyan sanayilerle savunma sanayiinin dış politikayı etkileyebilecek veya iç ve dış güvenlik bakımından tehlike doğurabilecek dallarında DEVLET TEKELİ kurulur. Bunlar dışında Devlet,

«ağır sanayi,

«ekonomiyi yönlendirme bakımından önem taşıyan ara mallar,

«ve yatırım malları sanayii,

«ve insan sağlığı ile ilgili sanayi

dallarında etkinlik taşır; ve ülke yararının gerektirdiği durumlarda özel kesimin bu alanlardaki girişimlerini sınırlayabilir. Ancak, ekonomik yaşama güven ve açıklık getirmek için, bu sınırlamayı hangi alanlarda ve ne ölçüde düşündüğünü zamanında duyurarak özel kesimin beklenmedik durumlarla karşılaşmasını ve kararsızlık içinde kalmasını önler. DEVLET ÖZEL GİRİŞİMLE ORTAKLIK KURMAZ.» (44)

Doğal kaynaklarla ilgili bölümde bu görüşler daha da somutlaştırılır: «Cumhuriyet Halk Partisi ülkenin doğal kaynaklarını tüm ulusun varlığı sayar ve bunlardan kişilerin ve yabancıların değil, tümüyle ulusun yararlanmasını ister.....

«Bu nedenlerle başlıca doğal kaynaklar Devletçe işletilip değerlendirilecektir.....

«Petrolün aranması, üretimi, arıtımı ve akaryakıt dağıtımı Devlet eliyle yapılacaktır. Bu işlevlerle ilgili kamu kuruluşları birleştirilip güçlendirilecektir ve başka ülkelerde de görevler üstlenebilme olanağına kavuşturulacaktır.....

«Üretim için ve toplum yararına kullanılabilecek su kişisel kazanç yolu olmaktan çıkartılacaktır ve bu sulardan hakça yararlanılması sağlanacaktır.» (45)

Aynı anlayış enerji kesimi için de geçerlidir: «Enerji bir kamu hizmeti olarak Devletçe üretilip dağıtılacaktır. Bu alandaki özel kuruluşlar kamulaştırılacaktır.» (46)

Doğal kaynaklar ve enerji konusundaki tutumuyla da CHP, AP ile aynı kefeye konulamıyacağını bir kere daha ortaya koyuyor.

Seçim Bildirgesi'nde de, doğal kaynaklar konusunda, «devletçi» bir görüşü savunan CHP'nin bu tutumu karşısında uluslararası petrol şirketlerinin tavrının ne olduğunu ve ne olabileceğini ise, Kardam, şu şekilde değerlendiriyor: «Doğal zenginliklerin işletilmesi konusunda Seçim Bildirgesi'nin genel olarak özel girişime ve özel olarak ta yabancı sermayeye karşı tutumu köklü bir değişikliğe uğramakta ve yapılan durum tahliliyle önerilen önlemler bakımından, Bildirge, başka bir yerde gözlemlenmeyen bir tutarlılığa kavuşmaktadır..... Seçim Bildirgesi Shell, BP, Mobil Oil gibi uluslararası dev petrol tekellerini doğrudan doğruya karşısına almaktadır. Ve salt bu bile CHP'nin 'komünist' ilân edilmesine, iktidara gelmemesi için

çok büyük 'fedakârlıklara' katlanılmasına yeterli olmaktadır.» (47)

Genel olarak doğru olan bu değerlendirmenin yanında şu kadarını belirtmek te bizim için boynumuza borç oluyor; gerek CHP, gerekse uluslararası dev kuruluşlar açısından katlanılacak «fedakârlıklar»ın boyutları, gün geçtikçe büyümüyor, küçülüyor.

Öte yandan Yerli finans kapitalin ağababası uluslararası finans kapital konusunda CHP'nin programda yeralan görüşleri tıpkı tekelci sermaye konusunda olduğu gibi sadece birkaç satırda açıklanmaktadır: «Yabancı anaparadan ve dış yardımlardan ulusal bağımsızlığı ve egemenliği olumsuz yönde etkilemiyecek koşullarla yararlanılacaktır.» (48)

Aynı şekilde: «Dışardan bilgi, teknoloji, patent veya lisans alımına öncelik verilmelidir; ancak ulusal gereksinmelerin bu yollardan karşılanamıyacağı durumlarda yabancı anaparadan da, yine ulusal yararı ve egemenliği gözetici koşullarla gereğinde yararlanmalıdır.

«Yabancı anaparaya, ileri teknoloji getireceği, dışsatıma dönük üretim yapacağı ve Türk ekonomisinin veya teknolojisinin olanaklarını aşan durumlarda kolaylıklar tanınabilir. Bu konuda, ulusal yararımızı ve egemenliğimizi gözetici kurallar ve koşullar saptanarak, değişik seçenekler arasında seçme yapabilme olanaklarımız gereğince değerlendirilmelidir.

«Yabancı anapara ortaklığıyla kurulacak işletmelerin kuruluş ve işletme maliyetlerinin yüksek olmamasına özen gösterilmelidir ve girdileri bakımından sürekli dışa bağımlı olmamaları sağlanmalıdır.

«Yabancı anaparanın Türkiye'de katılacağı ortaklıklardaki payı yarıdan az olmalıdır.» (49)

Ulusal yararı gözetici koşullar, egemenliğimizi gözetici kurallar ve yabancı sermayenin bu koşullarla kurallara uymaması halinde alınacak önlemler somut olarak açıklanmadığına göre, CHP'nin yabancı sermaye konusundaki görüşleri birer temenniden ibaret kalıyor. Üstelik temelde CHP yabancı sermayeye nitelik değil sadece nicelik açısından yaklaşıyor. Ve böylece yerli tekellerin gücünü ortadan kaldırmayı, hiç değilse azaltmayı amaçlamıyan, daha doğrusu amaçlıyamıyan bir CHP, yabancı sermaye, daha doğrusu uluslararası finans kapital sömürüsü konusunda da kökten çözümlerden vebadan kaçar gibi kaçıyor ve uluslararası finans kapitalle yerli finans kapital arasındaki ortaklığı kulak arkasına atıyor.

Bu konuda Kardam'ın daha önce yaptığı değerlendirme şöyle: «Seçim Bildirgesi, tekellerin devletleştirilmeyeceklerini söylemektedir. Demek ki, Devlet Plânlama Teşkilâtı'nın yayınlanmamış istatistiklerine göre, 1974 yılı sonu itibariyle 6224 Sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Yasası'ndan yararlanarak imalât sanayi dalında faaliyet göstermekte olan ve hemen tamamı montaj niteliğinde olan 95 yabancı sermayeli tekelin varlıklarına dokunulması sözkonusu değildir.» (50)

Kardam'ın Seçim Bildirgesi için yaptığı değerlendirme, CHP programı içinde, aynen geçerlidir. Diğer bir deyişle yerli tekellere ilişmeyen, ilişemiyen CHP, doğaldır ki, yerli tekellerin ağababalarına dokunmaktan şeytandan kaçar gibi kaçacaktır. «Demokratik» Sol CHP'nin gerçekçi ekonomi politikası budur işte.

Yabancı sermayenin katıldığı ortaklıklarda, yabancı sermaye payının yarıdan az tutulması konusundaki CHP «önlemi» yine Kardam tarafından çok duru bir şekilde değerlendirilmiştir: «1974 yılı sonu itibariyle Türkiye'de 6224 sayılı yasa çerçevesinde faaliyet gösteren toplam 111 yabancı ser-

mayeli şirket vardır. Bunlardan 11 tanesinin sermayesinin % 100'ü yabancı sermayedir (yabancıların sahip olduğu toplam sermayenin % 10,7' si). Bu şirketlerde Türk ortak zaten bulunmadığına göre, aralarında Bayer Tarım İlâçları, Pepsi Cola, Philips, Coca Cola'nın da bulunduğu bu 11 şirket paçayı kurtarmaktadır. Toplam sermaye içindeki yabancı sermaye oranının % 50'nin altında olduğu 49 şirket vardır (yabancıların sahip olduğu toplam sermayenin % 35,5'i). Yabancıların sahip oldukları sermaye oranı yarıdan az olduğu için aralarında, BMC, DYO, Derby Lastik, İzocam, MAN, Renault, Tofaş (Murat)'ın da bulunduğu 49 şirket te paçayı kurtarmaktadır. Yabancı sermaye oranının yarıdan fazla olduğu şirket sayısı yalnızca 51'dir (toplam şirketlerin % 46'sı ve toplam yabancı sermayenin % 54,8'i). Yabancı sermaye oranı % 50'nin üstünde olan bu 51 şirketin sermaye bileşimlerinin değiştirilmesi gerekiyor. Bu nasıl sağlanacaktır? Yollardan biri, yabancı sermayenin kendi elinde tuttuğu hisselerden bir miktarını 'yerli' ortaklara devretmesidir. Ortaklar buna rıza göstermezlerse ne olacaktır? Devletleştirilecek midir? Ortakların buna razı olduklarını düşünelim, bu durumda nüfus kâğıtlarında 'T.C. vatandaşıdır' yazılanlar sermaye paylarını yükselteceklerdir. O zaman bu işyerlerinin tamamında yabancı sermaye oranı % 50'nin altına düşecektir. Bu oran % 50'nin altına düştü diye 'yabancı sermaye sömürüsü' son mu bulacaktır?». (51)

Bu gibi yakıcı sorular, CHP'nin bu konuda da, bol keseden attığını bir kere daha ortaya koyuyor. Daha önce de belirttiğimiz gibi, CHP için sorun nitelik değil nicelik sorunudur. Oranları azaltırsın her şey güllük gülistanlık olur. Oysa uluslararası finans kapital yerli finans kapital ortaklığı karşısında CHP'nin bu nicel girişimlerde bulunmaktan bile kaçındığını, 7 aylık CHP iktidarı fazlasıyla ortaya koymuş bulunuyor.

d—CHP'nin «Yumuşak Olmıyan!» Karnı: Halk Sektörü:

CHP'nin gerçekleştireceği «Demokratik» Sol düzenin temel unsuru Halk Sektörü ya da Halk Kesimi'dir. Tıpkı «sanayi devrimi» gibi giderek bir fetiş haline gelen ve getirilen Halk Sektörü'nü program şöyle açıklıyor: «Cumhuriyet Halk Partisi'nin gerçekleştireceği Demokratik Sol düzende, çalışan halkın bir araya gelerek veya ortak kuruluşları ya da örgütleri eliyle yapacağı yatırımlardan, kuracağı işletmelerden oluşan HALK KESİMİ, ekonominin, Devlet desteği bakımından öncelik taşıyan en güçlü kesimi olacaktır.» (52)

Biraz daha ilerde Halk Kesimi'nin amacı ve niteliği açıklanır: «Halk Kesimi ekonomik gücün ve ekonomik güçten kaynaklanan siyasal gücün Devlette, kişilerde veya sınırlı toplum katlarında (Kim bunlar?) yoğunlaşmasını önlemek ve halkın ekonomik ve siyasal gücünü ve toplumsal etkinliğini arttırmak, gönüllü halk yatırımlarının ve halk örgütlerinde oluşan kaynakların çoğalıp birleşerek topluma yararlı alanlarda yatırıma yönelmesini ve gelişmeye doğrudan katkısını özendirmek, gelirlerin ve yatırımların yurda dengeli dağılımını sağlamak amacıyla, halkın, kişiler olarak veya kooperatifler, sendikalar, toplumsal güvenlik ve yardımlaşma kurumları yoluyla bir araya getirdiği ana parasıyla kurulan, Devletin, yerel yönetimin ve kamu kuruluşlarının da katılabileceği, ancak hiç bir biriminde Devletin, yerel yönetimin, kamu kuruluşlarının ve belli kişilerin egemen olmıyacağı, demokratik yönetimli, ekonomik, toplumsal ve demokratik amaçlı kuruluşlardan oluşan bir ekonomi kesimidir.» (53)

Görüldüğü gibi Ecevit, Halk Kesimi'ni tanımlarken, zorunlu ve gerekli her unsuru kapsama almağa özel dikkat göstermiştir. Böylesine «hayati» bir önem taşıyan bir yeni kesimin kuruluş türleri hakkında ise şu bilgi veriliyor: «Bu ortaklıkların ve işletmelerin başlıca türleri şunlardır:

«I. İşçi ve kamu görevlileri sendikalarıyla üst kuruluşlarının, kooperatiflerle üst kuruluşlarının, demokratik yapılı ve yönetimli sosyal güvenlik veya yardımlaşma kurumlarının, yerel yönetim birimlerinin veya birliklerinin kendi başlarına veya birkaçı bir araya gelerek kuracağı ortaklıklar ve işletmeler.

«2. İşçi ve kamu görevlileri sendikaları üst kuruluşlarının, kooperatif üst kuruluşlarının ve demokratik yapılı ve yönetimli sosyal güvenlik ve yardımlaşma kurumlarının ve gerekirse -azınlıkta olmak koşulu ile- kendi kendini yöneten belli kamu iktisadi kuruluşlarının biraraya gelerek oluşturacakları yatırım ortaklıkları birliği.

«3. Bu Halk yatırım ortaklıkları birliğinin, kendi başına veya halk kesiminde yer alabilecek kuruluşlardan ya da o kuruluşları oluşturan birimlerden biriyle veya birkaçıyla, yerel yönetimle ya da yaşamını emeğiyle kazanan kişilerden oluşmuş halk topluluklarıyla kuracağı ortaklıklar.

«4. Yaşamını emeğiyle kazanan kişilerden oluşmuş halk topluluklarının kendi aralarında veya yerel yönetimle birlikte, belli kişilere üstünlük ve egemenlik sağlıyamıyacağı biçimde kuracakları ortaklıklar.» (54)

Yani «ortaklıklardan ortaklık beğen» diyor CHP halkımıza. Ve bakalım halkımız hangi ortaklığı benimseyecek..

CHP iktidarı kendi yarattığı olan Halk Kesimi'ne belirli imtiyazlar tanıyacağını programda ilân etmek suretiyle niyetinin nekadar «ciddi» olduğunu da vurgulamış oluyor: «Devlet, halk arttırımlarının halk kesimine yönelmesini ve halk kesiminin kuruluşunu ve gelişmesini özendirici destekleri sağlar. Bu desteklerin, halk kesimini, ekonomi kurallarına ve verimli işletmecilik gereklerine uygun çalışmağa yöneltecek nitelikte olmasına özen gösterir.

«Devlet, kârlılık oranı veya güvencesi yüksek olan ya da temel sanayi niteliği taşımakla birlikte Devlet elinde bulunması zorunlu görülmeyen alanları, öncelikle halk kesimine açar....

«Halk kesiminin yatırımlarını desteklemek, bu yatırımlara kredi ve kaynak sağlamak veya bulmak, halk kesimi için uygun yatırım alanları aramak, proje hazırlanmasına, maliyet hesaplarına, iç ve dış pazar araştırmalarına ve yeterli işletmeci bulmalarına yardımcı olmak, ve kredilerle öz kaynakların yerinde ve verimli biçimde kullanılmasını denetlemek üzere, Devletin ve halk yatırım ortaklıkları birliğinin ortak olduğu bir banka ve bu gereksinmelerin karşılanmasına katkıda bulunacak ortak kurumlar kurulur.

«Halk Kesimi yatırımlarına yurt dışından katılacak yurttaşlarımızın bu amaçla uygun teknolojili makinalar ve donatım sağlıyabilmeleri kolaylaştırılır.» (55)

Peki, böylesine kapsamlı, böylesine kurallı ve olanaklı bir Halk Kesimi gerçekleşince, bunun halkımıza sağlıyacağı yararlar neler olacak? Program ve konuyu da «gerektiği» şekilde aydınlatıyor: «Çalışan halk toplulukları, kuruluşları ve örgütleri, halk kesimine katkıda bulunurken, gelir sorununa sosyal açıdan olduğu kadar, ekonomik açıdan da bakacakları

için, gelirlerle ekonomik gerekler arasında sağlıklı ve adaletli bir denge KENDİLİĞİNDEN oluşma yoluna girecektir.» (56)

Halk Kesimi'nde işçilerin, emekçilerin, memurların, kooperatiflerin «arttırımları» birleştirilecek; böylece, üç beş kuruşlarını bir araya getiren işçi ve emekçiler, kendi emekleriyle gerçekleşen kurumların «ekonomik» varlıklarından sorumlu «girişimciler» niteliğine bürünecekler. Kapitalizmin, hele hele tekelci kapitalizmin geçerli olduğu bir ülkede, böylesine bir girişimin, başlangıçta değilse bile, er geç büyük sermaye, finas kapital için yeni fonlar oluşturacağı, yerli tefeci bezirgân sermaye tarafından çevrilen fonların yeni bir bölümünün tekelci sermayeye aktarılacağı açıkça ortada. Elbette ki bir anlamda Türkiye'nin modernleşmesi, üretici güçlerin gelişmesi demektir bu. Ama kimlerin sırtından ve ne pahasına?

Öte yandan «yerli-yabancı tekellerin varlıklarına son verilmedikçe ekonominin kilit noktaları devletleştirilmedikçe, böylece işbirlikçi burjuvazinin ve dayanağı emperyalizmin ekonomik ve siyasi güçleri kırılmadıkça, kendisine sağlanacağı ve sürekli olacağı vadedilen bütün devlet desteğine rağmen, (halkın) küçük tasarruflarının birleşmesiyle kurulacak böyle bir (üçüncü sektör)ün uluslararası tekellerle ve bu tekellerin ülke içindeki ortaklarıyla rekabet etmesi düşünülemez» (57) olduğuna göre, Halk Kesimi'ni bekliyen kaçınılmaz kader nedir? Yine tıpkı CHP'nin müstakbel Halk Kesimi gibi, işçilerin ve memurların tasarrufları ile kurulan Sosyal Sigortalar Kurumu, Emekli Sandığı ve hatta Oyak gibi dev finans kapital kuruluşlarından oluşan bir yeni kesim haline gelmek. Böylesine kesin, böylesine amansız, böylesine acımasızca işleyecektir tekelci kapitalizmin diyalektiği «Demokratik Sol» CHP iktidarında..

SONUÇ: Yerli-yabancı tekelci sermaye ortaklığının egemenliğine dokunmadan, bu egemenliği ortadan kaldırmak bir yana sınırlandırmaya dahi «cüret» edemeden, gerçek bir anti-tekelci program ve toprak reformu uygulamadan, kırsal kesimlerdeki «aracı»ların, ve toprak ağalığının etkinliğini Türkiye Kapitalizmi adına kırmak, tekelci burjuvazi ile tekel dışı burjuvazi hatta emekçi halkımız arasında, bir uzlaşma ortamı, bir uzlaşma zemini yaratmak, hiç değilse yaratmaya teşebbüs etmek. CHP programı'nın ekonomi politikası, kabaca bu şekilde özetlenebilir. Türkiye'den çok daha geniş «sosyal» ve «ekonomik» olanaklara sahip bir ileri kapitalist ülkede, böyle bir uygulamanın ne şekilde sonuçlandığı ise, bugün değilse bile yarın, Türkiye işçi sınıfı ve halkımız tarafından bilince çıkartılarak, gereken «ders»ler alınacak: «Emekçi halk 1966 Mart'ında İşçi Partisi'ne oy verirken Wilson Hükümetinin parlamentoda emniyete alınmış bir çoğunlukla halkın çıkarları için daha yararlı bir sosyo-ekonomik politikaya öncülük etmesini beklemişti.

Fakat bu ÜMİTLER gerçekleşmedi. Hükümet, Avam Kamarasında durumunu pekiştirdikten sonra, emekçi halkın yaşama düzeyine, doğrudan doğruya bir saldırıya geçti. 1966 Ağustos'unda, bir Fiyatlar ve Gelirler Kanununu, aceleyle, meclislerden geçirdi. Bu kanun, ÜCRETLERİ, UZUN BİR SÜRE İÇİN DONDURUYORDU. Ulusal Fiyat ve Gelirler Dairesi'ne, grev yapan, hatta yalnızca ücret artışı için grevden söz eden işçiler hakkında kovuşturma yetkisini veriyordu. Böylece, yalnızca ücretler dondurulmuyor, aynı zamanda sendikaların grev hakkı da kısıtlanıyordu. Kısacası, kanunun hedefi, devlet ayarlaması (gelirler politikası) kanalıyla üc-

retleri, sendikaların toplu pazarlık yoluyla sağlayacakları seviyenin çok altında tutmaktı.» (58)

İngiliz İşçi Partisi, tüm Sosyal Demokrat Partilerin ortak tarihine ve kokuşmuş geleneklerine sonuna kadar sadık kalarak, İngiltere İşçi sınıfını ve emekçi kitleleri, işte böyle somutça satıyordu İngiliz finans kapitaline ve emperyalizme.

İngiltere'den «bize ne?» deyip geçemeyiz. Çünkü, CHP'nin en etkin sözcülerinden biri bugünkü İngiltere'yi şu şekilde tanımlıyor: «İngiltere'de ise bütün toplumu temellerinden sarsan bir sessiz değişim oluşup gidiyor. Sanki diyalektiğin sarsılmaz sanılan yapısını yalanlarcasına... Yarım yüzyıl öncesinin emperyalist İngiliz toplumundaki burjuva yapı, başlangıçta ağır ağır, şimdi hızla erimekte ve ortaya ARALARINDA, YALNIZ SİYASAL VE TOPLUMSAL DEĞİL, AMA **EKONOMİK** AYRICALIKLARI DA OLMAYAN, ya da bu ayrıcalıkları en küçük ölçüler içine büzülen, birimlerden oluşan bir toplum çıkıyor. İNGİLİZ BURJUVAZİSİNİN AYRICALIKLARI TUZ GİBİ ERİYOR ve EMEKÇİ SINIFININ YAŞAMI GERÇEK VE YAYGIN **YAŞAM MODELİ** OLARAK YERLEŞİYOR.» (59)

Evet, Türkiye «Demokratik» Sol'unun aklı evvellerine göre, bütün bu oluşumlar, işsizlik ve pahlılığın her geçen gün korkunç ölçüde arttığı, dostu düşmanı tarafından Avrupa'nın hasta adamı olarak tanımlnan, sosyal ve ekonomik iflâsın eşiğindeki İngiltere için geçerli oluyor. Öyle bir İngiltereki bu İngiliz Sosyal Demokrasisi tarafından biçimlenen kendi «gerçek ve yaygın yaşam modeli»nin iğrençliği karşısında, gözleri hiç değilse bir süre için kör edilmiş bulunan, İngiltere İşçi Sınıfı, kurtuluşu, İngiliz Sosyal Demokratları kadar «kelbi» olmıyan, Muhafazakârlara yanaşmakta bulacağını sanıyor. Böylece kapitalizmin aşırılıklarına karşı sözde savaş açmış bulunan İngiliz Sosyal Demokrasisi İngiltere İşçi Sınıfı ile tüm emekçi kitleleri, emperyalizmin ve tekelci sermayenin kucağına itiyor. Sosyal Demokrasi'nin iğrenç tarihini, yüzeyden olsun bilenler için bile, hiç te şaşılmayacak bir sonuç bu.

«Yüzeysel» benzetmelerle «ikna» edilemiyecek ölçüde, Sosyal Demokrasinin, kuyruğuna, sosyalizm adına takılanlara ise, Portekiz gerçeğini ve gerçekliğini hatırlatmakta büyük yarar var. İngiliz Emperyalizmine bağlı ve bağımlı az gelişmiş bir kapitalist ülke olan Portekiz'de, temelde Portekiz tekelci sermayesinin ve Alman finans kapitalinin çıkarlarını savunan Soares yönetimi, kapitalizmin tüm bunalımlarından Portekiz İşçi Sınıfını, Portekiz Emekçilerini ve Portekiz İşçi Sınıfı'nın öz örgütünü sorumlu tutuyor. Her geçen gün isterik çığlıklar içinde, Cunhal, Cunhal, Cunhal ve Portekiz Komünist Partisi diye uluyup duruyor Soares. Gerçekten de, kuzu postuna bürünmüş bir kurt, bir sahibinin sesi, bir satılmışlar korosu Portekiz Sosyal Demokrasisi ve onları bu şekilde davranmağa ne kendi sübjektif istek ve özlemleri, ne «anlamsız» kırgınlıklar, ne de Portekiz Komünistleri'nin «taviz» vermeyen «katı» ve «doğmatik» tutumu zorluyor. Portekiz'in bugünkü gelişim düzeyinde verilen sınıf mücadelesinin kaçınılmaz bir sonucu, bir sosyal determinizm bu. Soares sadece bir aktör, hatta aktörün ötesinde bir seyirci.

Evet, «Biz bize benzeriz», ama, sınıflar mücadelesinin diyalektiğinin dışına taşacak kadar değil. Ve temelde de bizim kendimize benzerliğimizi belirleyen de, tarihten bu yana, kendi topraklarımızda süregelmekte olan sınıf mücadelesi değilse nedir? O zaman ve işte ancak o zaman, Türkiye

Sosyal Demokrasisi'nin, «Demokratik» Sol'un açmazı ve çıkmazı, kolayca olmasa bile bilince çıkabilir, çıkartılabilir. Ve bu yapıldığında görülür ve gösterilir ki, Portekiz gibi gerikalmış bir kapitalist ülke olan Türkiye'de Sosyal Demokrasi'nin ekonomik iflâsı kaçınılmazdır ve bugün halkın «Umudu» olan Ecevit'in yarın bir Türkiye Soares'i, belki de Butto'su haline gelmesi ve getirilmesi için amansızca işleyen bir sosyal sınıflar mücadelesi, bir maddi temel vardır.

Peki ama, Türkiye'nin kaçınılmaz kaderi midir bu? Kendi içindeki ve dışındaki mücadelelerle bugünün CHP'si giderek bir Fransız Sosyalist Partisi'nin sahip olduğu özelliklere bürünemez mi? Halka çiçekler, güvercinler ve şiirlerle yaklaşan Ecevit Türkiye'nin, Türkiye Solu'nun Mitterand'ı olamaz mı? İktidara gelen ya da getirilen bir CHP'nin muhalefet dönemindeki yapısına kıyasla nasıl sağa kaydığını, güvercinli Ecevit'in bir Kıbrıs çıkartması ile nasıl genç «Atatürk» pozları kesmeğe başladığını ve gerçekte muhalefetteki CHP'nin bile, halk kitlelerini aktif mücadeleye sokmaktan çekinen pasif bir politika izlediğini bilenler ve hatırlayanlar için bir yerde, maddi temelden yoksun, boş hayal ve temenniler bunlar. Öyle görünüyor ki ne Türkiye'nin dünya emperyalizmine bağımlı yapısı ne de Türkiye'de sınıf mücadelesinin ulaşmış olduğu boyutlar ülkemizde klâsik anlamda bir sosyal demokrat taviz politikasının uzun süre uygulanmasına olanak vermeyecek. İşte özellikle böyle bir oluşum sürecinde kaçınılmaz olarak ortaya çıkacak sosyal ekonomik bunalımların, çözümsüz bırakılan sorunların sorumluluğu kime yüklenecek «Demokratik» Sol CHP iktidarı tarafından? Türkiye tekelci sermayesine ve onun bağımlı olduğu uluslararası finans kapitale mi, yoksa Türkiye işçi sınıfı ve tüm emekçi kitlelere mi? Açıktır ki sosyal determinizmin diyalektiği burada da acımasızca işleyecektir. Şimdiki CHP ve onu yönlendirenlerin sübjektif niyetleri ne olursa olsun, böylesine bir hesaplaşma, sınıf işbirliği politikası ile işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin ekonomik ve demokratik haklarının sonuna kadar savunulması ve bağımsızlık politikasının hesaplaşmasıdır. Ve böyle bir hesaplaşmada, geçmişte Türkiye burjuvazisini finans kapital boyutlarına çıkartmış bulunan CHP'nin tarihsel ve güncel misyonuna lâyık bir şekilde, hiç değilse son tahlilde, Türkiye tekelci sermayesinin yanında yeralmasını hangi sübjektif iyi niyetler, hangi şairane hayaller ve özlemler önleyebilir? Çocuk olmıyalım.

O halde yapılacakolan nedir? Ekonomik ve Sosyal anlamda kaçınılmaz bir iflâsla sonuçlanacak muhtemel bir sosyal Demokrat iktidar süreci gerçekleştiğinde, hatta bu gerçekleşmeden çok önce, diyelim ki günümüzde, Maoculuğa ve Goşizme karşı olan işçi sınıfı sosyalistlerine düşen temel görev nasıl tanımlanıyor? CHP konusunda ne sekter ne de kuyrukçu olmadan, işçi sınıfının bağımsız politikasını sonuna kadar savunmak, sosyal demokrat iktidarların kaçınılmaz iflâslarını işçilerimize ve tüm emekçi kitlelere bıkmadan, usanmadan anlatmak ve açıklamak. Elbette ki böylesine bir anlatım ve açıklama, ancak, işçi sınıfı sosyalistlerinin tek bayrak, tek çatı altında derlenişleri ile gerçek anlam ve işlevine kavuşabilir. İşte o zaman ve ancak o zaman, bir yandan dünya sosyalist sisteminin kazanacağı yeni zaferlerle diğer yandan emperyalizme karşı verilen kurtuluş savaşlarının elde ettiği başarılar ve ileri kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının tekelci kapitalizme karşı yönelttiği sosyal muhalefetle uyum ve olumluluk içerisinde kalmak kayıt ve şartıyle, sosyal demokrat uygula-

maların iflâsı karşısında kitlelerin umutsuzluğa kapılarak İngiltere'de, F. Almanya'da olduğu gibi sağa sürüklenmeleri önlenebilir. İşte ancak o zaman bugün beyaz güvercinlerle barış perisi pozuna bürünen Ecevit'in bir Soares kesilmesinin maddi temeli bir ölçüde ortadan kaldırılmış olur. O halde işçi sınıfı sosyalistleri hangi tarihsel dönem ve kesitte olursa olsun elleri, kolları bağlı olarak sosyal olayların kendi dışlarında gelişmesini «tarafsızca» izleyen pasif seyirciler durumuna gelemezler, getirilemezler. CHP'nin ikili yapısından hareketle yeni demokratik mevzilerin elde edilmesi ve özellikle işçi sınıfının örgütlenmesini engelleyen tüm anti-demokratik kanunların kaldırılması, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün sınırsız niteliğe büründürülmesi, referandum, hakkını tanınması, lokavtın yasaklanması, memurlara ve tüm çalışanlara grevli toplu sözleşmeli sendikal hakların tanınması gibi somut hedeflere ulaşım mücadelesinde CHP'ye el uzatılabilir ve uzatılmalıdırda. Ama bu el uzatmanın bir teslimiyet politikasına dönüşmemesi ve dönüştürülmemesi ve işçi sınıfımızla emekçi halkımızın demokratik taleplerinin bir sosyal demokrat iktidar tarafından kulak ardı edilememesi için işçi sınıfı sosyalistlerinin bu kesitte de örgütlü olmaları gerekmiyor mu?

Dere görünmeden paça sıvanmış değildir. Aksine derenin nemenem bir dere olduğunu ve tüm iyi niyetlerin, işçi sınıfı örgütlenmesinden güç ve destek almayan tüm demokratik özlem ve taleplerin bu derenin sığ sularında nasıl boğulduğunu sosyal demokrasinin tarihi ve dünya pratiği yeterince kanıtlıyor. Kurtuluşun, hangi şairane sözcüklerle süslenirse süslensin, «Demokratik» Sol aldatmacasında değil, yüce sosyalizmde olduğunu bilince çıkartanlar için paçaları sıvamanın zamanı çoktan gelmiştir.

---

(1) (V. Vassine, S. Gribanov, İ. Oundassynov, Bilimsel Sosyalizm ve Sosyal Demokrasi. Bilim Yayınları. 4. s. 20-21)

(2) (a.g.e., s. 21)

(3) (a.g.e., s. 21-22)

(4) (a.g.e., s. 27-28)

(5) (Georgi Dimitrov, Faşizme Karşı Birleşik Cephe, May Yayınları s. 41)

(6) (a.g.e., s. 94)

(7) (Bilimsel Sosyalizm ve Sosyal Demokrasi, s. 7-8)

(8) (Vatan Gazetesi. 21 Kasım 1976)

(9) (CHP Programı ve Dünya Görüşü. Milliyet Gazetesi 21 Kasım 1976)

(10) (İsmail Cem, CHP Programı ve Değişen Türkiye. Özgür İnsan. Sayı 38. s. 27)

(11) (a.g.y., s. 28)

(12) (Cahit Kayra. Sanayileşme ve Özgürlük. Özgür İnsan. Sayı 38. s. 44)

(13) (İlhan Selçuk, CHP'nin Ekonomik Programı, Cumhuriyet Gazetesi, 26 Kasım 1976)

(14) (Cumhuriyet Halk Partisi Programı (Ön Tasarı) s. 18)

(15) (a.g.e., s. 74-75-76)

(16) (Vatan Gazetesi 21 Kasım 1976)
(17) (CHP Program. (Ön Tasarı) s. 41.)
(18) (a.g.e., s. 66-67-68-69)
(19) (a.g.e., s. 71-72)
(20) (a.g.e., s. 58-59)
(21) (a.g.e. s. 61-62)
(22) (a.g.e., s. 85-86)
(23) (a.g.e., s. 105-106)
(24) (a.g.e., s. 107-108)
(25) (a.g.e., s. 108)
(26) (a.g.e., s. 109)
(27) (a.g.e., s. 109)
(28) (a.g.e., s. 110)
(29) (Ahmet Kardam, CHP Nedir? Ne Değildir? Ülke Yayınları. s. 105-106)
(30) (Kardam, a.g.e., s. 107)
(31) (CHP Programı. (Ön Tasarı) s. 95-96-97-98)
(32) (Kardam, a.g.e., s. 102)
(33) (Dimitrof, a.g.e., s. 59)
(34) (Türkiye İş Bankası. 50 Yıl. s. 84)
(35) (a.g.e., s. 84)
(36) (CHP Programı (Ön Tasarı) s. 198)
(37) (a.g.e., s. 169)
(38) (a.g.e., s. 170)
(39) (a.g.e., s. 185)
(40) (a.g.e., s. 186)
(41) (a.g.e., s. 186)
(42) (a.g.e., s. 188)
(43) (a.g.e., s. 188)
(44) (a.g.e., s. 152-153)
(45) (a.g.e., s. 209)
(46) (a.g.e., s. 210-211)
(47) (Kardam, a.g.e., s. 79)
(48) (CHP Programı (Ön Tasarı) s. 168)
(49) (a.g.e., s. 62-63)
(50) (Kardam, a.g.e., s. 75-76)
(51) (Kardam, a.g.e., s. 76-77)
(52) (CHP Programı, (Ön Tasarı) s. 111)
(53) (a.g.e. s. 111-112)
(54) (a.g.e., s. 113-114)
(55) (a.g.e., s. 115-116)
(56) (a.g.e., s. 117)
(57) (Ahmet Kardam, a.g.e., s. 128-129)
(58) (Bilimsel Sosyalizm ve Sosyal Demokrasi s. 56-57)
(59) (Cahit Kayra. a.g.y., s. 43-44)

Diyarbakır'da Faşist Terör

İŞKENCECİLERDEN VE EDGE'NİN KATİLLERİNDEN HESAP SORULACAKTIR

Eli kanlı MC iktidarının himaye ve desteğinde ülkenin dört bir yanında cinayetler devam ediyor. Son günlerde Diyarbakır'da yoğunlaştırılan faşist terör bunun bir parçası.

Halk düşmanları Diyarbakır halkının anti-faşist tavrını bir türlü hazmedemiyorlar. Hatırlanacağı üzere kendini «başbuğ» ilan etmiş zat buraya sokulmamıştı. Diyarbakır halkının bu kişiye tepkisi, ırkçılığa, sömürü ve baskıya karşı halkımızın tepkisinin bir parçasıdır. Uzun süreden beri faşist beslemeler Diyarbakır'da dolaşamıyacak duruma düşmüşlerdir.

Turancı ırkçılar Kürt halkına düşmanlıklarını hiç bir dönemde gizlememişlerdir, bugün de gizlemiyorlar. Halkımız da bu uğursuz takımından nefret ediyor. Bunu bilen faşist beslemeler şimdi başka kılıklar altında ortaya çıkmak istiyorlar, halkımızın dini inançlarını kendilerine alet etmeye çalışıyorlar. Bir yandan it soyundan geldiklerini bas bas bağırıp -sanki övünülecek bir şeymiş gibi- bununla övünürken, diğer yandan da halis müslüman pozlarına bürünmekten geri kalmıyorlar.. Böylece yoksul halkımızı kandırabileceklerini sanıyorlar. Hitler manyağının Yahudilere duyduğu düşmanlığın bir benzerini Kürt halkına duyan, ellerine fırsat geçtiğinde Hitler'den hiç de aşağı kalmayan ve kalmayacak olan bu faşist çömezlerini halkımız da çok iyi tanımaktadır, hangi kuzu postuna bürünürlerse bürünsünler kendilerini gizlemeleri mümkün değildir.

Diyarbakır'da faşizmin milis güçlerine bir taban hazırlamak için MC iktidarı uzun süredir yoğun bir uygulama içindedir. Eğitim Enstitüsündeki ilerici ve demokrat öğretmen kadrosu darmadağınık edi-

lirken buraya faşist nitelikli bir kadroyu tayin ettiler. Bir yandan da faşist beslemeler MTTB'ni icrayı sanat için kendilerine elverişli bir örgüt olarak seçtiler. Polis kadrolarındaki birçok kişi ise zaten öteden beri Türkeş'in adamı olarak hareket etmekte idi. Tertiplenen olaylar Kasım ayının sonlarında patlak verdi.

Faşistlerin MTTB Diyarbakır Şubesi adıyla dağıttıkları bir bildiride Komünistlerin İslamiyete saldırdıkları, okullardaki mescitleri kaldırdıkları ve namaz kılan öğrencileri insafsızca dövdükleri iddia ediliyor ve Diyarbakır halkı «cihad»a çağrılıyordu. Yani faşist beslemeler her zamanki gibi yalan dolanla, saf halkı, devrimci ve demokrat güçlere karşı tahrik edip kullanmak istiyorlardı. Kimse bu yalanlara aldırmadı.

Bu bildirinin dağıtılmasından bir kaç gün sonra faşist beslemeler, Sosyal sigortalar hastahanesi doktorlarından Vedat Hayrullahoğlu'nu döverek koma halinde bırakıp kaçtılar. Bir gün sonra Tıp Fakültesini işgal edip derslere girmek isteyen devrimci öğrencilere saldırdılar. Bu arada Tıp Fakültesi 5. sınıf öğrencilerinden Osman Doğan tabanca kurşunuyla yaralanıp hastahaneye kaldırıldı. Okul polis kordonu altına alındı. Ancak polis açıkça taraflı hareket ediyordu. Bir yandan faşist beslemeler polis desteğinden yararlanarak saldırırken diğer yandan polis devrimci, yurtsever öğrencileri yakalayıp, götürüyordu. Emniyet müdürlüğünde bu öğrenciler işkenceden geçirildiler. Bu arada Yusuf Genç adlı, olaylarla en küçük bir ilişkisi bulunmayan bir Diyarbakırlı, Dilan Pasajının önünden alınıp götürüldü ve poliste gördüğü işkence sonucu komaya sokuldu. Belediye Reis Muavini'nin müdahalesiyle hastahaneye kaldırılabilen Yusuf Genç başından ağır yaralar almıştı ve iki kaburgası kırılmıştı. Polis, Yusuf Genç gibi, diğer ilerici ve devrimcileri de tutuklamak ve işkence etmek için olayları fırsat saymıştı. Bunun yanısıra on kişinin gıyabi tutuklanmasına karar verilirken Tıp Fakültesi de süresiz kapatıldı.

EDGE'nin Ölümüne İntihar Süsü Veriliyor

22 Kasımda meydana gelen Tıp Fakültesi olaylarından dört gün sonra, polis hastahaneye bir gencin cesedini götürerek onun intihar ettiğini bildirdi. Önce polis tarafından kimliği inkâr edilen bu gencin İsmail Gökhan Edge olduğu ve poliste gördüğü işkence sonucu öldüğü şimdi basına ve kamuoyuna yansımış ve açığa kavuşmuştur. Bir kişinin poliste gördüğü işkence sonucu ölmesi ülkemizde görülen ilk olay değildir. Bugüne dek bunun gibi pek çok olay basına intikal etti ve sorumlulardan hesap sorulmadı. Anayasa'da kimseye işkence edilemiyeceğinin belirtilmesine ve işkencenin ağır bir suç sa-

yılmasına rağmen gerici iktidarların gözetiminde işkenceler devam etmektedir. İşkenceci uzman kadrolar oluşmuştur.

Edge'nin ölümüyle basına yansıyan başka ilginç hususlar da vardır. İşkenceciler, ki güya bunlar görevli polistirler ve halkın can güvenliğinden sorumludurlar, işledikleri cinayet yetmiyormuş gibi, adliyeyi ve doktorları da suçun gizlenmesine ortak yapmaya çalışmışlardır. Edge'nin ölümünden sonra Diyarbakır MİT'inin düzenlediği yemeğe birkısım adliye mensupları katılmıştır. Diğer yandan Nuriye Toker adlı «polis doktoru» görevini suistimal ederek, dayak ve elektrik şoku ve benzeri insanlık dışı işkencelerle öldürülen Edge için, koma halindeyken, «Böbreklerinden rahatsız» diye rapor verip Adana'ya nakli için sakınca olmadığını söylemiştir.

Görevini suistimal edenlerden biri de Cumhuriyet Savcı Vekili Ali Duran'dır, bu kişi, hakkında gömme ruhsatı olmadığı halde Edge'nin cenazesinin gömülmesine izin vermiştir.

Olay duyulunca demokratik ve devrimci kişi ve kuruluşlar harekete geçtiler. Bu arada emniyet yetkilileri TÖB-DER şube başkanını çağırarak olayla ilgilenmemesini öğütlediler. Ancak bu oyun gerek demokratik güçlerin, gerek EDGE'nin ailesinin direnmesiyle boşa çıkarıldı. Edge'nin cenazesine yapılan ikinci otopside işkence izleri ve ölümün işkence sonucu olduğu tesbit edildi; bu husus Adli Tıp Meclisince de ortaya kondu. Şimdi bu olaya adı karışanların, işkenceci katillerin, suçu gizlemeye yardım edenlerin, tüm suç ortaklarının hesap vermesi gerekmektedir.

İşkenceci katiller benzer birçok olayda yakalarını kurtarmasını becermişlerdir. Onlardan hesap sorulamamıştır. Bu nedenle de onlar yaptıklarının nasıl olsa yanlarına kalacağı anlayışıyla cinayetlerini işlemeğe devam ediyorlar.

Edge olayı ile, Türkiye'de devrimci ve demokratik güçlere karşı, işçilere, köylülere, gençlere, aydınlara karşı işlenen siyasi cinayet mekanizmasının nasıl işlendiği bir kez daha ortaya dökülüyor. Dayak, elektrik şoku ve daha başka türlü canavarca işkencelerle insanlar komaya sokuluyor, öldürülüyor, sonra meslek haysiyetini, insanlığını satan doktorlardan düzmece raporlar sağlanıyor. Kimi zaman adliye mensuplarından da bu tertip zincirine katılanlar oluyor. Örneğin Diyarbakır'da MİT mensuplarıyla yenen yemeğin anlamı nedir?. Sonra bütün bu açıklığın, zulmün, namussuzluğun ortaya dökülmemesi için ilgili herkesin üstünde bir tehdit, bir gözdağı, demokratik güçlere baskı yapma..

Evet, oyun günümüzde böyle oynanıyor. Ama bütün bunların hesaplarının sorulacağı günler de gelecektir. İşkencecilerin, onların

Diyarbakır Barosu'nun Açıklaması :

efendilerinin, ve onların suçlarına ortak olanların bu hesapları nasıl verdiklerini elbet göreceğiz.

İsmail Gökhan Edge'nin ölümüyle ilgili olarak bir açıklama yapan Diyarbakır Barosu, şöyle demektedir:

«Yurdumuzda siyasi eylem, mezhep, ırk ayırımı, terör ve şiddetli baskılar kardeş kanının akmasına yolaçmaktadır. DGM'nin kapanmasına rağmen bazı savcılar halen aynı hava içerisindedir. Zabıta, ölümle sonuçlanan işkence olaylarına seyirci kalmakta ve görevlerini yapmamaktadır.»

Baro'nun açıklamasında, İsmail Gökhan Edge'nin 21.11.1976 tarihinde, terminalde zabıtaca gözaltına alındığı belirtiliyor ve şöyle deniyor:

«20-25 Kasım tarihleri arasında Baro başkanı ile diğer yönetim kurulu üyeleri birlikte C. savcısına gittiğimizde görevli savcıyı göremedik. 25.11.1976 tarihinde MİT bölge başkanlığında bir yemek verilmiştir. Bu yemeğe adliye mensuplarının gidip gitmemesi tartışma konusu olmuş. Daha sonra çoğunluk yemeğe katılmıştır. 26.11.1976 tarihinde bir ceset hastahaneye getirilir ve bu ceset önce kimliği meçhulmüş gibi gösterilir. Oysa aynı şahıs 1. şube müdürlüğünün hastahaneden istediği ambulansla yarı ölü vaziyette hastahaneye gönderilir. 3 gün içinde görevli nöbetçi savcı yardımcıları görev yapmaktan kaçınırlar. Otopsiye yanaşmazlar. Bu görevleri yapmamaları zabıtla saptanmıştır.

«Polisin baskısı ile ölen bir kişiyi hastaymış gibi hastahaneye yatırma tutanağı hastahane mensuplarına tutturulmuştur. Ancak bir doktorun müdahalesi ve ölü olduğuna dair kesin raporu olayın örtbas edilmesine mani olmuştur.

«Suçu ne olursa olsun yasa dışı bir muameleyi insanlık ve çağ dışı olarak kabul ediyor ve bu hareketlerin sona erdirilmesini ve suçluların yakalanarak cezalandırılmasını istiyoruz. Türkiye'de bazı savcılar yasalara uygun olarak görev yapmamaktadır. Bu savcılar karakollardaki işkence, terör ve rüşvet olaylarına seyirci kalmaktadırlar. Mevcut iktidarlar halen yasaların gerisinde hareket etmektedirler.»

Diyarbakır Barosu'nun bu açıklaması, işkence sonucu ölüme ve cinayetin gizlenmesi için çevrilen fırıldaklara önemli açıklık getirmektedir. Bu açıklama, aynı zamanda bir baronun, dar meslek çıkarlarının ötesinde, yurttaşların demokratik haklarını savunan, baskılara, haksızlıklara karşı çıkan hukukçu tavrına onurlu bir örnektir.

Tüm demokratik kuruluşlar, namuslu hukukçular, ilerici kişiler

bu olayın peşini bırakmamlıdır. Öyle ki katillerin her yaptıklarının, bu şartlarda bile yanlarına kalmıyacağı, efendilerinin gücünün onları kurtarmağa her zaman yetmeyeceği ispatlanmış olsun.

Cinayetlerin Sorumlusu MC İktidarıdır

Bay Demirel, tüm yurttaşlarla alay eder gibi, siyasi cinayetlerden yakınıyor, üniversitelere el koymaktan ve sıkıyönetim getirmekten dem vuruyor. Oysa bu cinayetlerin sorumlularının kim olduğunu ülkemizde artık herkes biliyor. Katiller nerden cesaret alıyorlar? Kolluk güçleri niçin taraflı davranıyorlar? Niçin karakollarda işkence ile insanlar öldürülüyor? Ülkü Ocakları adındaki silahlı faşist çeteleri kimler besliyor ve onların başı kimdir, kimin ortağıdır?.

Bu cinayetlerin baş sorumlusu bugünkü MC ortaklığıdır. Soygunla, rüşvetle, cinayetle şaibeli MC iktidarı.

Demirel ve ortakları, İstanbul'da bir polisin vurulması olayını bahane ederek yeni bir terör dalgası kışkırtıyor ve polisi daha da işlerine gelir şekilde kullanmaya çalışıyorlar. Bu duruma bizzat polis Derneği (POL-DER) mensupları dikkati çektiler, iktidarın, polisin tarafsız görev yapmasını engellediğini belirttiler. Egemen sınıflar elbette polisi ve diğer kolluk kuvvetlerini kendi sınıf çıkarlarını korumak, halkın mücadelesini ezmek için kullanmak isterler ve kullanırlar da. Ama kendileri de çoğu yoksul ailelerden gelen, genellikle iyi bir eğitim yapma ve diledikleri gibi bir iş seçme olanağı bulamayan polisler, gerici-halk düşmanı güçlerin bu oyunlarına dikkat etmelidirler. Halk düşmanları kardeşi kardeşe, yoksulu yoksula kırdırırlar.

Van depremi sırasında yakınlarını toprak altında bırakan sekiz yıllık bir polis memurunun başından geçenler bu bakımdan ibret vericidir. Bu polis memuru, bir çift çizme ve bir battaniye almak için çabaladığında tartaklandığını, hakaret gördüğünü yana yakıla gazetecilere anlatmıştı. Ve bunun gibi, kişilerin sömürücüler, zalimler tarafından pohpohlanıp kullanıldıktan sonra, sırası gelince nasıl acımasızca bir kenara itildiğini gösteren nice örnekler vardır.. Çoğu yoksul halk çocukları olan polisler, onları, kendi sömürü ve zulüm politikaları için halka karşı kullanmak isteyenlerin aleti olmamaya çalışmalıdırlar.

Faşist Teröre Karşı Güçleri Birleştirelim

Halk düşmanı gerici ve faşist güçlerin saldırılarını Diyarbakır'da yoğunlaştırmaları sebepsiz değildir. Faşistler devrimci ve demokratik güçlerin önemli direnme noktalarını yıkmak için sürekli ve planlı bir çaba içindedirler. Bazı kişilerin gerçekleri bir türlü görmek istememe-

lerine karşılık, ülkemizde faşizm tırmanışını sürdürüyor. Devlet kadrolarını planlı bir biçimde faşist militanlarla doldurma çabaları devam ediyor. Eğitim enstitüsü sınavları onların dilediği biçimde yapıldı. Gericiler ve halk düşmanları bir yandan işçi sınıfının saflarını bölüp devrimci işçi hareketinin karşısına sarı ve besleme sendikaları, grupları çıkarmağa çalışırken diğer yandan da Doğu'ya sızmaya, orada taban edinmeğe çalışıyorlar. Çünkü faşistler, Kürt halkının ırkçılığa ve faşizme karşı tepkisinin, kendilerinden duyduğu nefretin farkındalar ve bu durumu önlerinde önemli bir engel olarak görüyorlar. Ne pahasına olursa olsun Diyarbakır ve çevresinde oluşan anti-faşist kaleyi yıkmaya çalışıyorlar. Amaçlarına ulaşmak için her yola başvuruyorlar, her kılığa giriyorlar. Nitekim gerici MC iktidarı ve onun açık-gizli besleme halk düşmanı güçleri Diyarbakır'da olaylar çıkarmayı, devrimci ve demokratik güçlere saldırmayı başarmışlardır.

Onların bu saldırılarını göğüslemek, oyunlarını boşa çıkarmak devrimci ve demokratik güçlerin, aralarındaki kör döğüşünü bırakarak faşist terör ve saldırganlığa karşı birlik oluşturmalarına bağlıdır. Gerici güçlerin saldırı olanağı bulması da ilerici safların düştüğü dağınıklıktan ileri gelmektedir. Bazı grup ve kişiler, dar grup çıkarlarıyla hareket ederek ilerici saflarda düşmanca tavırlar takınıyor ve safların birliğini baltalıyorlar.

Sol ve ilerici saflardaki her politik grubun, doğru bildiği yolda ideolojik mücadele yürütmesi doğaldır; ama bu mücadele asla kaba kuvvet yöntemlerine, teröre bulaştırılmamalıdır. Sol grupların birbirlerine karşı kullandıkları kaba güç yöntemleri işçi sınıfının devrimci tavrına yabancı bir şeydir. Ancak kendilerine güvenmeyenler; kitleleri, kadroları kazanmak için kararlı ideolojik mücadeleden kaçınanlar böyle yöntemlere başvururlar. Bu tür kaba güç gösterileri tipik güçsüzlüğün, haksızlığın işaretidir. Ama kaba güç gösterileri ne kadar yanlışsa, yanlışlara karşı ideolojik mücadele de okadar gerekli ve zorunludur. Devrimci ve demokratik saflarda yanlış, zararlı görüşlerin kök salmasını önlemek ve doğru görüşleri hakim kılmak, ideolojik mücadelenin aralıksız sürdürülmesine bağlıdır.

Kimi gruplar, sol grupların kendi aralarındaki ideolojik, politik, örgütsel mücadelelerini, emperyalizme, faşizme ve gericiliğe karşı yürütülen mücadeleyle adeta karıştırıyorlar. Kimi gruplar, düşmanla mücadeleyi biryana itip, dost güçlere karşı düşmanca bir yıpratma savaşına giriyorlar. Kimileri, dar klik çıkarlarıyla gözü dönmüş bir halde, faşizme karşı asgari müşterekler üzerinde biraraya gelmeyi reddediyor, zaman ve mekan koşullarını gözönüne almadan kendi dar klikçi sloganlarını, görüşlerini herkese kabul ettirmeye çalışı-

yorlar. Bazıları, güçbirliğini, başkalarının tüm konularda kendileri gibi düşünmesi ve davranması şartına bağlıyorlar. Oysa faşizme karşı güçbirliğinin asgari müştereklerini bilmek zor birşey değildir. İnsanlığın faşizme karşı mücadelede zengin bir deneyi var. Bizim ülkemizde de bu konu da bazı deneyler yaşanmış ve birhayli yazılıp çizilmiştir.

Faşist saldırganlığa karşı güçbirliği oluşturmak, asgari müştereklerde biraraya gelmek, tüm ilericiyim, devrimciyim diyen örgüt ve kişilerin görevidir. Sol saflardaki görüş ayrılıkları, ideolojik mücadele, asla faşizme karşı güçbirliğinde bir engel olmamalı, o düzeye vardırılmamalıdır.

Gerici güçlerin tüm Türkiye'de ve Doğu'da giriştiği faşist terör, son olarak Diyarbakır'da cereyan eden olaylar, halkımız açısından da anti-faşist mücadelenin önemini bir kez daha ortaya sermektedir. Anti-faşist mücadeleyi küçümsiyenler, bunu Kürt halkının bir sorunu saymayanlar, kendilerini birkaç slogan haykırmakla tatmin etmeye çalışanlar bütün bunlardan ders almalıdırlar. Onlar bu sekter tutumlarıyla devrimci ve demokratik güçlerin en geniş birliğini, faşizme ve gericiliğe karşı ortak eylemini baltalamakta, safları dağıtmakta ve faşist saldırılara olanak hazırlamaktadırlar. Bir yörede faşist hareket güçlenip demokratik saflar ezildiği zaman ise, bayrarımızın-bırakalım sloganlarını haykırmaları, gösteriler düzenlemeleri-sokaklarda dolaşmaları bile son derece güçleşmektedir. Bunun örnekleri çoktur.

Diyarbakır yöresini faşistlerin cirit attığı, at oynattığı bir yer olarak görmek istemiyorsak, burada devrimci ve demokratik hareketin varlığını korumak ve geliştirmek istiyorsak faşizme karşı güçleri birleştirelim. Demokratik kitle örgütlerinde, sendikalarda, okullarda, kitle hareketlerinde asgari demokratik ve anti-faşist hedefler üzerinde bir birlik oluşturalım. Devrimci sorumluluk duyan her örgüt, her ilerici kişi bu konuda elden geleni yapmalıdır.

Faşizme ve gericiliğe karşı güçbirliğini baltalıyanların başında Maocu bozguncular vardır. Bunların tavrına özellikle dikkat etmeliyiz. Sosyalizme sosyalizm maskesi altında düşmanlık yapan maocular, kitlelerin devrimci heyecanını sömürmek için bazan çarpıcı buldukları sloganları kullanıyor, ezberledikleri bazı klasik metinleri çarpıtıyor, düşmanı gizliyor, hedef şaşırtıyor, böylece de düşmana hizmet ediyorlar. Maocuların başlıca uğraşı artık devrimci demokratik safları bölmek, kitlelerin gücünü dağıtıp zayıflatmak olmuştur. Bunlar, «... nesnel rolleri açısından... emperyalist provokasyonun

bir aleti»dirler ve «öznel zihniyetleri de övünen, caka satan, fakat sosyalistlerin haklı olduklarını mükemmel bir şekilde hisseden kudurmuş bir küçük burjuva zihniyetidir».

Nitekim Maocular, Diyarbakır'da Edge'nin cenaze töreni sırasında da marifetlerini göstermekten geri kalmadılar. Onlar, faşist cinayetlere karşı bir gösteri niteliğinde olan bu töreni sabote ettiler, demokratik güçleri birbirine düşürdüler ve Şefik Özdemir adındaki gencin ölümüne yolaçtılar. Tören sırasında kitlelerin emperyalizme, faşizme, baskı ve sömürüye karşı tavrını saptırmaya çalışan maocular, ısrarla «ne Amerika, ne Rusya» sloganını ve benzer herzelerini söyletmeye çalıştılar. Buna karşı çıkan Şefik Özdemir adındaki genci bir minübüsün üstünden atarak ölümüne sebeboldular. Bu somut olay bile maoculuğun provakatör ve halk düşmanı kimliğini göstermeye yetmektedir. Onun devrimci hareket içindeki beşinci kol görevini, devrimci hareketi nasıl saptırmaya çalıştığını, düşman güçlere nasıl hizmet ettiğini ortaya koymaktadır.

Maocuların çığırtkanlıklarına bakarak onları devrimci sanmak büyük bir yanılgı olur. Onların bozguncu rolü görülmeden, bu rol kadrolar ve kitleler arasında teşhir edilmeden devrimci ve demokratik safların güçlü birliğini oluşturmak mümkün değildir. Günümüzde birçok ülkede ve Türkiye'de maocu hareket Troçkizmden ve 2. Enternasyonal revizyonizminden de daha fazla olarak, sosyalizme ve dünya devrimci hareketine yönelmiş bir gericilik, bir saldırganlıktır. Tarihi süreç içinde elbette bu hastalığın da defteri dürülecektir ve o da büyük bir sapma ve ihanet olarak hakettiği mezarlığa gömülecektir. Bugün işçi sınıfının bilimsel ve devrimci dünya görüşünü kendilerine kılavuz edinenlere düşen görev, kararlı bir biçimde, hiç bir tereddüt göstermeden bu bozguncu ve düşmanın ekmeğine yağ süren sapmayla mücadele etmek, onun harekete verdiği zararları asgariye indirmektir. Ülkemizde güçlü bir anti-faşist cephenin oluşması maocu hareketin tecrit edilmesine bağlıdır.

Faşist teröre karşı güçleri birleştirelim, halk düşmanlarının oyunlarını boşa çıkaralım.

SINIFLAR ve BÖLGELER AÇISINDAN TÜRKİYE'DE GELİR DAĞILIMI

II

Hüseyin TOPRAK

Görüldüğü gibi Türkiye'de gelir dağılımı dengesizliği çok büyük ölçü lerde mevcuttur. Bunun nedenlerini incelemeden ve ileride alacağı muhtemel durumları ele almadan önce bir de Türkiye ile dünyanın bazı ülkelerini karşılaştırmak suretiyle bu dengesizliğin uluslararası düzeyde aldığı durumu bilmekte yarar vardır.

DPT'nin yukarıda adı geçen araştırmasında bu konuya da yer verilmiş. Buna göre ülkeler, eşitlikten en uzak ülkeler (En düşük gelirli yüzde 40'ın aldığı pay % 12'nin altında olan), Eşitlikten orta derecede uzak ülkeler (En düşük gelirli yüzde 40'ın payı yüzde 12 ile 17 arasında olanlar) ve Eşitlikten az uzak ülkeler, (Düşük gelirli yüzde 40'ın payı yüzde 17' nin üstünde olanlar) olarak üç grup altında incelenmişlerdir.

Bu incelemeye göre Türkiye'nin 1968 yılındaki kişi başına düşen geliri 282 dolar olup, En düşük yüzde 40'ın aldığı gelir payı % 9,3, orta yüzde 40'ın payı yüzde 29.9 ve en yüksek yüzde 20'nin payı ise yüzde 60,8'dir. Buna mukabil aynı grupta yer alan diğer ülkelerin kişi başına düşen gelirleri dolar olarak Sierra Leone'de 159, Rodezya'da 252, Honduras'ta 265, Kenya'da 136, Filipinlerde 1971 yılında 239, Irak'ta 1956 yılında 200, Senegal'de 1960 yılında 245, Ekvator'da 1970 yılında 277'dir. Bu ülkelerde en düşük yüzde 40'ın gelirden aldığı pay yüzde 6.5 ile 11.6 arasında değişmektedir.

1973 yılında Türkiye'nin fert başına düşen geliri kişi başına 540 dolardır. En düşük gelirli yüzde 40'ın aldığı pay % 11.5, orta gelirli yüzde 40'ın payı yüzde 32.0 ve en yüksek gelirli yüzde 40'ın aldığı pay yüzde 56.5'tir.

Her iki durumda da Türkiye eşitlikten çok uzak ülkeler arasında yer almaktadır.

Yazımızın başında da belirttiğimiz gibi sınıflı bir toplumda gelir dağılımında varolan dengesizlik, özünde sömürünün yansımasıdır. Öyleyse sınıflı bir toplum olan kapitalizm de gelir dağılımı, hakim sınıfların sömürüyü katmerleştirdikleri ölçüde dengesiz bir hal almaktadır. Bu yüzden gelir dağılımını incelerken ekonomik yapıya dokunmadan, onun işleyiş biçiminden bahsetmeden geçmek, soruna gerçekçi bir açıdan yaklaşmamak olur. Biz burada gelir dağılımını biraz daha derinleştirerek incelerken genel olarak kapitalist sistemden ve bununla ilgili Türkiye'nin özel koşullarından bahsedeceğiz.

Kapitalizmde üretim araçlarının sahibi kapitalist sınıftır. Eğer bir ülkede kapitalist üretimin yanında başka sömürücü üretim biçimine rastlanıyorsa, bu ilişkiler içerisinde yer alan ve kapitalist olmıyan sömürücü güçler de üreticileri sömürürler. Kapitalizmde işçilerin ürettikleri değerler ile ücret olarak aldıkları arasında bir fark vardır daima. İşçiler bunun farkına bile varmazlar çoğu zaman. Burjuva propagandası bu konuda da genellikle kitlelerin beyinlerini yıkamaya yöneliktir. Yarattığı değerlerin bir kısmına (Artık değer) el koyan patronun kendisini sömürdüğünü ve bu sayede palazlandığını farkedemiyen işçiden sık sık duyduğumuz «Kapısında ekmek yediğimiz patron» veya «patronun ekmeğini yiyoruz» tarzındaki sözler bu bilinçsizliğin örneklerini teşkil etmektedirler. Oysa işçiyi besleyen patron değil, patronun kârını arttıran işçinin kendisidir.

Kapitalist sistemde işçi sınıfı dışında üretici olanlar olduğu gibi, Patron dışında da çalışmadan yaşıyan asalaklar vardır. Kendi toprağında çalışan köylüler, eğitim, sağlık gibi alanlarda çalışıp üretime dolaylı olarak katılan emekçiler işçi sınıfı dışında sömürülen gruplardır. Toprağını kapitalist üreticiye kiralıyan mülk sahipleri faiz alanlar, bankacılık, sigortacılık ve reklâmcılık gibi alanlarda çalışanlar ise üretmeden, gelirden pay alanları oluştururlar.

Özellikle, bankacılık, reklâmcılık ve sigortacılık alanlarında faaliyet gösteren ve durmadan genişleyen, kapitalizmin önemli ölçüde ihtiyaç duyduğu kimselerin durumu incelenmeye değer. Buralarda çalışanlar gerçekten bir değer yaratmazlar. Amma kapitalist; el koyduğu artı değerden bunlara bir pay vererek kendilerini çalıştırır. Bu yönden baktığımızda bunların sömürüden pay aldıklarını görürüz. Ancak bir de meselenin diğer yönü vardır. Bir kere kapitalist bunları çalıştırmakla kâr oranını çeşitli yollardan yükseltir. Ayrıca bunlar da emeklerini satarak geçinirler ve patron kendilerine hakettiklerinden daima daha az ücret verir. Dolayısıyla da aralarında çelişki mevcuttur. Bu yüzden bu kesimde çalışanlar en az bilinçli, en örgütsüz ve arada sallanıp duran kimseler olmaktan kurtulamıyorlar. Bir yandan üretimden kopuk oluşları; bir yandan da patronla aralarında çelişki bulunması, bu kararsızlığın nedenleridir.

Burjuvazi kapitalizmin bir sömürü sistemi olduğunu gizlemek için elinden gelen her çareye başvurur. Kapitalist kuralları adeta tanrı emri haline getirir. Onları kutsallaştırır. Bunların değiştirilmemeleri gerektiğini anlatır. Bu ilişkilerin iç yüzlerini açıklıyan ve emekçi yığınlar lehine değiştirilmesini isteyenlere amansızca savaş açar ve kendi çıkarına olan bu kuralları vatanın ve milletin çıkarları şeklinde göstererek beyinleri yıkamaya çalışır. Kapitalist ilişkilerin özünde sömürüye dayandığını inkâr eder, herkesin bu düzen içerisinde hür olduğunu, dilediği gibi yiyip içeceğini, gezip tozacağını, hatta isterse milyoner bile olacağını yayar durur. Kabul

etmek gerekir ki ilerici düşüncenin baskı altında tutulması ve bütün olanaklarla bu propagandanın yürütülmesi hemen her yerde belli zamanlarda çok başarılı olmuştur. Oysa durumun böyle olmadığını kapitalizmde emekçi yığınların baskı altında tutulduğunu, sömürüldüklerini, vaad edilen hürriyetlerin ise kâğıt üzerinde kaldıklarını hem içinde yaşadığımız toplum bize gösteriyor, hem de bilim bunu bütün açıklığıyla ortaya koyuyor. Bahsedilen o hürriyetler sadece sömürücü sınıflar için vardırlar.

Sermaye sözcüleri bundan başka, toplumda mevcut dengesizlikleri zaman zaman kabullenmek zorunda kalsalar bile bu dengesizlikleri, üretimle olan ilişkilerinden koparmaya çalışırlar. Ve bunlar hemen her zaman sosyal tedbirlerden, emekçilerin hayat şartlarını değiştirmek için yapılan çalışmalardan dem vurur dururlar.. Bütün amaçları sistemin sömürücü özünü kitlelerden gizlemek ve gerçek kurtuluşun bu sistemi aşarak daha ileri, emekçi sınıf ve tabakalardan yana, insanın insan tarafından sömürülmediği bir toplum düzeninin kurulmasında olduğunun anlaşılmasını engellemektir. «Hürriyetçi Demokrasi, hür ve demokratik rejim» şeklindeki laf salataları bunun için yapılır sürekli olarak. Bu uğurda bütün yayın ve propaganda araçları kullanılır. Din, ahlak, hukuk gibi üst yapı kurumları devreye sokulur.

Aynı şekilde devletin fonksiyonları da abartılarak verilir. Egemen sınıflar, sömürünün son bulması için üretim araçları üzerindeki özel mülkiyete son vermeye gerek olmadığını, kapitalist sistem içerisinde kalınarak ta bunun sağlanabileceğini ileri sürer. Bunun için devletin elindeki olanakların kullanılmasının yeterli olduğunu iddia ederler. Onlar açısından sorunları böyle çarpıtarak sunmak doğal bir durumdur. Sınıf savaşı bunu gerektiriyor.Amma gerçekleri bulup, gözler önüne sermek te ilerici, devrimci kesimler için bir görevdir. Bunun için hakim sınıfların baskı aracı olan devletin, üretilen değerlerin paylaşılmasında nasıl bir rol oynadığını incelemek gerekir. Gerçekten de kapitalist devlet bölüşüm ilişkileri ile ilgili önemli görevler yüklenmiştir günümüzde. Vergiler yoluyla gelirleri kısar, bazı harcamalar yapmak suretiyle onları arttırır, üretim yapar ve üretime katkısı olmıyan verimsiz faaliyetlerde bulunur v.s.

Acaba devlet, girişimleri sayesinde bölüşüm ilişkilerinde emekçi sınıf ve tabakalar lehine gerçekten değişiklikler yapabiliyor mu? Daha doğrusu yüksek gelir gruplarından alıp, alt gelir gruplarına birşeyler verebiliyor mu? Gelir dağılımındaki değişiklikleri giderebiliyor mu? Kapitalist bir düzen içerisinde elbetteki hayır.

Bölüşüm ilişkilerine müdahalede devletin elinde kullanabileceği iki tür olanak mevcuttur. Birincisi üretim biçimini, yani bölüşüm ilişkilerini tayin eden ekonomik nedenleri değiştirmek. İkincisi ise bu nedenlere eğilmeden, onları ortadan kaldırmadan vergi ve masraf gibi araçları kullanmak.

Birincisini yapmak, yani ekonomik nedenleri ele alarak, üretim biçiminde değişikliklere gitmek kapitalist iktidarların yapabilecekleri birşey değildir. Bu yüzden sermaye sınıfının iktidarları ikinci nedenleri ele alırlar. Yani üretim biçimine dokunmadan, bazı araçları kullanmak suretiyle sonuca gidilebileceğini öne sürerler.

Şimdi bu araçlardan biri olan vergiyi ele alalım. Devlet kapitalist sınıfın vergilerini arttırdığı zaman bu yük hemen patronların üzerinde kal-

maz. Patron bunu derhal fiyatlara ilave ederek tüketicilere yükler. Aynı şeyi tüccarlar için de söyleyebiliriz.

Tüketim üzerine konulan vergilerin yükünü gene herkesten çok emeğiyle geçinenler omuzlarlar. Diyelim ki tüketim maddeleri üzerine bir vergi konmuş olsun. Emekçi ailesiyle, patron ailesi o tüketim maddesini alıp tükettikleri zaman, emekçi ailesi patrona göre çok daha büyük bir fedakârlığa katlanmış olur. Ortalama % 10 bir vergi düşünelim. Işçi gelirinin hepsini tüketir, dolayısıyla verdiği vergi de gelirinin % 10'udur. Amma kapitalist gelirinin hepsini değil, küçük bir oranını tüketir. Meselâ % 25 gibi. Bu durumda kapitalist gelirinin ancak % 2,5'uğunu vergi olarak vermiş olur. Ancak kapitalist propagandanın üzerinde en çok yoğunlaştığı vergiler müterakki vergilerdir. Bu uygulama sayesinde yüksek gelirlerin daha yüksek oranda vergilendirildikleri ileri sürülmektedir. Geliri ücretten ibaret olanlar için bu doğrudur. Ama artı değere el koyan sınıf için aynı şeyi söylemek mümkün değil. Çünkü kapitalist, yasal boşluklardan faydalanarak, yasaların önliyemediği kuralları işleterek, muhasebe oyunlarına başvurarak, yüksek miktarlara varan kişisel harcamalarını işletme giderleri arasına sokarak, yönetim kurulu üyeleri ve hissedarlar için geniş masraflar yaparak, hisse sahiplerine geniş kârları dağıtmıyarak, gelirlerini gerçekte olduğundan çok daha az göstermektedir.

İşçiyle patron karşılaştırıldığında vergilendirmede işçi aleyhine olan başka durumlar da görülmektedir. Bilindiği gibi ücretliler vergilerini peşin öderler. Yani bunların ücretleri daha ellerine geçmeden vergileri kesilir. Dolayısıyla vergi olarak ödedikleri miktar ellerine geçmez. Ama patron için durum böyle değildir. O, gelirini, vergilendirme dönemlerinde beyan eder. Bu devreler genellikle bir yıllık süreyi kapsamaktadır. Yılın birinci günü ücretini alan ücretli, vergisini peşin olarak öderken, patron bunu yıl sonuna kadar elinde tutar, bu arada onu kullanmak, suretiyle yeni gelirler elde eder. Ücretliye göre oniki ay fazla bir zaman, vergi olarak ödemesi gereken miktarı elinde tutmuş olur böylelikle.

Kapitalistlerin çeşitli hileli yollarla büyük miktarda vergi kaçırdıkları da bir gerçektir. Hatta bu mekanizma o kadar ileri götürülmüştür ki, burjuvazi bile bunu inkâr edememekte, çıkarları çelişen gruplar, birbirlerini vergi kaçırmakla suçlayabilmektedirler. 1957 yılında yapılan tahminlere göre ABD'de şirketlerin şahıslara dağıttığı kârın % 14'ü, faiz gelirlerinin % 58'i ve serbest meslek gelirlerinin % 27'si beyan edilmemişlerdir.

Türkiye'de ise vergi kaçakçılığının ne kadar yaygın ve büyük oranlarda varolduğunu tartışmaya bile gerek yoktur. Okuyucunun pratik içerisinde edindiği deneyimler bunun bilinmesi için yeterlidir.

Elbette ki burjuvazinin bölüşüm ilişkilerini lehine çevirmek için sürdürdüğü çabaları bu kadarla bitmez. Burada sayamadığımız daha çok çeşitli ilişkiler bunu gerçekleştirmeye yarar.

Devletin elinde kullanabileceği bir diğer araç ise masraflardır. Gerçekten de devletin yaptığı masraflar bazan büyük ölçülere ulaşır ve bölüşüm üzerinde önemli bir rol oynar. Bu masrafların bir kısmı verimsiz bir kısmı ise verimlidirler.

Kapitalist devletin üretken olmıyan faaliyetleri çok geniş bir alana yayılır. Askeri, idari ve emniyet hizmetleri bunlardan bazılarıdır. Bu faaliyetlerini yürütebilmek için çok büyük miktarlara varan satınalmalarda bulunur. Kapitalist ekonomi için en büyük pazar böylece yaratılmış olur.

Ordunun donatılması, beslenmesi ve seferber edilmesi, emniyet kuvvetlerinin aynı şekilde kapitalist devletin hizmetinde tutulması, devlet dairelerinin yapılması, döşenmesi ve teknik cihazların satın alınması ile bu verimsiz faaliyetlerde çalıştırılan çok sayıda insanın gereksinmelerini karşılamak için yapılan ödemeler kapitalist ekonomi için ilave bir talep yaratır. Bu durum kapitalist ekonomiye canlılık kazandırır, onun ömrünü uzatır.

Devletin bir de verimli faaliyetleri vardır. Devlet bunlar için de büyük miktarlara varan harcamalarda bulunur. Eğitim ve sağlık hizmetleri bu tür faaliyetlerdendir. Çünkü bu hizmet alanları üretime dolaylı olarak katkıda bulunurlar. Ancak eğitim ve sağlık hizmetleri yürütülürken durum gene emekçi kitlelerin aleyhine döner. Hiç kuşkusuz varlıklı sınıfların faydalandıkları ölçülerde, faydalanamazlar emekçiler. Şehir merkezleriyle, daha doğrusu varlıklı semtlerde, emekçi semtleri ve kentlerle kırsal alanlar arasındaki fark bilinmektedir. Ayrıca kapitalist ekonominin değişmez bir yasası daha vardır. Eğitim hizmetleri, ilkokuldan uzaklaşıldıkça giderek artan ölçülerde varlıklı sınıfların lehine işlemeye başlar. Devlet bu masraflar sayesinde yetiştirdiği elemanlarla geniş ölçüde kapitalist sınıfın uzman ihtiyacını giderir, onun açığını kapatır.

Demek oluyor ki vergi politikası gibi masraf politikası da bölüşüm ilişkilerini kapitalist sınıfın aleyhine çevirememektedir.

Devlet bunların dışında yatırım hizmetlerinde de bulunabilir. Bu tür devlet işletmelerini sosyalist işletmeler saymaya imkân yoktur. Çünkü elde edilen artı değer, patronun cebine doğrudan doğruya girmemekle beraber, işçiler tarafından ve onların lehine olacak şekilde kullanılamaz. Türkiye'de ise devlet işletmeleri özel teşebbüsün giremiyeceği alanlara girmiş ve her yönüyle kapitalist sermayenin palazlanmasına yardımcı olmuşlardır.

Devlet bütün bunların ötesinde, alt yapı hizmetlerini üzerine alarak, planlama olanaklarını patronların emrine vererek, vergi iadesi, teşvik tedbirleri gibi kolaylıklar sağlıyarak sermaye sınıfına hizmet eder.

Bütün bunlarla devlet:

a) Kapitalizmin yapısal durgunluklarının giderilmesine hizmet eder,

b) Sermayenin müşterisi olmak görevini yüklenerek stokların erimesini sağlar.

c) İşgücü ve üretim araçlarının atıl kalmasını engelliyerek kapitalizmin bunalımlarının giderilmesini ve kapitalistlerin kasalarının dolmasını temin eder.

Yeri gelmişken, bölüşüm dengesizliğini gizlemeye yarıyan iki propaganda aracına daha değinelim. Bu iddiaların birincisi şudur. Deniyor ki «Kapitalizm geliştikçe gelir dağılımında görülen dengesizlikler azalır, alt ve üst gelir grupları birbirlerine yaklaşır, orta tabaka alabildiğine genişler.» Gerek geri bıraktırılmış kapitalist ülkelere ve gerekse gelişmiş olanlarına baktığımızda bu iddianın gerçeklerle çeliştiği hemen göze çarpar. Son kırk yıl içerisinde Amerika'da en düşük gelirli yüzde yirmilik nüfus grubunun gelirden aldığı pay küçülmüştür. Gerçi en yüksek gelir grubunun payında da bir azalma olmuştur. Fakat bu azalma sermaye sınıfının gelirlerini kaçırmak için elde ettiği olanaklar sayesinde olmuştur. Bu sınıf her zaman gelirlerini olduğundan çok daha küçük gösterebilmektedir. Kaldı ki bu devrede orta tabakalarda daralma da olmamıştır. Gelişmiş

kapitalist ülkelerde kafa ve kol emekçilerinin faal nüfus içindeki oranı yüzde 70 ile 90 arasında değişmekte, buna karşılık orta tabakaların oranı % 20'nin altında kalmaktadır. Az gelişmiş ülkelerde ise orta tabaka, gelişmiş kapitalist ülkelere göre çok daha geniş oranda mevcuttur. Bu durum gösteriyor ki ülkelerin kapitalist yoldan gelişmeleri halinde orta tabakalar genişlemek şöyle dursun, tam tersine daralmaktadır.

Bir diğer propaganda aracı ise şudur. «Tekelci kapitalizm giderek bir halk kapitalizmi şeklini almaktadır. Çünkü şirketlerin hisse senetleri halka satılmakta ve sermaye sahibi ortak sayısı artmaktadır.» Gerçekler bu görüşü de yalanlamaktadır. Kapitalist sistem rekabetçi dönemini terk edip Tekelci aşamaya girince nakdi sermaye ihtiyacını kendi imkânlarıyla karşılıyamaz duruma gelir. Bu yüzden Mali sermaye kurumlarına başvurarak ihtiyacını karşılar. Tekelci Kapitalist dönemde şirketlerin bu ihtiyaçlarını karşılamak için başvuracakları başka yollar da mevcuttur. Toplumun çeşitli kesimlerinde var olan tasarrufları bankalara başvurmadan çekmek bu yollardan en önemlisidir. Piyasaya hisse senetleri sürmek suretiyle dağınık bir halde bulunan küçük tasarrufları şirket bünyesinde toplar. Esasında başta işçi sınıfı olmak üzere, tüm emekçiler elde ettikleri gelirlerin düşüklüğü nedeniyle tasarruf yapabilme olanağına sahip değiller. Çoğu geçinemez, borçlanarak yaşamlarını sürdürürler. Küçük miktarda tasarruf yapabilenlerin durumunda ise aslında bir değişiklik olmaz. Çünkü tasarruf sahibi ya tahvil, ya hisse senedi satın alacak, ya da tasarruf ettiği parayı bankalara yatıracaktır. Her üç yoldan hangisini seçerse seçsin, parası sonunda tekelci şirketin hizmetine girecektir. Değişen sadece şekildir, öz değil. Hele, hele küçük miktarda tasarruf sahibi olan kişilerin hisse senedi almak suretiyle, tekelci şirketlere gerçekten ortak olabileceklerini düşünmek gülünçtür. Çünkü bunların şirketin yönetiminde söz sahibi olmaları, onun politikasına etkili olarak katılmaları mümkün değildir. Yapılan hesaplamalarda İngiltere nüfusunun % 5'i, hisse senetlerinin % 96'sına sahiptir. ABD'de ise 1959'da nüfusun % 92'si hiç hisse senedine sahip değildir. (1)

Amma elbette toplumlar yerinde saymazlar. Sürekli gelişim ve değişim halinde olmak, değişmez yasalardır. Bölüşüm sorunu da devamlı olarak değişik boyutlar kazanmakta, kitlelerce sömürücü özünün farkına varılmaktadır.

Türkiye 1920'lerde kurtuluş savaşını vermiştir. Çağımızda kurtuluş savaşları iki yönde gelişmektedirler. Bu savaşlardan sonra toplumlar ya planlı bir ekonomik yapıya kavuşmakta ve üretim araçları üzerinde özel mülkiyeti kaldıracak, sömürüye son verecek dönüşümleri gerçekleştirmekte, ya da kapitalist yola girerek, yeniden emperyalizmin kucağına düşmektedirler. Gelişmenin hangi yönde olacağını güçler dengesi tayin eder. Türkiye'de kurtuluş savaşından sonra, savaşın öncülüğünü yapan güçlerin sınıfsal niteliklerine uygun olarak ikinci yol seçilmiştir. Elbette bu seçim yöneticilerin keyfi tutumlarından ötürü değil, sömürücü güçlerin insiyatifi ele alabilecek durumda olmalarındandır.

Ancak o yıllarda Türkiye'de kapitalizm yeni yeni doğup gelişiyordu. Sermaye birikimi çok zayıftı, yatırımları gerçekleştirecek bir güce sahip

---

(1) (Korkut Boratav-Türkiye'de Gelir Dağılımı Sayfa 100).

değildi. Amma devlet olanakları sonuna kadar bu sınıfın güçlenip, palazlanması için kullanıldı. Kapitalist bir ekonominin gelişmesi, sermaye yoğunluğunun arttırılması, sömürü oranının yüksekliğine bağlıdır. Avrupa'da kapitalizm gelişirken, bir taraftan ülke içerisinde başta işçi sınıfı olmak üzere bütün emekçiler ve küçük üreticiler sömürülürken, bir taraftan da sömürgecilik hareketleri başlamış, yabancı ülkelerin zenginlik kaynakları talan edilmiştir. Elbette Türkiye'de gelişmek istiyen sermaye değişik yöntemler uygulıyacak değildi. Bu dönemde işçi sınıfı en ağır baskılara maruz kalmış, tüm çalışanlar sömürüyü iliklerine kadar hissetmişlerdir. Bölüşüm ilişkileri bunların aleyhine bir seyir izlemiştir. Örgütlenme, baskılara ve sömürüye karşı mücadele olanakları ellerinden alınmıştır. Doğuda halk üzerinde katmerleşmiş bir zulüm uygulanmış, katliamlar, sürgünler birbirini izlemiştir.

Uzun yıllardan sonra 1960 hareketiyle Türkiye daha değişik bir aşamaya varmıştır. Bu yıllardan sonra eskiye oranla daha özgür bir ortama girilmiştir. Düşünce alanında yeni adımlar atılmış, emekçi sınıf ve tabakalar örgütlenmeye başlamışlardır. Türkiye toplumu çok hızlı bir değişim sürecini yaşamıştır. O zamana kadar öcü gibi gösterilen düşünceler ortaya atılmış, bilimsel araştırmalar hızlanmış, yeterli olmasa da sosyo-ekonomik yapıya ilişkin bir çok gerçekler su yüzüne çıkmıştır. Burjuva değer yargıları dışında da değer yargılarının varlığı görülmüştür. Sömürücü sınıfların yıllarca kitleleri uyutmaya çalıştığı, onların iddialarının gerçeklere uymadığı ve sömürüyü gizlemek için ellerinden gelen herşeyi yaptıkları gözler önüne serilmiştir. Bu yüzden de tabular birer birer yıkılmış Sömürücü güçlerin çirkin yüzleri açığa çıkmıştır.

İşçi sınıfının ekonomik örgütlerinin ortaya çıkması, giderek nicel ve nitel sıçrama yapıp büyümeleri, sınıfsal bilincin gelişmesi aydın kesimde hızlı bir değişimin meydana gelmesi elbette küçümsenemez.

Bu mücadele bölüşüm sorununu da etkilemiştir kuşkusuz. Özellikle toplu sözleşmeler sayesinde işçilerin bir kısmının gelirlerini rakkamsal olarak artmıştır. Ve sermaye sınıfı derhal harekete geçerek ücretlerdeki bu artışın suniliğini gizlemiş, ekonomik bunalımlara neden olarak göstermiştir. Bu gün de bu propaganda büyük ölçüde yapılmakta, enflasyona neden olarak ücretlerdeki artışlar gösterilmektedir.

Bu durumda karşımıza yeni sorunlar çıkıyor. Araştırılması ve cevaplandırılması gereken bir sürü soru geliyor akla. Türkiye'de mevcut üretim ilişkileri değiştirilmediğine göre acaba işçi sınıfı ve diğer çalışan yığınların ücretleri gerçek anlamda artmış mıdır? Eğer böyle bir durum mevcutsa, bu bölüşüm ilişkilerini sermaye sınıfının aleyhine ne oranda çevirebilmiştir?

Üretim ilişkilerinde temel bir değişikliğe gitmeden bölüşüm ilişkilerini patronların aleyhine çevirmenin mümkün olmadığını daha önce açıklamıştık. Şimdi Türkiye'deki durumu daha yakından inceliyelim.

Türkiye'de örgütlü olanlar, emeğiyle geçinenlerin küçük bir bölümünü oluşturmaktadırlar. Kaldı ki mevcut ekonomik mücadele örgütlerinin de büyük bir bölümü işçi sınıfının ekonomik çıkarlarını gereği gibi savunamıyorlar. Bizzat patron tarafından kurulan sendikaların varlığı, devlet örgütünün patronun yanında yer alması ve daha başka nedenlerle yapılan sarı sendikacılık, bilinçsizlik buna neden olarak gösterilebilir.

Esasında yapılacak dikkatli bir inceleme ücretlerin maliyet içerisinde

büyük bir yer tutmadığını, fiyat artışlarına bunların neden olmadığını gösterir. Şüphesiz toplu sözleşmelerle işçilerin ücretleri bir miktar artmaktadır. Ancak sermaye sınıfı ve ortakları bir elden verdiklerini diğer elden geri alıyorlar. Yani ücret artışını kabul eden patron aslında kârından fedakârlık yapmıyor, cebinden bir şey ödemiyor. Bu artışları hemen fiyatlara eklemek suretiyle yaratılan değerden işçinin aldığı payın gerçekten yükselmesini engelliyor. Bu arada kendi payının küçülmesinin de önüne geçmiş oluyor.

Bu konuyla ilgili olarak Özgürlük Yolu'nun 8. sayısında bir inceleme yazısı yayınlanmış ve işçi ücretlerindeki artışın fiyat artışlarına neden olmadığını açıklamıştık. Şimdi konuya; birkaç istatistiki rakkam vererek biraz daha açıklık kazandıralım:

1963-72 yıllarını kapsıyan bir araştırma, ücretlerin bu devrede hem katma değer, hem de toplam üretim değeri içindeki paylarının azaldığını ortaya koymuştur. Gene aynı araştırmada ortaya çıkan rakkamlar gerçek durumu bütün çıplaklığıyla gözler önüne sermektedir. 1963 yılında doğrudan üretime katılan işçilerin ücretlerinin katma değer içindeki payı ortalama % 24'tür. 1972 yılında bu pay % 21'e düşmüştür. Yani 100 liralık katma değerden işçiler 1963 yılında 24 lira pay alırken, 1972 yılında 21 lira alabiliyorlar ancak. Başka bir açıdan açıklamak gerekirse doğrudan üretimde harcanan 1 liralık emek-gücü 1963 yılında 4.17 liralık katma değer yaratırken, 1972 yılında 4.76 liralık katma değer yaratmaktadır. 4.17 ile 4.76 arasındaki bu fark 1972 yılında, 1963yılına göre patronun cebine daha fazla olarak giren miktarı, yani artan sömürüyü göstermektedir.

Öte yandan verimlilik artışı yüksek olan sektörlerde ücretler de hızlı artmıştır. Ancak ücretlerin bu sektörlerde katma değer içindeki payları gene azalma göstermiştir. Başka bir deyimle ücretlerin katma değer içindeki payı ile verimlilik artışı birbirlerine göre ters yönde hareket etmişlerdir. Tablo 12'ye baktığımızda daha açıklıkla bu durumu görebilirz.

Tablo-12, Bazı sektörlerde görece fiyat ve verimlilik artışı.

	1972 YILI	
Sektör	Görece fiyat artışı	Görece verimlilik artışı
Kauçuk san.	0.69	1.31
Madeni eşya san.	0.96	1.87
Kimya san.	0.87	2.84
Ağaç ürün san.	1.45	0.76
Mobilya sanayi	1.44	0.39
Kürk ve deri san.	1.29	0.38
Makina yapım san.	1.15	0.83

Kaynak: Ayla Dorsay-Hakkı Sait'in araştırması. 16 Ekim 1976 tarihli Cumhuriyet Gazetesi.

Tablo-12 dikkatlice incelendiğinde, yüksek verimlilik sağlıyan sektörlerde, ücretlerin katma-değer içerisindeki payı azalmış fakat düşük verimlilik artışı sağlıyan sektörlerde ücretlerin katma-değer içerisindeki payı artmıştır.

Burada üzerinde durulması gereken en önemli nokta ise şudur: Verimliliğin hızlı bir tempoda arttığı sektörlerde ücret payı MUTLAK olarak düşüş göstermiştir. Ayla Dorsay-Hakkı Sait'in yukarıda bahsedilen araştırmalarında bu konu şöyle açıklanmaktadır. «... Yani 10 yıllık bir süre içinde 1 TL. üretim değeri içindeki ücret payı kauçuk sanayinde 14 kuruştan 9 kuruşa, ağaç ve mantar ürünleri sanayinde 8 kuruştan 5 kuruşa, Madeni eşya yapım sanayinde 9 kuruştan 8 kuruşa düşmüştür. Buna karşılık verimlilik artışı nibeten düşük olan makina sanayinde 6 kuruştan 8 kuruşa, elektrik sanayinde 7 kuruştan 9 kuruşa çıkmıştır.

Ücretlerin yükselmesinin işçilerin ürettiklerinden aldıkları payı değil arttırmaya, korumaya bile yetmediğinin son kanıtı ortalama cari ücretler ile ücretlerin katma değer (cari fiyatlarla) içindeki payının ters ilişkili çıkmasıdır. Yani 1963-72 döneminde cari ücretlerin en hızlı arttığı sektörlerde işçilerin katma değerden aldıkları pay 1963 yılına göre düşmüştür. Ayni şekilde ücretlerin toplam üretim değeri içindeki payı % 8.3'den, % 7.5'e düşmüştür...»

Bundan başka 1963-72 döneminde verimlilik artışının hızlı olduğu sektörlerde fiyatların yavaş, verimlilik artışının az olduğu sektörlerde ise yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Tablo-12'ye yeniden bakalım. Bu tablodaki görece fiyat artışı, bir sektördeki fiyat artışının 1963-72 döneminde tüm imalat sanayinde görülen fiyat artışına oranını vermektedir. Bu tablo gösteriyor ki fiyat artışları ortalamanın gerisinde kalan sektörler verimlilik düzeylerini ortalamanın üstüne çıkaran, buna karşılık verimlilik düzeylerini ortalamanın üzerine çıkaramıyan sektörler ise fiyat artışlarını ortalamanın üzerine çıkarabilen sektörlerdir.

Türkiye'de gerçek işçi ücretlerinin iddia edildiği gibi artış değil, düşüş, gösterdiğini ortaya koyan diğer bir çalışma ise Türkiye Sanayi ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) uzmanlarının yaptığı çalışmalardır. DİSK tarafından açıklanan bu araştırmadan şu sonuçlar çıkmaktadır.

1970 yılından bu yana gerçek işçi ücretleri artmamıştır. Aynı şekilde gerçek işgücü maliyeti de düşüş göstermiştir.

Türkiye'de işçilik ücretlerinin toplam işletme giderleri içinde % 20 olan payı, 1974 yılında % 14'e düşmüştür.

Gene bu araştırmada sektörler itibariyle ücretlerin üretim değeri içindeki payı hesaplanmıştır. Buna göre bu pay özel kesimde % 5-18 iken kamu kesiminde % 2-27'dir.

Bu son rakkamların bir özelliği de bunların bir patron kuruluşu olan ve işçi sınıfına karşı sermayenin saldırılarını düzenlemek görevini yüklenmiş TUSİAD'ın uzmanları tarafından hazırlanmış olmasıdır.

Şimdiye kadar yaptığımız incelemeler bizi şu sonuca götürmektedir. Kapitalist bir ülkede ve pek tabii ki Türkiye'de bütün toplumsal sorunlar gibi bölüşüm sorunu da sınıfsaldır. Sınıflı bir toplum olan kapitalist toplumda hangi sınıfın yaratılan değerlerden ne miktarda pay aldığını ortaya koyar. Kendisi değer yaratmıyan sermaye sınıfı emekçiler tarafından yaratılan değerlerin bir kısmına el koyar. Kapitalist sömürünün özü elkonan bu değer (artı değer) dir. Sermaye kendiliğinden ve istiyerek çalışan kitlelere birşey vermez. O davranışlarını ayarlarken kendi sınıfsal çıkarını en iyi biçimde koruyacak şekilde hareket eder.

Kapitalizmde sermaye yoğunluğu ancak emekçi kitlelerin ve diğer halkların sömürülmesiyle mümkün olur. Sermaye bunu yaratılan değerle-

rin büyük bir kısmına el koymak suretiyle yapar. Türkiye'de uzun süre her türlü baskı yöntemi uygulanarak, kaynaklar sömürücülerin denetimlerine verilerek ve bizzat devlet zor kullanarak bu görevi yerine getirmiştir. Ancak gelişen toplumsal muhalefette önemli mevziler kazanmıştır. Üzerlerindeki ağır baskılara rağmen örgütlü güçler önemli mesafeler katetmişlerdir. Fakat sermaye sınıfı da fedakârlık yapmamıştır. Sürekli bir enflasyon yaratarak ve daha başka yollara başvurarak kârını sürekli bir şekilde arttırmıştır. Gerçek işçi ücretlerinin üretim değeri ve katma değer içerisindeki paylarının düşmesi bunun en güzel örneğini teşkil etmektedir.

Fakat bütün bu gerçekler sermaye sınıfının kitleleri uyutmak ve çıkarlarını savunmak için başvurduğu propagandayı terk etmesine neden olamaz. Kapitalist sistemin yapısal bozukluğunun sonuçlarından biri olan bölüşüm dengesizliğini kitlelerden gizlemek, onları bilinçsiz bir halde tutmak ve şartlandırmak için elindeki bütün olanakları kullanmaktadır. Bu yasa sömürünün varolduğu toplumlarda hiç bir zaman değişmez.

Sermaye, sömürü düzenini sürdürmek amacıyla elinden gelebilecek her çareye başvurur. Bugün enflasyonun suçunu emeğiyle geçinmek için çabalıyan kitlelere yükler, yarın iktidarı tehlikeye düştüğünde daha başka çarelere başvurmayı ihmal etmez.

Yeri gelmişken sosyalist ülkelerde de gelir dağılımına değinmek gerekiyor. Şunu hemen belirtelim ki sınıflı toplumlarda görülen tarzda gelir dağılım dengesizliği yoktur sosyalist ülkelerde. Esasında sosyalizmin ilk amacı mutlak eşitliği gerçekleştirmek te değildir. Sosyalizm öncelikle sömürüyü ortadan kaldıracak üretim ilişkilerinin hakim olduğu bir toplum düzenini kurmayı amaç edinir. Böylece sömürünün varlığına neden olan üretim tarzını değiştirir. Ve gelirlerdeki eşitsizlikler daha uzun süre devam edebilir. Çünkü tarımla endüstri, geri kalmış bölgelerle gelişmiş bölgeler, kafa emeği ile kol emeği arasında verimlilik farkları vardır. Bunlar da bölüşüm eşitsizliklerine neden olurlar.

Ancak sosyalist kuruluş yıllarında görülebilecek bu tür eşitsizlikleri yanlış değerlendiren görüşler var olagelmiştir. Örneğin Gotha Programı'nda bu konu gerçeklerden uzak bir biçimde işlenmiş ve Marx bununla mücadele etmek zorunluluğu duymuştur. Gotha Programı'nda bir toplumda üretilen ürünlerin eksiksiz olarak o toplumun üyelerine ait olacağı belirtiliyordu. Marx buna karşı çıkmış ve sosyalist bir toplumda üretilen değerlerin hepsinin fertlere ait olamıyacağını belirtmiştir. Üreticiler tüketimde bulunmaktan başka bazı toplumsal gereksinmeler için de üretimde bulunmak zorundadırlar. Marx'a göre yatırım için yani üretim araçlarının yenilenmesi ve genişletilmesi eğitim ve sağlık gibi ortak ihtiyaçların giderilmesi gibi nedenlerle de üretilenden pay almak gereklidir.

Gene Marx bölüşüm ilişkilerini düzenliyecek koşullar açısından sosyalist toplumun iki aşamadan geçeceğini belirtmiştir.

İlk aşama sosyalist toplumun, henüz eski düzenin izlerini taşıdığı aşamadır. Bu devrede bölüşüme hakim olan ilke «Herkes topluma yetenekleri oranında verir, toplumdan emeği oranında alır» şeklindedir.

İkinci aşamada ise sosyalist toplum daha ileri bir düzeye erişmiştir. Kafa ve kol emeği arasındaki farklar kalkmış, kişinin işbölümüne tabiliği ortadan kalkmıştır. O zaman bölüşüme hakim olan ilke «Herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre»dir.

İşte bu ikinci aşamaya, yani herkesin ihtiyacı oranında üretimden pay

alacağı aşamaya kadar uzun bir süre geçecek ve bölüşümde dengesizlik görülecektir.

Burjuva iktidarı devrilip, sosyalist iktidar işbaşına geçer geçmez gelir eşitsizliklerini bir anda yok etmek mümkün değildir zaten. Çünkü bu aşamada ekonomik faaliyetlerin yürütülmesi son derece zordur. Yeteri kadar bilinçli, yönetim tecrübesine sahip devrimci kadro yetişmiş değildir henüz. Teknik kadro oldukça yetersizdir. Önceki düzenden devralınan elemanların çoğu burjuva değer yargılarını üzerlerinden atmış değillerdir. Amma bunları üretim dışı bırakma imkânı da yoktur. Lenine göre Sovyet Devriminin ilk yıllarında burjuva uzmanlarına ödenen yüksek ücretler, Rus işçi sınıfının geriliğinin bir bedeliydi.

Sovyetler Birliğinde de bu nedenlere dayanan gelir eşitsizlikleri, büyük mücadelelere neden olmuştur. Bir yandan vasıflı, vasıfsız emek arasındaki gelir farklarının kaldırılması yönünde yapılan çalışmalar, kalifiye elemanın moralini bozup üretimi düşürürken, bir yandan da kalifiye işgücüne ödenen daha yüksek ücretler muhalefet gruplarının eleştirilerine neden olmuştur. Stalin 1931 yılında ağır ve hafif işlerle, vasıflı-vasıfsız emek arasındaki gelir eşitsizliklerinin ekonomik zorunluluklardan doğduğunu, bunun Marksizme aykırı olmadığını belirterek şöyle diyordu: «Herkesin aynı parayı kazanacağı, eşit miktarda et ve ekmek yiyeceği, aynı elbiseleri giyip aynı miktarlarda mallar elde edeceği bir sosyalizm, Marksizme yabancıdır. İnsanların zevkleri, ihtiyaçlarının miktarı ve niteliği farklıdır. Eşitlik tutkusunun kökeni bağımsız köylülere mahsus bir zihniyette, kardeşçe bölüşme psikolojisinde aranmalıdır. Rus Bolşeviklerinin, bütün serveti birleştirip eşitçe paylaşmayı istedikleri şekilde ilkel bir kanaate sahip olan insanların Marksizmden haberleri yoktur. Bu Fransız Devriminin, Cromwel devriminin ilkel «Komünistleri»nin görüşüdür. Bolşeviklerin böyle eşitlik tutkunu «Komünistler»le ortak bir yanları yoktur.»

Sosyalist ülkelerdeki uygulamalarda faaliyet kollarına ve bölgelere göre de ayırım görülmüştür. Ekonomik plan bazı bölgelere veya sektörlere daha çok önem vermiş, böylece de ücret ve maaş farklılaşmaları doğmuştur. Örneğin yiyecek sanayinde vasıfsız bir kol işçisinin ücretini 100 kabul edersek, madencilikte aynı kademedeki işçinin ücreti, Bulgaristan'da 120, Doğu Almanya ve S.S.C.B.'de 130, Çekoslovakya'da 160, Romanya'da 170, Polonya'da 290'dır. Görülüyor ki madencilik faaliyet koluna yiyecek sektörüne göre öncelik verilmiştir. Aynı şekilde yönetici-teknik personelin maaşları da faaliyet kollarına göre farklılık arzedebilir. (1)

En düşük gelirli sektör ile en yüksek gelirli sektörü karşılaştırdığımızda şu sonuçla karşılaşırız. (Tablo-13)

TABLO—13 SOSYALİST ÜLKELERDE SEKTÖRLER ARASINDAKİ ORTALAMA GELİR FARKLARI (1962-1964)

ÜLKE	EN DÜŞÜK GELİRLİ SEKTÖR		EN YÜKSEK GELİRLİ SEKTÖR	
Bulgaristan	Devlet çiftlikleri	: 100	İnşaat	: 180
Çekoslovakya	Sosyal hizmetler	: 100	İnşaat	: 153

(1) (Rakkamlar Korkut Boratav'ın aynı eserinden alınmıştır.)

Macaristan	Devlet çiftlikleri	:	100	İnşaat	:	127
D. Almanya	Ticaret	:	100	İnşaat	:	121
Polonya	Orman işletmeleri	:	100	İnşaat	:	160
S.S.C.B.	Sosyal hizmetler	:	100	Bilim kurumları	:	174

Tek bir faaliyet kolundaki ücretler arasında da farklılık mevcuttur.

Yapılan bütün incelemelerde sosyalist ülkelerde ücretler arası fark ile en yüksek ve en düşük gelir grupları arasındaki fark kapitalist ülkelerdekinden çok daha dengeli bir durum arzetmektedir. Burada şunu da belirtmek gerekir. Kapitalist sistemi sadece gelir dağılım dengesizliğine bakarak değerlendirmek yanlıştır. Esas olan üretim araçlarının ve siyasal iktidarların hangi sınıfların denetiminde olduğudur. Elbette bu iki sistem birbirinin tamamiyle tersi bir durumdadır. Kollektif mülkiyet, planlı ekonomi ile, kapitalist-emperyalist mülkiyet biçimini gereği gibi kavramadıkça, üretim ilişkilerinin sonuçlarını ve bu sonuçlardan biri olan bölüşüm ilişkilerini gereği gibi değerlendiremeyiz.

Buraya kadar çeşitli yönleriyle gelir dağılımındaki dengesizlikleri inceledik. Bölüşüm dengesizliği kapitalist üretim biçiminin doğurduğu bir sonuçtur. Sistemin esası sömürü olduğundan emekçi sınıf ve tabakaların üretim araçlarına sahip olan sınıf tarafından sömürülmesi kaçınılmazdır. Kitleler bilinçlenip örgütlendikçe ve sömürüye karşı mücadele arttıkça yeni bir takım haklar elde edilir. Ücretler rakkamsal olarak artar. Amma enflasyon ve diğer sömürü olanaklarını elinde tutan sermaye sınıfı, sömürüyü devam ettirir. Bölüşüm dengesizliği giderilmemiş olur. Sosyalist ülkelerde durum tamamen farklıdır. Orada gelir dağılım dengesizlikleri, sosyalist ekonominin kuruluşu yıllarında ekonomik bir takım zorunluluklardan doğar. Kapitalist ülkelerdeki bölüşüm dengesizliğine benzemez. Sosyalist toplumlarda, kapitalist ülkelerdeki gibi üretim araçlarının mülkiyeti biçiminden kaynaklanan, sınıfsal bir sömürü söz konusu değildir. Meselenin özünü doğru kavramak ve mücadeleyi ona göre yürütmek gerekir. Bölüşüm dengesizliğinin kaldırmanın temel çözüm yolu, üretim araçları üzerinde özel mülkiyet biçimine son veren, bir iktidar değişikliğini gerçekleştirmektir. Ama siyasal mücadele, ekonomik mücadelenin tamamen ihmal edilmesini gerektirmez. Kitlelere, sömürüyü ortadan kaldırmak için siyasal iktidara gelmekle mümkün olabileceğini göstermekle beraber, onların güncel ekonomik ve demokratik haklarını ihmal etmemeli, bu yöndeki örgütlenme ve mücadeleyi küçümsememelidir.

KEÇİKA KIBRİTFIROŞ

Çıqas sar bû... Şevine hışkesahiyê... Berf dadıket, pê re ji tarıya şevê. Şeva salê a paşin bû. Sıbetırê sersal...

Dı vê şeva sar de keçıkeke pıçûk dı nav kûçe û kolanan de dıgerıya... Pêxwas û serqot. Gava terka mala xwe da, şeqalın bı pê bûn: lê bı kêri we ne hatın. Ew pêlavıne dıya wê bûn, pêlavıne kevın û fıreh. Gava keçıkê bı lez ji ber erebekê xwe dıda ali, ew wında kırı bûn. Keçık lı wan gerıya, lê ew pêyda nekırın. Sêwlekeki fereke wan peyda kır û ew ji erdê hılani. Lê temaşa kır, keni û got: «Gava ji mın re zaro çêbûn, ezê ji wan re bı vê şaqalê landıkeki çêkım.»

Keçıka kıbritfıroş bı peyên xwe ên verımi û morbûyi dı nav berfê de dıçû: lı rızqê xwe dıgerıya. Dı berwanga wê de paketıne kıbritan hebûn û elbıkek bı desti ve bû. Lê bû bû şev û hêt tıştek ne fıroti bû. Bırçi bû, dıranên wê dırıkrıkin, ji xurtıya sermayê rûyê wê dıqermıçi.

Kulıyên berfê dıketın ser kezıyên wê ên şeh û pora wê a gungıli û hûrgurpık re dıçûn. Lê tê de ne dıhelıyan, û lı ser dıqerısin. Heçko xwina keçıkê ji cemıdi bû.

Jı pençıreyên xanıyan ronike şine lı kuçan dıherıki û bıhına qazên bıraşti şiva şeva sersalê lı hewayê belav dıbû. Belê şeva sersalê bû.

Keçıkê dıda eqılê xwe, nızani bû çı bıkıra. Vegere mal? Ne wêri bû. Hêj tıştek ne fıroti bû. Çawan destvala wê vegerıya mal. Ma ji bavê xwe re wê çı bıgota? Dızani bû ko bavê wê dê jê bıpırsıya, te çıqas fırotın? Gava jê re bıgota, «mın tıştek ne fırot», kalo dê lı wê bıdaya.

Bı van ramanan û texminan keçık ket navbera du xanıyan û xwe bı talda xaniki bılınd gırt. Heçko ew der talde bû û xurtıya sermê lê dışkıya. Ma xanıyê wan ji derve ji talda wi xanıyê mezın û debdebe germtır bû? Ma xanıyê wan çı bû? Koxıkek ji her derê qulêr. Qulên

koxikê bı ka û kıncıkan gırti bûn. Lê bayê qanûnan tê re dıhat û carena ew jı qulan derdıxıstın, davêtın erdê û baranê jı bı xwe re dıxıste hundurê koxikê. Keçikê lı destên xwe ên bêgoşt û terıki dınihêrt. Hestiyokên destên wê dı çermê wêr re xuya dıkırın. Qey çerm dı ser de keti bû.

Tıştek hate bira keçikê. Kıbritek vêxısta û dı rıvinıya wê de xwe germ bıkıra, çı dıbû? Ne wêri bû... Lê pışti mıdeki, bêi ko bıde eqilê xwe, kıbritek jı qutikê kışand û ew lı tenışta elbikê şıdand... Xırç... Çı ronahike geş, çı germike şêrin! Destên xwe ên qerısi lı pêta kıbritê gerand. Dı germıya wê kıbritê de canê wê ê mıri qey vejıya.

Sehvirın dıditın. Dıgot qey lı ber sobeke çini û lı ser doşekan rûnıştıye. Çıqas lê germ bû bû! Kır ko lıngên xwe jı bêxe ber wê sobê, wan jı germ bıke. Lê sobe jı nışkekê ve wında bû. Kıbrit vemırı bû. Lı destên xwe nıhêrt. Tışteki dı nav tılıyên wê de reş dıkır... Bızotê kıbritê.

Keçikê kıbriteke dın vêxıst. Dıwarê xanıyê mezın dı ber ronahıya wê de qey bû bû pipoqek. Binahıya mırov tê re dıçû: dıgıhaşte heta saloneke bıheşmet. Dı orta salonê de maseke xwarınê xuya dıkır. Lı ser masê, dı nav lengerike ısfehani de qazeki bıraşti hebû: kêr lı pışta wi daçıkandı bûn. Nıha wê bıhatana, bı kêrê ew perçe bıkırana û lı mêvanên lêk vekırana. Lê welê ne bû. Qazx we jı masê zer kır, daket erdê û berê xwe da keçikê... Kıbrit vemırı. Dı pêşıya keçikê de jı dıwareki stûr pêve tu tışt ne ma bû.

Keçikê kıbriteke dın vêxıst. Nıhêrtınên keçikê dısan dı dêwêr re çûn. Ma ne şeva sersalê bû? Qırdıkek çêkırı bûn û lı dorê dıyarıyin dani bûn. Bı sedan fınd vêketi bûn. Çı temaşeke cazibebar! Keçikê kır ko destên xwe dırêji wan bıke... Kıbrit vemırı, dıwarê stûr ket ber çavên keçikê. Bı tenê fınd bı hewa dıketın û qesta ezmên dıkırın. Gava gıhaştınê dıbûn stêrk. Yek jı wan stêrkan ket û wek stêrkeke pekok lı sınga ezmên xeteke sor kışand û wında bû. Keçikê got: Yek dımıre. Belê dapira wê jê re dıgot: «Gava stêrkek dıkeve, caneki ber bı xwedê dıbe.» Ax, ew dapira delal, mırova tekane, ya ko jê re qenc bû. Heyhat stêrka wê ji keti bû. Keçikê kıbritekê dın vêxıst û ew da ber dıwêr. Vê carê çı dıbine? Dapira xwe! Keçikê xwe avête hımbêza wê, da ber qiran û got: «dapira mın, dadıka mın, mın zûka bı xwe re bıbe! Ez dızanım, heke kıbrit vemırı, ez te jı, wek soba çini, qazê bıraşti û qırdıkê sersalê, te dapira xwe jı dê dıwında bıkım.» Keçikê pey hev kıbritên elbikê hemi vêdıxıstın, ko dapira xwe wında nekıt. Dapira xwe tucaran evçend û spehi û dılovan ne dıtı bû.

Dı ronahiya pêtên kıbritê de dapirê nevıya xwe kır hımbêza xwe;

her du bı perwaza mılyaketan ber bı ezmanê jorin fırin. Ewçend bı hewa ketın ko nema bı serma û bırçıtiyê dıhesıyan. Gıhaşti bûn nık xwedê.

Sıbetırê emeleyên belediyê, gava kuçe û kolan reş dıkırın, dı navbera du xanıyan de keçıkek ditın. Keçık lı erdê rûnışti bû; hınarıkên wê sor dıkırın, keneki zıvarıyê dı ser lêvên wê re dıqelıqi. Keçık mıri bû: jı sermayê qefılı... Dı şeva sersalê de emırê Xwedê kırı bû.

Dema ko tavıka roja sersalê dıda cendeka wê ê hûr xelk lê dıcıvıyan û ew seh kırın. Dı nav tılıyên wê de darıkê kıbriteke vemırı reş dıkır. Elbıkeke vala lı rex cendekê keçikê bû. Xelkê dıgot: «Dıxwest xwe bı kıbritê germ bıke, lê...»

Lê ew tıştên spehi, yên ko keçıkê şevê dı dıtı bûn, ne dıhate bira tukesi. Disan kesi ne dızani, çawan û bı çı awayi dı hembêzâ dapira xwe de pê lı roja salê a pêşin kırı bû.

H. C. Andersen

Werger: Bışarê Segman

Ronahî, 19, 1943

KİBRİTÇİ KIZ

(Andersen Masallarından)

Çok soğuk bir yılbaşı akşamıydı. Kar yağıyordu. Küçücük, yoksul bir kız, karanlık sokaklarda dolaşıyordu; yalınayaktı, başı da açıktı. Evden çıkarken terlikler vardı ayaklarında; ama çok büyük oldukları için işe yaramıyorlardı doğrusu. En son, annesi giymişti onları.Küçük kız, hızla gelen iki arabanın önünden kaçmak isterken, terlikleri ayağından düşürmüştü. Bir tekini bulamamıştı; öteki tekini ise bir çocuk kapıp kaçmış, kaçarken de, «İlerde bir çocuğum olursa, bunu beşik yapacağım ona,» diye bağırmıştı.

Böylece, küçük kız yalınayak kalıvermişti; minicik ayakları mosmor kesilmişti soğuktan. Eski, yırtık önlüğünün cebinde kibrit kutuları vardı. Elinde de bir kutu kibrit tutuyordu.

O gün kimse kibrit almamıştı ondan; küçük kız hiç para kazanamamıştı. Açtı, soğuktan donuyordu, yoksulluğun simgesiydi sanki.

Yüzüne kıvrımlarla inen uzun sarı saçlarına kar tanecikleri düşüyordu; ama küçük kız buna aldırmıyordu bile. Pencerelerde ışıklar yanıyordu; bütün sokakları, mis gibi kızarmış hindi kokuları sarmıştı. Yılbaşıydı çünkü! Küçük kız, bir kapı eşiğine çöktü; bacaklarını altına alıp oturdu; ama bir türlü ısınamıyordu. O gün bir kutu kibrit bile satamadığı için eve de gidemiyordu. Babası döverdi onu. Üstelik evleri de sokak kadar soğuktu. Duvarlardaki koca delikleri paçavralarla tıkamışlardı, ama rüzgâr içeriye giriyor, soğuk, insanın iliklerine işliyordu.

Kızın minicik elleri donuyordu. Ah, bir kibrit çaksa belki azıcık ısınırdı. Bir kibrit çıkardı. Şşşş! Çıtırtılarla yandı kibrit. Elini kibritin alevine tuttu küçük kız. Mumla ısınır gibi ısındı.

Kibrit ışığı ansızın garipleşiverdi. Küçük kız, pırıl pırıl, pirinç ayaklı bir sobanın başında oturduğunu sandı. Evet, bir soba vardı karşısında. Ortalığı sıcacık yapıvermişti. Küçük kız, tam ısıtmak için ayaklarını uzatırken, kibrit söndü, soba kayboldu; kızcağız elinde sönük kibritle kalakaldı.

Bir kibrit daha yaktı. Duvara vurdu ışık, onu saydamlaştırdı. Küçük kız, duvarın ardındaki odayı gördü.

Masaya kar beyazı bir örtü serilmiş, üstüne de tabaklar yerleştirilmişti. Tam ortada, nar gibi kızarmış bir hindi duruyordu. Tuhaf bir şey oldu ansızın; hindi, sırtında bıçakla, hoplayıverdi, yere atlayıp küçük kıza doğru koşmaya başladı. Tam o anda kibrit söndü. Karşıda kapkara duvar vardı şimdi.

Küçük kız bir kibrit daha yaktı. Bu kere, koca bir çam ağacı gördü. Ağaç, yılbaşı için süslenmişti. Vitrinlerdeki ağaçlardan da, geçen yıl o zengin adamın evinde gördüğü ağaçtan da güzeldi. Binlerce mum yanıyordu dallarında. Üstüne yüzlerce bebek asılmıştı. Küçük kız ellerini uzattı - işte tam o sırada kibrit söndü. Mumlar yükseldiler, yükseldiler, soluk birer yıldız oluverdiler gökte. İçlerinden biri, süzülerek usulca kayıverdi.

Küçük kız, «Biri ölüyor,» diye düşündü. Büyükannesi, ona güler yüzle davranan tek kişi, öyle söylerdi hep. «Yıldız kayıyorsa biri ölüyor demektir; kayan yıldızların yerini ölü canlar alır,» derdi.

Bir kibrit daha yaktı küçük kız. Bu kere, büyük annesini gördü. Yaşlı kadın öyle güzel, öyle mutluydu ki. Işıklar arasından gülümsüyordu.

Küçük kız, «Büyükanneciğim,» diye bağırdı. «Beni de yanına al. Biliyorum, kibrit sönünce gideceksin. Soba gibi, hindi gibi, çam ağacı gibi sen de gideceksin!»

Sonra ne kadar kibriti varsa, hepsini çıkarıp yaktı. Ortalık gündüz gibi aydınlanıverdi. Hiç bu kadar güzel, bu kadar iri görmemişti büyükannesini. İhtiyar kadın, torununu kaldırıp kucağına aldı; onu, soğuğun, açlığın, yoksulluğun olmadığı bir yere götürdü.

Sabah olduğunda, küçük kız, sokakta yatıyordu. Yanakları pembeydi, gülümsüyordu - ama ölmüştü. Son gecesinde ölmüştü yılın. Yeni yıla, elinde sönmüş kibritlerle girmişti.

Onu görenler, «Herhalde ısınmak istiyordu,» dediler. Kimse, küçük kızın o gece neler yaşadığını bilemedi.

Ülkü Tamer'in çevirisinden alınmıştır.

Si û Sê Gule

Ehmed ARIF

1.

Ev çıya çıyayê Mengenê
Gava şevaqê lêxıst lı Vanê
Ev çıya bıçûkê Nemrûdê
Gava şevaqê lêxıst hember Nemrûdê
Aliyek mın berf dıgre hember Qefqasan
Aliyek mın seccade, mılkê Ecem e
Lı seri da guşiyên cemedê
Lı ser avan kevokên revok
Keriyê xezalan
Û refê kewan...

Mêrxasi nayê inkarê
Dı şerê yek û yek da qet neketın bın
Jı hezar salan vır da zılamên vır
De em çı bêjın lo!
Refê qulinga nin e ev
Nin e lı ezman koma stêran
Dılê bı si û sê gule
Si û sê kaniyên xwin
Naçe
Gol bûye lı vi çıyayi...

2.

Jı bın palê kewroşkek rabû
Pışt belek
Zık çil-sıpi
Kewroşkek çıyê

Otuz üç Kurşun

Ahmed ARİF

1.

Bu dağ Mengene dağıdır
Tanyeri atanda Van'da
Bu dağ Nemrut yavrusudur
Tanyeri atanda Nemruda karşı.
Bir yanın çığ tutar, Kafkas ufkudur
Bir yanın seccade Acem mülküdür
Doruklarda buzulların salkımı
Firarî güvercinler su başlarında
Ve karaca sürüsü,
Keklik takımı...

Yiğitlik inkâr gelinmez
Tek'e - tek döğüşte yenilmediler
Bin yıllardan bu yan, bura uşağı
Gel haberi nerden verek
Turna sürüsü değil bu
Gökte yıldız burcu değil
Otuzüç kurşunlu yürek
Otuzüç kan pınarı
Akmaz,
Göl olmuş bu dağda...

2.

Yokuşun dibinden bir tavşan kalktı
Sırtı alaçakır
Karnı sütbeyaz
Garip, ikincanlı, bir dağ tavşanı

Xerib û du cani,
Dıl dı dest da, ûsa reben
Merova poşman dıke bı xwedê
Demek ker, xali bû her der
Şevaqek tıp û tazi û çiksayi bû
Nıhêrt jı si û sisêyan yek
Bı zıkek bırçi û wala
Rıh û por bûye bostek
Dı pêsirê da sıpiyek,
Nıhêrt bı mılên gırti,
Mêrxaseki kezewpola,
Carek lı kewroşkê,
Carek ji para.

Ket bira wi filinta delal,
Ku xeyidi bû dı bın balifa wi,
Ket bira wi,
Canûya ku anibû jı deşta Heran
Eni bı moriyên şin
Û beş,
Sê sım sıpi,
Beza û tolaz û reqsok,
Mehinek qemer û seklawi
Çılo fıribûn lı ber Xozatê!
Nıha wılo bêçare û dest gırêdayi
Û lı pışt wi lûleka sar
Ger nebûwana,
Dıkarıbû xwe bavêje bılındahiya,
Ev çıya jı wi ra yar ın, qedrê wi zanın
Destên wi, bı destani xwedê, wi rûreş nakın,
Ew destên hoste ku
Lêdıxe dı yek carê da
Xweliya cıxarên vêketi
Û zımanê marê gewr
Ku dı bın tavê da mina çikeki dubend e...

Van çavan tucaran ne hatın xapandın
Ev çavên ku gelek berê dıbınin
Qıyameta geliyên ku lı benda çıxan
Kaşên bı berf û nermok

Yüreği ağzında öyle zavallı
Tövbeye getirir insanı
Tenhaydı, tenhaydı vakitler
Kusursuz, çırılçıplak bir şafaktı
Baktı otuzüçten biri
Karnında açlığın ağır boşluğu
Saç, sakal bir karış
Yakasında bit,
Baktı kolları vurulu,
Cehennem yürekli bir yiğit,
Bir garip tavşana,
Bir gerilere.
Düştü nazlı filintası aklına,
Yastığı altında küsmüş,
Düştü, Harran ovasından getirdiği tay
Perçemi mavi boncuklu,
Alnında akıtma
Üç topuğu ak,
Eşkini hovarda, kıvrak,
Doru, seglâvi kısrağı.
Nasıl uçmuşlardı Hozat önünde!
Şimdi, böyle çaresiz ve bağlı,
Böyle arkasında soğuk bir namlu
Bulunmayaydı,
Sığınabilirdi yüceltilere.
Bu dağlar, dost dağlar, kadrini bilir,
Evelallah bu eller utandırmaz adamı,
Yanan cıgaranın külünü,
Güneşlerde çatal kıvılcımlanan
Engereğin dilini,
İlk atımda uçuran
Usta elleri...

Bu gözler, bir kere bile faka basmadı
Çığ bekleyen boğazların kıyametini
Karlı, yumuşacık hıyanetini
Uçurumların
Önceden bilen gözleri...
Çaresiz
Vurulacaktı,
Buyruk kesindi,

Û bêbextiya şaxuran...
Bêçare
Ew dê bıhata lêdan
Ferman pêwıst bû,
Êdi bıla marzerıkê kor bıxwın çavên wi
Û dılê wi teyrê beretan...

3.

Ez hatıme lêdan
Lı gelike xali, lı çıyan
Dem-dema nımêja sıbê
Keti bûm
Nav xwinê da dırêj bûbûm...
Ez hatıme lêdan

Xeyala mın jı şevan taritır
Kes napırse halê mın
Can jı mın dıgrın bê ecel
Nin e lı tu kıtêban
Şifre şandiye paşaki
Hatıme lêdan bê mehkeme, bê pırs

Kırıvo, rewşa mın ûsa bınıvise
Dıbe riwayet bêjın
Ev memıkê gul nin e
Dı devê mın da keri keri
Lê guleyê waşa ne...

4.

Fermanê kuştınê anin cih,
Mıjê çıya yê hêşin
Û bayê sıbê, hınık û sıvık
Nav xwinê da hıştın.
Û pêra lı wır tıfıng spartın
Lı bın çengê me hûr hûr nıhêrtın

Yüreği ağzında öyle zavallı
Tövbeye getirir insanı
Tenhaydı, tenhaydı vakitler
Kusursuz, çırılçıplak bir şafaktı
Baktı otuzüçten biri
Karnında açlığın ağır boşluğu
Saç, sakal bir karış
Yakasında bit,
Baktı kolları vurulu,
Cehennem yürekli bir yiğit,
Bir garip tavşana,
Bir gerilere.
Düştü nazlı filintası aklına,
Yastığı altında küsmüş,
Düştü, Harran ovasından getirdiği tay
Perçemi mavi boncuklu,
Alnında akıtma
Üç topuğu ak,
Eşkini hovarda, kıvrak,
Doru, seglâvi kısrağı.
Nasıl uçmuşlardı Hozat önünde!
Şimdi, böyle çaresiz ve bağlı,
Böyle arkasında soğuk bir namlu
Bulunmayaydı,
Sığınabilirdi yüceltilere.
Bu dağlar, dost dağlar, kadrini bilir,
Evelallah bu eller utandırmaz adamı,
Yanan cıgaranın külünü,
Güneşlerde çatal kıvılcımlanan
Engereğin dilini,
İlk atımda uçuran
Usta elleri...

Bu gözler, bir kere bile faka basmadı
Çığ bekleyen boğazların kıyametini
Karlı, yumuşacık hıyanetini
Uçurumların
Önceden bilen gözleri...
Çaresiz
Vurulacaktı,
Buyruk kesindi,

Û bêbextiya şaxuran...
Bêçare
Ew dê bıhata lêdan
Ferman pêwıst bû,
Êdi bıla marzerıkê kor bıxwın çavên wi
Û dılê wi teyrê beretan...

3.

Ez hatıme lêdan
Lı gelike xali, lı çıyan
Dem-dema nımêja sıbê
Keti bûm
Nav xwinê da dırêj bûbûm...
Ez hatıme lêdan

Xeyala mın jı şevan taritır
Kes napırse halê mın
Can jı mın dıgrın bê ecel
Nin e lı tu kıtêban
Şifre şandiye paşaki
Hatıme lêdan bê mehkeme, bê pırs

Kırıvo, rewşa mın ûsa bınıvise
Dıbe riwayet bêjın
Ev memıkê gul nin e
Dı devê mın da keri keri
Lê guleyê waşa ne...

4.

Fermanê kuştınê anin cih,
Mıjê çıya yê hêşin
Û bayê sıbê, hınık û sıvık
Nav xwinê da hıştın.
Û pêra lı wır tıfing spartın
Lı bın çengê me hûr hûr nıhêrtın

Gayrı gözlerini kör sürüngenler
Yüreğini leş kuşları yesindi...

3.

Vurulmuşum
Dağların kuytuluk bir boğazında
Vakitlerden bir sabah namazında
Yatarım
Kanlı, upuzun...
Vurulmuşum

Düşüm, gecelerden kara
Bir hayra yoranım çıkmaz
Canım alırlar ecelsiz
Şığdıramam kitaplara
Şifre buyurmuş bir paşa
Vurulmuşum hiç sorgusuz, yargısız

Kirvem hallarımı aynı böyle yaz
Rivayet sanılır belki
Gül memeler değil
Domdom kurşunu
Paramparça ağzımdaki...

4.

Ölüm buyruğunu uyguladılar,
Mavi dağ dumanını
ve uyur - uyanık seher yelini
Kanlara buladılar.
Sonra oracıkta tüfek çattılar
Koynumuzu usul - usul yoklayıp
Aradılar,
Didik - didik ettiler
Kirmanşah dokuması al kuşağımı
Tespihimi, tabakamı alıp gittiler
Hepsi de armağandı Acemelinden...

Û lê geriyan,
Pışta mın a sor, malê Kırmanşahê,
Tızbi û qutiya zivin
Gırtın û çûn
Hemû ji diyari bûn ji Ecemistanê...

Em kirıvın, mırovên hev ın û pıncarê çıyaki ne
Bı gund û mezrên hember ra
Em xınamiyê hev ın ji sedsalan vır da,
Ciranê hev û du ne
Mırişkên me tevlıhev dıbın
Ne ji nezaniyê
Lê ji xızaniyê
Jı pasaportê dılsar bûne
Ew e curmê sebeba kuştına me,
Jı bo wê navê me êşqiya ye
Isatvan
Rêbır
Û bêbext e...

Kirıvo rewşa mın ûsa bınıvise
Dıbe riwayet bêjın
Ev memikê gul nin e
Dı devê mın da keri keri
Lê guleyê waşan e...

5.

De lêxın lao,
Lêxın,
Bı hêsani nayêm kuştın.
Kuçkê mın da hin agırê venemıri
Û ji we ra çend gotınên mın hene
Jı mırovên fama ra.
Bavê mın çavên xwe dan lı ber Ruhayê
Û sê bırayên xwe
Sê tayên cıwan,
Wek sê çıya bûn, ji jıyinê têr nebû bûn.
Jı bırcan, ji gazan, ji mınaran,

Kirveyiz, hısımız, kanla bağlıyız
Karşıyaka köyleri, obalarıyla
Kız alıp vermişiz yüzyıllar boyu,
Komşuyuz yaka yakaya
Birbirine karışır tavuklarımız
Bilmezlikten değil,
Fıkaralıktan,

Pasaporta ısınmamış içimiz
Budur katlimize sebep suçumuz,
Gayrı eşkiyaya çıkar adımız
Kaçakçıya
Soyguncaya
Hayına...

Kirvem, hallarımı aynı böyle yaz
Rivayet sanılır belki
Gül memeler değil
Domdom kurşunu
Paramparça ağzımdaki...

5.

Vurun ulan,
Vurun,
Ben kolay ölmem.
Ocakta küllenmiş közüm,
Karnımda sözüm var
Haldan bilene.
Babam gözlerini verdi Urfa önünde
Üç de kardaşını
Üç nazlı selvi,
Ömrüne doymamış üç dağ parçası.
Burçlardan, tepelerden, minarelerden
Kirve, hısım aşiret çocukları
Fransız kurşununa karşı koyanda
Bıyıkları yeni terlemiş daha
Benim küçük dayım Nazif
Yakışıklı

Gava hember Fransız şer dıkırın,
Kırıv bûn, pısmam bûn, xwedi eşir bûn
Xalê mın i bıçûk, Nezif
Sımbêlên wi hin nuh xuh dabûn
Delal
Sıvık
Û sıvareki baş
Gotiye lêxın bırano
Roja mêran e
Û hespa xwe rakıriye ser piya.

Kirovo rewşa mın ûsa bınıvise
Dıbe riwayet bêjın
Ev memikê gul nin e
Dı devê mın da keri keri
Lê guleyê waşan e...

Hafif
İyi süvari
Vurun kardaş demiş
Namus günüdür
Ve şaha kaldırmış atını..

Kirvem hallarımı aynı böyle yaz
Rivayet sanılır belki
Gül memeler değil
Domdom kurşunu
Paramparça ağzımdaki...

Irkçı Baas Rejimi Kürt Halkına Saldırısını Ülke Dışına Taşırdı

Irak'ta iktidarda bulunan ırkçı rejim, Kürt halkına yönelttiği yoketme, eritme, sindirme politikasını ülke sınırlarının ötesinde de yürütmeye çalışmaktadır. Irkçı zorbalar, geçtiğimiz aylarda bir yandan kuzey sınırlarını aşıp Türkiye'deki Kürt köylerini bombalarken, diğer yandan da Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde Kürt yurtseverlerine saldırdılar ve yurtsever Kürt aydınlarından İsmet Şerif Vanlı'ya suikastte bulundular.

Dr. İsmet Şerif Vanlı bir süreden beri İsviçre'de oturmaktadır. Vanlı'nın Kürt halkının ulusal mücadelesi üzerine çeşitli incelemeleri vardır. Bunlardan biri «Irak Kürdistanı Ulusal Hareketi» adını taşımaktadır. Yine Vanlı, özellikle son iki yılda, Irak'taki ırkçı rejimin Irak halklarına ve özellikle de Kürt halkına karşı giriştiği terör politikasını dünya kamuoyuna duyurmak için çalışmalar yapmakta idi. İşte ırkçı Bağdat yönetiminin Vanlı'ya karşı giriştiği saldırının nedeni budur.

7.10.1976 tarihinde Vanlı'nın evine gelen bir Irak Konsolosluğu mensubu, kendisiyle konuşmak istediğini söyledi. O'nun mutfakta kendisine kahve yaptığı bir sırada arkasından tabancayla ateş etti. İki kurşun yarası alan Vanlı, yapılan doktor müdahalesiyle ölümden kurtulabildi. Cinayete teşebbüs eden konsolosluk mensubu ise malum yakalanmış değil.

Bağdat'ın ırkçı rejiminin görevlendirdiği saldırganlar, diğer Avrupa ülkelerinde de, onların cinayetlerini ve zorbalıklarını açığa vuran yurtsever ve ilerici güçlere saldırıyorlar. Nitekim Avusturya'da ve Paris'te Irak'ta olup bitenlere dair bildiriler dağıtan Kürt gençleri ve emekçilerine saldırarak bildiri dağıtımını engellemek ve bildirileri yırtmak istediler. Avusturya polisi saldırganları yakaladı ve onlara Avusturya'nın demokratik bir ülke olduğunu hatırlattı, bildirileri dağıtmakta Kürt gençlerine yardımcı oldu.

Bu olaylar, ırkçı Bağdat rejiminin terör politikasını nerelere kadar yaydığının örnekleridir. Irak'ta özgürlüğü için mücadele eden Kürt halkının bu haklı mücadelesini kan ve ateşle boğmağa çalışan zorbalar, bir yandan dünya kamuoyunu ilerici olduklarına inandırmağa çalışırken diğer yandan, Kürt halkının sesini duyurmasına engel olmak, dünya kamuoyunun gerçekleri öğrenmesini engellemek için saldırılarını başka ülkelere kadar yayıyorlar.

IRKÇI BAĞDAT REJİMİ EN AŞAĞILIK FAŞİST YÖNTEMLERE BAŞVURUYOR

Irak Kürdistanındaki Barzani yönetiminin yanlış politikasından yararlanan ve İran gericileriyle uzlaşarak Kürt halkının silahlı mücadelesini bir kez daha dağıtmayı başaran ırkçı rejim, 1974 yılından bu yana Kürdistan'a yerleşmek, Kürt halkını sindirmek, göçe zorlamak, hatta zorla alıp güneye göndermek için ne lazımsa yapmaktadır. Bir yandan Kürdistan'da askeri koruganlar inşa ederlerken diğer yandan, özellikle sınır bölgelerinde, canlı tabiatı, suları, ormanları, her türlü bitkiyi yakıp, kurutup yoketmeye çalışıyorlar. Böylece yerli halkın barınma, direnme olanaklarını ortadan kaldırmak istiyorlar.

Ama bütün bunlara ve türlü faşist baskılara, tutuklamalara, kurşuna dizmelere rağmen Kürt halkını sindirmeyi başaramıyorlar. Irak Kürdistanında, halkın zorba rejime karşı mücadelesi, zaman zaman silahlı karşı koymalar da dahil, çeşitli biçimlerde devam ediyor. Bu nedenle geçtiğimiz Ekim ayında, Bağdat rejimi, Kürt halkına karşı giriştiği saldırıyı kendi sınırlarının ötesine kadar taşırdı. Sınırı geçen Irak uçakları Uludere mıntıkasında iki Kürt köyünü saatlerce bombaladılar. Bu bombalama sırasında, sivil halkın yanısıra dört de asker yaralandı. Buna karşı Türk hükümetinin tepkisi ise son derece ilginçtir. Daha doğrusu hükümet, askerlerin de yaralanmış olmasına rağmen hiç bir tepki göstermedi. Olaylara tanık olan köylüler, Türkiye tarafında askerlerin olayı kayıtsızca seyrettiğini söylüyorlar. İçişleri Bakanı ise, olayın önemli olmadığını ve Irak resmi makamlarının bu olaydan dolayı «üzüntülerini» belirttiklerini ve gerekli tazminatı ödeyeceklerini belirtti. Ne ala!.

Her iki hükümetin Kürt halkına karşı girişilen yoketme ve sindirme politikasında nasıl işbirliği ettiklerine bu olaydan daha iyi örnek olamaz. Türk hükümeti, bir yandan, örneğin Antep'te olduğu gibi, bir iki silahlı gencin üzerine askeri birlikler, zırhlı arabalar sevkedip adeta bir iç savaş manzarası yaratırken, diğer yandan sınırlarını geçip ülkesini bir gün boyunca bombalıyan uçaklara ses çıkarmıyor, olay önemli değil, diyor, tazminat ödeyecekler diyor. Ama elbette bütün bu olanlar, gelmiş ve geçmiş hükümetlerin politikasına uygundur, hatta onlar için yerinde ve faydalı işlerdir. Bağdat'takiler eğer Kürt halkının mücadelesini sindirmek istiyorlarsa bu konuda onlara kolaylık göstermek, yardımcı olmak, hatta onları teşvik etmek gerekir! Bir yandan Irak birlikleri, bir yandan Viranşehir ve benzeri yerlerdeki gibi «nüfus planlaması» yaptıklarını söyleyen yüzbaşıların yaptıkları katliamlar, diğer yandan hazır «allahtan gelen» depremler, elbirliğiyle bu halka dersini veriyorlar.. Bu arada birkaç asker de yaralanmış, önemli değil... Başka zaman bir polis ya da asker vurulduğu zaman kıyameti koparanlar, devlet mahvoluyor diye haykıranlar, cihat çağrıları yapanlar bu olayda kıllarını bile kıpırdatmadılar. Elbette, onlar, ancak işlerine geldiği zaman ölüleri sömürürler.

Kürt halkına karşı emperyalizmin ve Ortadoğu'daki gerici, ırkçı rejimlerin güttükleri ortak politika devam ediyor. Bir yüzyıldan fazladır ki onlar halkımızın özgürlük mücadelelerini kanla, entrikayla

boğdular, bu konuda sıkı işbirliği yaptılar, bugün de bu işbirliğini sürdürüyorlar. Kürt toplumunun içindeki gericiler, tutucu kurumlar da bu işte onlara yardımcı oldular, onların uşaklığını yaptılar. Ama bütün güç koşullara, verilen yüzbinlerce kurbana, çekilen büyük acılara rağmen halkımızın ulusal ve demokratik hakları uğrundaki mücadelesini yokedemediler, edemiyecekler. Diğer ezilen tüm halklar gibi Kürt halkı da özgürlüğüne kavuşacaktır, Kürt toplumunda da her türlü sömürüye ve zulme son verilecektir. Irak'ta da, diğer Ortadoğu ülkelerinde de gerici, ırkçı, zorba rejimlerin yerine, halkların yanyana, kardeşçe ve eşit koşullarda oluşturacakları demokratik yönetimlerin er geç kurulması kaçınılmazdır.

Zafer ilerici insanlığın ve emekçi dünya halklarının olacaktır.

NÜRNBERG'DE ÇALIŞAN KÜRT İŞÇİLERİNİN BİLDİRİSİ

Emperyalizmin ajanları, ırkçılar, Avrupa'da çalışan yabancı işçilerle ilgili olarak da boş durmuyorlar. Onları birbirine düşürmek, sınıf dayanışmasını, devrimci ve demokratik mücadelede birliği bozmak için türlü yöntemlere, entrikalara başvuruyorlar. Bunlardan biri de geçtiğimiz aylarda Almanya'da, Nürnberg, Rötenbach, Pegnitz çevresinde dağıtılan ve duvarlara yapıştırılan bazı bildiri ve afişlerdi. Bu bildiri ve afişlerde «Kahrolsun Türkler, Varolsun Kürtler» diye yazıyordu. Bunları dağıtıp yapıştıranlar Kürt emekçi ve aydınları değildiler. Olay tamamiyle bazı ajan provakatörlerin marifetiydi; bunu yapmakla her iki halkın emekçilerini karşı karşıya getirmeyi planlamışlardı. Bu yöredeki Kürt emekçileri durumu öğrenir öğrenmez harekete geçtiler, bunun emperyalizmin ve faşizmin uşakları tarafından yapıldığını açığa çıkardılar. «Nürnberg ve Çevresi Yurtsever Kürt Emekçileri» adı ile yayınlanan bildiride bu tür sloganlar lanetleniyor; gerici MC iktidarının faşizmi tezgahlamak için terör yöntemlerine başvurduğu, bu arada Azeri - Kürt, Kürt - Türk emekçilerini birbirine düşürmek istediği, emekçi halk arasında alevi-sünni çatışması yarattığı belirtiliyor ve şöyle deniyor: «Ülkemizin içinde bulunduğu bu güç şartlarda tüm Türkiye halklarının faşizme karşı mücadelesinde, sermaye sınıfının uşakları yurt dışında da boş durmamakta, emekçiler arasında çelişki yaratıp faşizme karşı ortak mücadeleyi baltalamak istemektedirler. Bunu hepimizin bilmesi ve buna göre de bunların provakasyonlarına gelmemesi gerekir.»

BİTLİS'TE «DEVRİMCİ GENÇLİK KÖPRÜSÜ»

Bir zamanlar Doğu Anadolu'nun ünlü kentlerinden olan Bitlis, bu tarihi şehir, şimdi bakımsız, küçük bir kasabaya dönmüş. Gerici ve sömürücü iktidarlar, hemen tüm bölge gibi buraya da bahse değer bir hizmet götürmeyi akıllarına getirmemişler. Bitlis'in yol ve köprüleri de çoğu eski dönemlerden kalma. Bu eski yol ve köprüler şimdiki ihtiyaçlara cevap vermiyor. Bitlis merkezinde, Mumhane Köprüsü ne ek olarak yapılacak bir köprünün keşif bedeli 1976 birim fiyatlarına göre bir milyon lira tutuyordu. MC iktidarı bu köprüyü yapmaya yanaşmadı. Ancak Ağustos ayında yapılan belediye başkanlık seçimi-

ni kazanan ilerici belediye başkanı ile TÖB-DER, TÜM-DER, BHKD gibi demokratik kuruluşlar, YSE ve tütün işçileri, diğer yurtsever-demokratik kişiler elele vererek köprüyü elbirliğiyle kendileri yaptılar.

Bu köprünün inşası sırasında kollektif çalışmanın güzel bir örneği verildi. Köprü için gerekli malzeme halktan ve belediyeden sağlandı. Emekçiler ve devrimci gençler, aydınlar köprü inşaatında gönüllü olarak çalıştılar. Devrimci Gençlik Köprüsü adını verdikleri köprüyü Bitlis deresinin üzerine kurdular. İki ayağının altına bırakılan üçer tuvaletiyle birlikte tamamı 150.000 liraya maloldu.

Bu köprünün iki ay kısa bir süre içinde keşif bedelinin 7-8 kat altında bir bedelle yapılabilmiş olması, halkımızın kollektif gücüne, yaratıcılığına küçük bir örnektir. Bu sömürücü ilkel düzen ve bu düzende iktidarı elde tutan güçler, yalnız halkımızı sömürmekle, ona baskı ve zülüm yapmakla kalmıyorlar; onun yaratıcı gücünü de öldürüyorlar, onu çaresizlik ve dağınıklık içine itiyorlar. Bu engel aşıldığı, halkımız özgürlüğüne kavuştuğu ve emekçi halk yığınları örgütlenerek kendi iktidarlarını oluşturdukları zaman ise kitlelerin kollektif ve yaratıcı gücü harikalar yaratacak; bu geri, uyuşuk toplum yaşamının yerine canlı, ileri ve insanca bir yaşam kısa sürede gerçekleşecektir.

KAĞIZMAN OLAYLARI

Bundan bir süre önce Kağızman da geceleyin duvarlara bazı sloganlar yazılması üzerine, Hitler'e olan hayranlıklarıyla tanınan Kağızman kaymakamı ve savcısı, ilçedeki ilericiler üzerinde terör havası estirdiler. Altı genç tutuklandı. Bunlardan Kemal Ergün halen Kağızman cezaevinde tutuklu bulunmaktadır.

Yine ilçede kaymakamın evinin dinamitlenmesi üzerine halktan bazı kişiler, öğretmenler ve Avukat Kemal Aras gözaltına alınmışlardı. Ancak bu dinamit olayının bizzat kaymakamın kendisi tarafından düzenlendiği ve bunu bahane ederek Kağızman halkına ve ilericilere gözdağı verilmek istendiği halk arasında yaygın bir söylentidir.

Bu ilçede gerici güçlerin tertipleri devam ediyor. Son olarak bir grup faşist, Avukat Kemal Aras'ın kendi üzerlerine araba sürdüğünü iddia ettiler ve Kemal Aras 17.12. 1976 günü tutuklandı. Gerici güçler bu tür tertiplerle, baskı ve terörle halk kitlelerini sindirmeye çalışıyorlar.

BİNGÖL'DE TERÖR DEVAM EDİYOR

Faşist beslemeler Bingöl'de gelişen derimci-demokratik hareketi pasifize etmek, böylelikle etkin olmak için her gün yeni bir saldırı, yeni bir provokasyonla terör havası estirmektedirler. Her saldırılarında halkın tepkisiyle karşılaşan faşist çetelerin yarattığı her olay, pusuda bekleyen resmi görevliler için kaçırılmaz bir fırsat olmaktadır. İşler devrimcilerin dövülmesiyle, yaralanmasıyla bitmemekte. Saldırıya uğrayan ilerici devrimci öğrenciler, öğretmenler ve aydınlar apar-topar toplanarak gruplar halinde dayak ve işkenceden geçirilmekte, evleri basılmakta, -arama kararı olmaksızın- aramalar yapılmaktadır.

13 Aralık 1976 günü Bingöl Eğitim Enstitüsünde faşist beslemelerin devrimci öğrencileri okula sok-

mamaları ile gelişen olaylar kısa sürede orta dereceli okullara sıçramıştır. Eğitim Enstitüsü yatılı kız öğrencileri faşist idareci ve öğretmenler tarafından tartaklanmıştır. Yine Kız İlköğretmen okulunda pekçok kız öğrenci faşistler tarafından dövülerek derslere sokulmamıştır.

Aynı gün lisede saldırıya geçen faşistler, devrimci öğrenciler tarafından püskürtülmüştür. Bir çok devrimci gözaltına alınmış, Burhan Bazencir tutuklanmıştır. Faşist militanlarla işbirliği halinde çalışan okul idareside boş durmamış, Hikmet Yurtsever ve birkaç arkadaşını tasdikname ile okuldan uzaklaştırmıştır.

Olayların ikinci gününde saldırılarını sürdüren faşistler kız kardeşiyle birlikte evine gitmekte olan TÖB-DER üyesi İlhan Sevin'i yaralamışlardır. Yine saat 19.30 sıralarında Ferhat Gümüşboğa adındaki bir öğrenciyi bıçakla yaralayan faşist çeteler aynı gece öğretmen Kamer Dünya'nın evine dinamit atmışlardır. Ayrıca Necip Artık ve bazı TÖB-DER üyeleride saldırıya uğramıştır.

Tüm ilerici, devrimci ve demokrat kişi ve kuruluşlar halkımıza yönelen faşist saldırılara karşı durmalı, saflarını sıklaştırmalıdır.

HAKKARİ HALKLA İLİŞKİLER DERNEĞİ KAPATILDI

Hakkari Halkla ilişkiler Derneği, Van ve Ağrı yöresindeki deprem felâketzedelerine yardım amacıyla düzenlediği geceden dolayı 22 Aralık 1976 günü kapatılmıştır.
Gecenin yapıldığı salona çok sayıda polis girmiş, dışarıda askeri birlikler tarafından tertibat alınmıştır.

Resmi görevlilerin bütün çabalarına karşın seyirciler herhangi bir tahrike kapılmamıştır.

Geceyi tertipleyen arkadaşlar sorumluluklarının bilincinde tertiplenen oyunları bozmuş, geceyi başarılı bir şekilde yürütmüştür.

Derneği kapatmak için bahane arayan resmi görevliler olay çıkaramayınca sokaklarda gelişi güzel adam toplayıp dayak ve işkenceden geçirmişlerdir.

Valilik, dernekler yasasına aykırı davranıldığı gerekçesiyle Hakkari Halkla İlişkiler Derneğini kapatmıştır.

İlerici Kuruluşların Deprem Bölgesindeki Yolsuzluklara Tepkileri Büyüyor

Merkezi Frankfurt'ta bulunan Türkiyeli işçilerin kurdukları İşçi Dayanışma Derneği, deprem bölgesine yurt dışından ve yurt içinden yapılan yardımların yerine ulaşmasını ve yapılan yolsuzlukları protesto etmek için Frankfurt'ta 18 Aralık günü bir protesto yürüyüşü düzenlemiş, ayrıca aşağıdaki bildiriyi yayınlamıştır:

DEPREM FELAKETİNE UĞRAYAN HALKIMIZA YARDIM

Yaşadığımız bölgelerde sık sık fakir halkımızı felâketlere sürükleyen depremler oluyor. Van'ın Muradiye ilçesi ve civarında meydana gelen

şiddetli deprem büyük kayıplara ve acıya sebep oldu. Binlerce kişi evsiz, binlerce çocuk anasız babasız kaldı. Binleri aşan ölülerin kesin sayısı, köylere ulaşılamadığı için tespit edilemiyor. Yaralılar enkaz altında inleyerek kendi kaderlerine terkediliyor. Kurtulanlar soğuktan donarak can veriyor.

Tabiatın bu müthiş afetine karşı dünyanın hemen hemen bütün ülkelerinde kesin tedbir almak mümkünken, bizim ülkemizde Doğu Anadolu Halkı kasıtlı olarak her türlü medeniyetten uzak, tabiat felaketlerine terk edilmiştir. Bu yetmezmiş gibi, diğer dünya halklarının yolladığı yardımlar, çıkarcı iktidarla işbirliği içinde bir avuç üçkağıtçı tüccarın deposuna girip, sonra yüksek fiyatlarla halkımıza satılıyor. Muradiye Belediye Başkanı, basına verdiği demecinde, gelen yardımların parayla satıldığını doğruluyor.

Hem tabiatın hem de halk düşmanı iktidarın darbesi altında ezilen Kürt Halkının bir de felâket vurguncuları tarafından sömürülmesini önlemeliyiz.

EMEKÇİ ARKADAŞ

Halkımızın yürekli, dürüst ve fedakar öğretmenleri ve onların örgütü TÖB-DER, Lice depreminde bütün zorlukları yenerek, felâkete uğrayan fakir halkımızın en büyük desteği oldu. Disiplinli bir örgüt çalışmasıyla, yiyecek giyecek, çadır ve kazma kürek temininde en büyük başarıyı göstedi. Yardım ekiplerinin ulaşamadıkları köylere ulaştı. YARDIMLARIMIZI, kimin kesesine çalıştığı belli olmayan teşkilatlara vermeyelim. Gerçekten Van'da felâkete uğrayan halkımıza ulaşmasını istiyorsak, VAN TÖB-DER ŞUBESİNE GÖNDERELİM. Yardım adresi:

T.C. ZİRAAT BANKASI, VAN
Hesap No. 211
TÖB-DER Şubesi, Van

İŞÇİ DAYANIŞMA DERNEĞİ

TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu'nun Depremle İlgili Açıklaması

Deprem bölgesinde incelemelerde bulunan TÖB-DER Genel Başkanı Gazioğlu, yardımların yerine ulaşmadığını, çalışmaların yetersiz olduğunu belirterek basına aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

«Bilindiği gibi, 24.11.1976 günü, saat 14.25'de Van ve yöresinde büyük can ve mal kayıplarına neden olan bir deprem oldu. 26.11.1976 günü Van'a giderek depremden en çok etkilenen Muradiye, Çaldıran ve Erciş bölgelerini dolaştım. TÖB-DER'in diğer kardeş demokratik kuruluşlarla oluşturduğu komiteler de görevli arkadaşlardan çalışmalar hakkında bilgi aldım. Deprem yörelerinden zarar gören yurttaşlarla konuştum. Yapılan çalışmaları inceledim. Edindiğim bilgi ve izlenimleri şöylece özetleyebilirim:

1. Depremin olduğu gün, resmi kuruluşların hiç bir müdahalesi ve yardımı görülmedi. Yurttaşlar kendi kendilerine kurtarma ve enkaz kaldırma çalışmalarını yaptı. Sadece Van TÖB-DER, TÜM-DER, TÜTED, Halkevi Şubelerinin ve yurtsever devrimci gençlerin oluşturduğu kurtarma ve yardım ekipleri felâkete uğrayan halka yardımcı olmaya çalıştılar.

2. 25.11.1976 günü devlet kuruluşları çok az sayıda araçla deprem mahalline gitmişlerdi. Fakat o gün de herhangi bir yardım ulaştıramadılar. Kurtarma çalışmalarındaki bu yavaşlık ölü sayısının

artmasında etken oldu.

3. Evleri yıkılan, hasar gören halk, iki geceyi dondurucu soğuk altında dışarıda geçirmek zorunda kaldı. Kurtarılabilen yaralılar ancak, özel araç sağlanabildiği takdirde hastahanelere ulaştırılabiliyordu.

4. Yurdun muhtelif yerlerinden Van'a ulaştırılan yardımlar, uzun süre Ankara'dan gelecek politikacılar için bekletildi.

5. İlk gelen çadırlar AP ve CGP İlçe Başkanlarına ve ilçenin nüfuzlu ağalarına sözde hak sahiplerine dağıtılmak üzere verildi.

6. Dağ köylerinde henüz hiçbir devlet aracı ulaşamadı. Oralardan yayan ilçe merkezlerine inen yurttaşlardan bilgi alınabiliyordu.

7. Depremde yerle bir olan Çaldıran'da 26.11.1976 günü saat 10.00'a kadar hiçbir çalışma yapılmadı.

8. Başbakanın Çaldıran'a geldiği gün dahi, halk açlıktan kıvranıyor, ekmek ve çadır istiyordu.

9. Depremin ikinci günü, Muradiye'de, üçüncü günü Çaldıran'da halk dipçiklendi ve havaya ateş edildi.

10. Deprem çevrede duyulur duyulmaz Lice, Bitlis, Diyarbakır, Bingöl, Suruç, Viranşehir, Varto, Hakkari demokratik kitle örgütleri ve halk kuruluşları etkili şekilde ve merkezi Van'da kurulan TÖB-DER Yardım Komitesiyle irtibatlı bir biçimde kurtarma ve yardım ulaştırma çalışmalarına katılmışlardır.

11. Sadece Lice'den demokratik kuruluşların sağladığı 431 çadır, en kısa zamanda halka dağıtılmıştır. Yine Lice'den gelen 215 çadıra, valinin başkanlığındaki il yardım komitesi, «bunları biz dağıtacağız» gerekçesiyle el koydu. Bu çadırların ne yapıldığı henüz bilinmemektedir. Ayrıca Lice'den gelen bir kamyon dolusu yiyecek maddesine de aynı komite aynı gerekçeyle el koymuştur.

12. Tamamen gönüllü yurtsever insanlardan oluşan bu yardım komitelerinin çalışmaları, çeşitli yollarla engellenmek istenmektedir. Arkadaşlarımız çok kere yaya ve sırtlarında yardım malzemesi taşıyarak köylere ulaşıyorlar. Komitelerimizin resmi makamlardan araç istemleri ısrarla reddedilmektedir. Bunun yanında Erzurum ve Van'dan derlenen faşist unsurlar resmi araçlarla deprem bölgesinde adeta turistik geziye çıkartılmıştır.

13. Tüm bu olumsuzluklara karşın 26.11.1976 günü Muradiye'nin 26 köyüne, 27.11.1976 günü de Çaldıran ve Muradiye'nin bir çok köyüne yardım ve kurtarma ekiplerimiz ulaşmışlardır. Yaklaşık 600'ü aşkın arkadaşımız bu çalışmalarda görev almaktadır.

14. Yönetiminde TÖB-DER'li öğretmenlerin bulunduğu ilkokul öğretmenleri Sağlık ve Sosyal Yardım Sandığı yöneticileri depremden zarar gören öğretmenlere dağıtılmak üzere yanlarına 2 milyon lira alarak deprem bölgesine ulaşmışlardır. Bu arkadaşlarımızın çalışmaları hala sürmektedir.

Radyo ve televizyondan öğrendiğimize göre, tonlarca malzeme ve onmilyonlarca lira para Van'a akmaktadır. Yurt içinden ve dışından sağlandığı ilân edilen yardımlar, depremden yıkılan yerleri iki-üç defa yapmaya, felâkete uğrayan insanların yaralarını sarmaya yeterlidir. Fakat bu yardımların en azından şu ana kadar, amacına uygun şekilde ulaşmadığı ve hâlâ pek çok köyden haber alınmadığı bilinen bir gerçektir. Depremin asıl merkezi Muradiye ve Çaldıran olduğu halde, gelen malzemeler Van'da stok edilmektedir. Çok azı dep-

rem bölgelerine ulaşabilmektedir. Başlangıçta Van İl Yardım Komitesinde üye olan Muradiye Belediye Başkanı komitenin çalışmalarını yetersiz bulduğu ve eleştirdiği için komiteden çıkarıldığını öğrendik.

27.11.1976 günü Çaldıran'da Başbakanı dinledik. Halka hitaben yaptığı konuşmada, olanları «takdiri ilahiye» bağladı. Oysa, Başbakanın karşısında konuştuğu betonarme bina tümüyle ayaktaydı. O binada yaşayanlardan kimse ölmemişti. Fakat yığma toprak binaların tamamı yok olmuştu. Anlaşılan, takdiri ilahi toprak binalar için hükmü infaz etmişti.

Demokratik kuruluşların ve bu arada TÖB-DER'in Van depreminin yaralarının sarılmasında çalışmaları sürecektir. Yardıma koşanlara «size ne, devlet gerekeni yapar, sizin niyetiniz propaganda yapmaktır» denilmektedir. Resmi makamlara düşen gönüllü komitelerin çalışmalarını güçleştirmek değil, kolaylaştırmak ve yardımcı olmak, örneğin, Erciş Kaymakamı TÖB-DER ekiplerinin çalışmalarını şu ana kadar engelleyebilmiştir.

Bizce, ivedilikle yapılması gerekenler şunlardır:

1. Van İl Yardım Komitesine demokratik kuruluşlardan temsilciler mutlaka alınmalıdır. Böylece yolsuzluk ve suistimaller önlenmelidir.

2. Depremin yaraları ve acıları siyasi istismar konusu olmaksızın süratle sarılmalıdır.

3. Depolama işi, Van'da değil, Muradiye, Çaldıran ve Erciş'te yapılmalıdır.

4. Gönüllü ekiplere arazi vitesli araçlar sağlanmalıdır.

5. Yardım olarak gönderilen çadırlar ve battaniyeler çok süratli bir biçimde açıkta kalanlara ulaştırılmalıdır. Bölgeye gönderilen çadır ve battaniye sayısı ilân edildiği gibi ise, nerede ise adam başına birer tane düşebilecek sayıdadır.

6. Açıkta kalan insanlar derhal yatılı bölge okullarında ve diğer resmi binalarda iskân edilmelidir. Bu yapılmazsa, bölgeye kar yağdığı ve ağır kış şartlarının olduğu gözönüne alındığında, depremden kurtulabilenlerin bu defa kitle halinde donarak ölmeleri kaçınılmazdır.

7. Aynı tehlike hayvanlar için de varittir. Yurttaşlardan isteyenlerin hayvanları et ve balık kurumunca hemen satın alınmalıdır. Bu yapılmazsa yurttaşlar hayvanlarını yok pahasına aracılara ve tefecilere kaptıracaklardır. Ya da hayvanlar, kitle halinde donarak telef olacaklardır.

Durum basına ve kamuoyuna saygı ile duyurulur. 29.11.1976»

Gültekin GAZİOĞLU
TÖB-DER
Genel Başkanı

Devrimci - Demokrat ve İlericilerin kitap ihtiyaçları için;

ZİLAN

Kitabevi açıldı.
Adres: Esat Cad. No: 70/D Küçükesat - ANKARA

TAN DAĞITIM

TAN (İstanbul ve Anadolu)
DERGİ - KİTAP - BROŞÜR - POSTER

Dağıtımını yaptığımız dergiler:

İLKE - ÖZGÜRLÜK YOLU - ÜRÜN - BİRİKİM - YENİ TOPLUM
KURTULUŞ - YURT ve DÜNYA

DAĞITIMINI yaptığımız yayınevleri:

Kitle - Temel - Ürün - Sorun - Ser - Odak - Öncü - Gözlem - Yöntem
Ant - Koral Yücel - Oda - Suda - III. Dünya - Maya - Köz - May -
Sosyal - Bilim - Konuk - Habora - Ararat - Teori - Günce - Payel - Hür
Vardiya - Ülke - Toplum - Özgün - Tel - Yol - Sinan - Yar - Aşama -
Çağrı - Ana - Evren - Tan - Yeni Dünya - Özgürlük Yolu - Birikim -
Militan - Umut - Kava - Komal - Cem - May - Yeni Dünya Kasetleri...

Tek dağıtımını yaptığımız poster:

UMUT POSTER

Tek Dağıtımını Yaptığımız Yayınevi

ÖZGÜRLÜK YOLU YAYINLARI

Adres: Başmüsahip Sok. Tan Ap. 10/2 Cağaloğlu-İstanbul Tel: 28 27 41

özgürlük yolu yayınları

BAZİL NİKİTİN

KÜRTLER

SOSYOLOJİK ve TARİHÎ İNCELEME

Cilt I

Çıktı

25 Lira

KEMAL BURKAY

sosyal emperyalizm sorunu ve Türkiye'de maocu akım

2.Baskı Çıkıyor

12.5 Lira

C. ALADAĞ

Milli Mesele

15 Lira

özgürlük yolu

aylık siyasi dergi

10 Lira